

Sámedikki dievasčoahkkin Čoahkkingirji 01/03

Kautokeinoveien 50, N-9730 Kárášjohka
Telefon (47) 78 47 40 00
Telefaks (47) 78 47 40 90
samediggi@samediggi.no
www.samediggi.no

Áigi: Guovvamánu 25. - 28. b. 2003

Báiki: Kárášjogas

Áššelistu:

- Ášši 01/03 Vuodđudeapmi
- nammačuorvun, virgelobit, gohččojuvvon várreáirasat
- gohččuma ja áššelistu dohkkeheapmi
- Ášši 02/03 Sámejiela hálddašanguovllu viiddideapmi
- Ášši 03/03 Sámedikki čoahkkinnortnet – rievdadus
- Ášši 04/03 Sámediggeráđi doaibmadiedáhus
- Ášši 05/03 Gažaldagat Sámediggeráđái Sámedikki čoahkkinnortnega § 11
vuodul
- Ášši 06/03 Ođđa áššiid dieđiheapmi
- Ášši 07/03 Válggat
- Ášši 08/03 Boazodoallolága ođasmahttin – gulaskuddan
- Ášši 09/03 Buhtadusnjuolggadusat – áirasiid buhtadusaid rievdadeapmi
- Ášši 10/03 Sámedikki nuoraidpolitihkalaš lávdegoddi - bargoortnet
- Ášši 11/03 Sámedikki organiseren – ságastallan
- Ášši 12/03 Álbmotmehciid ja eatnadatsuodjalanguovlluid ásaheapmi ja
viiddideapmi
- Ášši 13/03 Luvven čoahkkinjodihangotti lahttuvuođas
- Ášši 14/03 Vefsnčázádaga suodjaleapmi el-rávdnjehukseamis
- Ášši 15/03 Irak soađi vuostálasti

Čoahkkináiggit

Áigi	Ášši
25.02.03 dii. 09.00 – 12.00	01/03
	02/03
	03/03
25.02.03 dii. 15.00- 19.15	04/03
	05/03
	06/03
	13/03
27.02.03 dii. 09.00 – 12.00	08/03
27.02.03 dii. 15.00 – 19.15	09/03
	10/03
	11/03
	06/03 joatk.
28.02.03 dii. 08.00 – 11.55	07/03
	14/03
	15/03
	12/03
	08/03

Ášši 01/03

Čoahkkima vuodđudeapmi

Ášši meannudeapmi álggahuvvui maŋgebárgga guovvamánu 25. b dii. 09.00

Áirasat

Čuovvovaš áirasat ledje vuodđudeamis

1.	Olav M. Dikkanen	21.	Svein Peter Pedersen
2.	Magnhild Mathisen	22.	Randi A. Skum
3.	Berit Ranveig Nilssen	23.	Margreta Páve Kristiansen
4.	Steinar Pedersen	24.	Per-Bjørn Lakselvnes
5.	Janoš Trosten	25.	Ann-Mari Thomassen
6.	Lasse Wigelius (<i>Jon Erland Balto varrelabttu</i>)	26.	Berit Oskal Eira
7.	Ragnhild Nystad	27.	Ove Johnsen
8.	Egil Olli	28.	Åge Nordkild
9.	Terje Tretnes	29.	Roger Pedersen
10.	Per A. Bæhr	30.	Per Solli
11.	Ole Henrik Magga	31.	Sven-Roald Nystø
12.	Isak Mathis O. Hætta	32.	Stig Eriksen
13.	Josef Vedhugnes	33.	Anders Urheim
14.	Olaf Eliassen	34.	Jarle Jonassen
15.	Sverre Anderssen	35.	Kjell Jøran Jáma
16.	Willy Olsen	36.	Sten Erling Jønsson
17.	Jon Harald Skum	37.	Birger Nymo
18.	Tormod Bartholdsen	38.	Johan Mikkel Sara
19.	Geir Tommy Pedersen	39.	Jørn Are Gaski
20.	Willy Ørnebakk		

Juolluvvon permišuvnnat

Permišuvnnat osiid dievasčoahkkimis:

Áirras nr. 6 Jon Erland Balto oaččui permišuvnna disdahkii 25.02.03 dii. 15.00 radjái

Áirras nr. 29 Roger Pedersen oaččui permišuvnna dii. 15.00 rájes guovvamánu 27.02.03 ja 28.02.03

Áirras nr. 38 Johan Mikkel Sara oaččui permišuvnna bearjadaga 28.02.03

Várrelahtut

Lasse Wigelius lei čoahkkimis 25.02.03 áirasa nr 6 Jon Erland Balto ovddas dii.15.00 radjái.

Jørn Reinås lei čoahkkimis dii. 15.00 rájes 27.02.03 ja 28.02.03 áirasa nr 29 Roger Pedersen ovddas.

Aina Dahl lei čoahkkimis 28.02.03 áirasa nr. 38 Johan Mikkel Sara ovddas.

I. Áššebáhpirat

- Guovvamánu 3. b. 2003 beaiváduvvon gohččun ja áššelistu

II. Evttohusat ja vejolaš mearkkašumit

Čoahkkinjođihangotti árvalus Sámediggái:

- Guovvamánu 3. b. 2003 beaiváduvvon gohččun ja áššelistu dohkkehuvo oktan lassiaššiin 13/03
- Ášši 13/03 meannuduvvo disdaga 25.02.03, ja ášši 07/03 meannuduvvo bearjadaga 28.02.03

III. Jienasteapmi

39 áirasis ledje 39 čoahkis

Jienasteapmi dahkkojuvvui čuovvovaš vuogi mielde:

1. Čoahkkinjođihangotti árvalus mearriduvvui ovttajienalaččat.

IV. Beavdegirjelasáhusat

Dán áššis ii ovddiduvvon beavdegirjelasáhus.

V. Sáhavuorro- ja replihkkalistu

	Sáhavuorro	Replihkka
1.	Ole Henrik Magga	

VI. Sámedikki mearrádus

Guovvamánu 03. b. 2003 gohččun ja áššelistu mearriduvvui oktan lassiaššiin 13/03 Luvven čoahkkinjođihangotti lahttuvuođas

Ášši meannudeapmi loahpahuvvui guovvamánu 25. b 2003 dii. 09.13

Ášši 02/03

Sámegiela hálddašanguovllu viiddideapmi

Ášši meannudeapmi álggahuvvui guovvamánu 25. b. 2003 dii. 09.15.

I. Áššebáhpirat

- Ášši R 08/03 Sámegiela hálddašanguovllu viiddideapmi
- Diedáhus politihkalaš mearrádusaid birra – Sámegiela hálddašanguovlu, Divttasvuona suohkan 07.11.02
- Sámegiela hálddašanguovlu - Divttasvuona suohkan, Kultur- ja girkodepartemeanta 15.07.02
- Divttasvuona suohkan sámegiela hálddašanguovlu – gulaskuddan, 01.07.02
- Divttasvuona suohkan sámegiela hálddašanguovlu – vástáduš gulaskuddamii, 26.08.02
- Notáhta – Sámelága hálddašanguovllu suohkaniid vuoigatvuodát ja geatnegasvuodát, 23.05.02
- Sámegiela hálddašanguovlu – vuoigatvuodát ja geatnegasvuodát, 23.05.02

II. Evttohusat ja mearkkašumit

Sámediggeráđi árvalus Sámediggái:

Sámediggi lea váldán álgaga viiddidit sámegiela hálddašanguovllu ja sáddii 2002 giđa jearaldaga guđa iešguđetge suohkani, lea go sis beroštupmi šaddat sámegiela hálddašanguovlun. Sámediggi diehtá ahte Divttasvuona suohkan lea dahkan posiitiivvalaš mearrádusa dán áššis.

Sámediggi lea áššis 26/94 Sámegiella julevsámi guovllus cealkán earret eará ahte jus julevsámegiela stáhtus galgá loktejuvvot, de ferte bargat dan nala ahte giella bohtá eambo oidnosii ja ahte šaddá álkít atnit giela servodagas. Okta doaibma dan oktavuodas lea bargat oazžut Divttasvuona suohkana sámegiela hálddašanguovlun.

Sámediggi bivdá Ráđđehusa ovddidit Stuoradiggái Sámelága §3-1 láhkarietdadusa, nu ahte Divttasvuona suohkan maid šaddá sámegiela hálddašanguovlun seamma njuolggadusaid mielde go dat eará suohkanat mat leat definerejuvvon sámegiela hálddašanguovlun.

Sámediggi bivdá dán oktavuodas ahte guovttegielalašvuodaruđat lasihuvvojit, vuoi Divttasvuona suohkana searvan sámegiela hálddašanguovlui ii dagat ahte doarjja geahpiduvvo dan guđa suohkanis mat dál leat definerejuvvon sámegiela hálddašanguovlun.

Sámediggi čujuha dasa ahte leat eambo suohkanat mat leat ožžon jearaldaga šaddat sámegiela hálddašanguovlun, ja ávžžuha ahte dát suohkanat maid servet sámegiela hálddašanguovlui jus dát suohkanat mearridit dan.

Sámediggi bivdá maid Kultur- ja girkodepartemeantta čađahit evaluerema Sámelága giellanjuolggadusain. Giellanjuolggadusat leat dál doaibman 1992 rájes, ja lea dárbu evalueret daid. Njuolggadusat fertejit heivehuvvot otnáš dillái ja riikkaidgaskasaš giellasoahtepamušaide.

Evttohus 1, áirasis Roger Pedersen, Sámi válgalihttu:

Ášši birra ságastallojuvvo dán dievasčoahkkimis ja mearrádus dahkkojuvvo dievasčoahkkimis eará háve.

Sámediggeráđđi ráhkada unnimuseavttuid maid vejolaš ođđa gielddat galget dohkkehit, vai sáhttet searvat sámegeala hálddašanguvlui.

Sámediggeráđđi bargá aktiivvalaččat daid ođđa gielddaid ektui mat leat evttohuvvon šaddat sámegeala hálddašanguovlun, nu ahte iešguđetge suohkaniid oainnut dán áššis leat čielggaduvvon ovdalgo dievasčoahkkin loahpalaččat mearrida dan.

Evttohus 2 áirasis, Anders Urheim, Bargiidbellodaga sámediggejoavku:

Lassičuokkis:

Sámediggi bivdá Ráđđehusa juolludit ruđaid movttiidahttindoaibmabidjun eará áigejuovdilis gielddaide veahkehit daid árvoštallat ja ráhkkanit vejolaš sámegeala hálddašanguvlui searvamii.

III. Jienasteapmi

39 áirasis ledje 38 čoahkis.

Jienasteapmi čađahuvvui dáid vuoruid mielde:

1. Evttohus 1 hilgojuvvoi 2 jienain.
2. Evttohus 2 mearriduvvui ovttajienalaččat.
3. Sámediggeráđi árvalus oktan lassičuoggáin, mearriduvvui ovttajienalaččat.

IV. Beavdegirjelasáhusat

Dán áššis ii gáibiduvvon lasáhus čoahkkingirjái.

V. Sáhavuorrolistu ja replihkkavuorut

	Sáhkaovddideaddji	Replihkka
1.	Johan Mikkel Sara	Roger Pedersen

		Magnhild Mathisen
		Isak Mathis O Hætta
		Terje Tretnes
		Johan Mikkel Sara
2.	Ann-Mari Thomassen	Roger Pedersen
		Willy Ørnebakk
		Ann-Mari Thomassen
3.	Anders Urheim	Ann-Mari Thomassen
		Anders Urheim
4.	Roger Pedersen	Svein Peter Pedersen
		Sven-Roald Nystø
		Geir Tommy Pedersen
		Johan Mikkel Sara
		Roger Pedersen
5.	Stig Eriksen	
6.	Svein Peter Pedersen	
7.	Terje Tretnes	
8.	Geir Tommy Pedersen	
9.	Åge Nordkild	
10.	Janoš Trosten	
11.	Magnhild Mathisen	
12.	Sven-Roald Nystø	
13.	Anders Urheim	
14.	Johan Mikkel Sara	
15.	Berit Ranveig Nilssen (jienasteapmái)	
16.	Anders Urheim(jienasteapmái)	
17.	Roger Pedersen (jienasteapmái)	

VI. Sámedikki mearrádus

Sámediggi lea váldán álgaga viiddidit sámegiela hálddašanguovllu ja sáddii 2002 giđa jearaldaga guđa iešguđetge suohkanii lea go sis beroštupmi šaddat sámegiela hálddašanguovlun. Sámediggi diehtá ahte Divttasvuona suohkan lea dahkan positiivvalaš mearrádusa dán áššis.

Sámediggi lea áššis 26/94 Sámegeiella julevsámi guovllus cealkán earret eará ahte jus julevsámegiela stáhtus galgá loktejuvvot, de ferte bargat dan nala ahte giella boahtá eambo oidnosii ja ahte šaddá álkít atnit giela servodagas. Okta doaibma dan oktavuodas lea bargat oazžut Divttasvuona suohkana sámegiela hálddašanguovlun.

Sámediggi bivdá Ráđđehusa ovddidit Stuoradiggái Sámelága §3-1 láhkarietdadusa, nu ahte Divttasvuona suohkan maid šaddá sámegiela hálddašanguovlun seamma njuolggadusaid mielde go dat eará suohkanat mat leat definerejuvvon sámegiela hálddašanguovlun.

Sámediggi bivdá dán oktavuodas ahte guovttegielalašvuodarudat lasihuvvojit, vuoi Divttasvuona suohkana searvan sámegiela hálddašanguvlui ii dagat ahte doarjja geahpiduvvo dan guđa suohkanis, mat dál leat definerejuvvon sámegiela hálddašanguovlun.

Sámediggi čujuha dasa ahte leat eambo suohkanat mat leat ožžon jearaldaga šaddat sámegiela hálddašanguovlun, ja ávžžuha ahte dát suohkanat maid servet sámegiela hálddašanguvlui jus dát suohkanat dahket dakkár mearrádusa.

Sámediggi bivdá maid Kultur- ja girkodepartemeantta evalueret Sámelága giellanjuolggadusaid. Giellanjuolggadusat leat dál doaimman 1992 rájes, ja lea dárbu evalueret daid. Njuolggadusat fertejit heivehuvvot otnáš dillái ja riikkaidgaskasaš giellasoahpamušaide.

Sámediggi bivdá Ráđđehusa juolludit ruđaid movttiidahttindoaimbaidjun eará áigeguovdilis gielddaide veahkehit daid árvoštallat ja ráhkkanit vejolaš sámegiela hálddašanguvlui searvamii.

Ášši meannudeapmi loahpahuvvui guovvamánu 25.b 2003 dii. 11.32.

Ášši 03/03

Sámedikki čoahkkinortnet - rievdadus

Ášši meannudeapmi álggahuvvui guovvamánu 25. b. 2003 dii. 11.32.

I. Áššebáhpirat

- Ášši Č 02/03 Sámedikki čoahkkinortnet - rievdadus
- Sámedikki čoahkkinortnet oktan rievdadusain cuoŋumánu 1. b. 2000, miessemánu 23. b. 2000 ja miessemánu 31. b. 2001

II. Ovddiduvvon evttohusat ja vejolaš mearkkašumit

Čoahkkinjođihangotti árvalus Sámediggái:

Sámedikki čoahkkinortnega § 20, 6. lađas rievdaduvvo ná:
Dievasčoahkkima vuosttas beaivvi ovddida Sámediggeráđđi sierra áššin dieđáhusa ráđi doaimmaid birra dievasčoahkkimiid gaskka. Lea vejolaš buktit evttohusaid ja/dahje mearkkašumiid Sámediggeráđi doaibmadieđáhusa gieđahallama oktavuodas.

Evttohus 1 áirasis, Willy Olsen, Bargiidbellodaga sámediggejoavku:

§8 Digaštallamat, nubbi oassi rievdaduvvo:
Áššejođiheaddji ságastallanáigi ii sáhte leat eambbo go 10 minuhta.
Sámedikkeráđi čilgejumiid ovdanbuktin ii sáhte leat guhkit go 15 minuhta, buohtastahte §20.

Goalmát oassi rievdaduvvo dákkárin :

Áššejođiheaddji sáhtta earret váldosáhkavuoru guovtte geardde váldit sáni ja hupmat eanemustá 5 minuhta hávális. Eará áirasiin lea riekti eanemustá 2 geardde oazžut sáni. Biddjon áigi áššái, go geassá eret áššejođiheaddji sáhkavuoru, juhkkovuvvo 38 áirasiid gaskkas ja gerdojuvvo áirrasloguin juohke joavkkus mearridan dihte joavkku ságastallanáiggi, dattege nu ahte ii oktage joavku oaččo unnit go 5 minuhta ságastallanáiggi.
Joavku juohká ieš ságastallanáiggi.

III. Jienasteapmi

39 áirasis ledje 39 čoahkis.

Jienasteapmi čađahuvvui dáid vuoruid mielde:

4. Čoahkkinjodihangotti árvalus mearriduvvui ovttajienalaččat.
5. Evttohus 1 sáddejuvvoi ovttajienalaččat čoahkkinjodihangoddái.

IV. Beavdegirjelasáhusat

Dán áššis ii ovddiduvvon lasáhus čoahkkingirjái.

V. Sáhavuorrolistu ja replihkkavuorut

	Sáhkaovddideaddji	Replihkka
1.	Josef Vedhugnes (áššejodihhead.)	
2.	Berit Ranveig Nilssen	Steinar Pedersen
		Willy Olsen
		Berit Ranveig Nilssen
3.	Egil Olli	
4.	Steinar Pedersen, (čoahkkinortnegii)	
5.	Berit Ranveig Nilssen	
6.	Willy Ørnebakk (čoahkkinortnegii)	
7.	Per Solli (čoahkkinortnegii)	
8.	Berit Ranveig Nilssen	
9.	Steinar Pedersen	
10.	Berit Ranveig Nilssen	
11.	Willy Olsen	
12.	Johan Mikkel Sara	Willy Ørnebakk
13.	Egil Olli	Sven-Roald Nystø
14.	Tormod Bartholdsen	
15.	Steinar Pedersen	
16.	Berit Ranveig Nilssen	
17.	Per Solli	
18.	Willy Olsen (čoahkkinortnegii)	

VI. Sámedikki mearrádus

Sámedikki čoahkkinortnega § 20, 6. lađas rievdaduvvo ná:

Dievasčoahkkima vuosttas beavvi ovddida Sámediggeráđđi sierra áššin diedáhusa ráđi doaimmaid birra dievasčoahkkimiid gaskka. Lea vejolaš buktit evttohusaid ja/dahje mearkkašumiid Sámediggeráđi doaibmadiedáhusa giedahallama oktavuodas.

Ášši meannudeapmi loahpahuvvui guovvamánu 25. b. 2003 dii. 15.23.

Ášši 04/03

Sámediggeráđi doaibmadieđáhus

Ášši meannudeapmi álggahuvvui guovvamánu 25. b. 2003. dii. 15.23.

I. Áššebáhpirat

Sámediggeráđi doaibmadieđáhus áigodagas 18.11.02 – 17.02.03

1 Doaimma birra

Sámediggeráđi lea dán áigodagas doallan 3 čoahkkima ja meannudan 31 ášši. Čujuhit čoahkkingirjiide R 12/02, R13/02 ja R 14/03.

Sámediggeráđi áigu dán diedáhusas čilget ollu áššiid birra maiguin ráđđi lea bargan mannán dievas-čoahkkima rájes.

Nugo oidno mildosis, de lea ráđđi leamaš mielde ollu čoahkkimiin ja ovddastusain.

2 Áššesuorggit

2.1 Oahpahus ja oahppu

2.1.1 Oahpaheaddjioahpu ođđa rámmaplána

Oahpahus- ja dutkandepartemeanta lea ráhkadeamen ođđa rámmaplánaid dábálašoahpaheaddji-, ovdaskuvlaoahpaheaddji-, fágaoahpaheaddji- ja geavatlaš pedagogalaš oahpu vástes. Rámmaplánat leat leamaš gulaskuddamis ja loahpalaš veršuvdna galgá leat gárvvis giđđat 2003. Go departemeanta lea dáhtton, de lea Norgesnettráđđi organiseren barggu mii guoská ođđa rámmaplánaide, muhto dat ii leat dan dahkan sámi ovdaskuvlaoahpaheaddji- ja dábálašoahpaheaddjioahpu sierra fágain.

Sámediggi oáččui bargun ráhkadit rámmaplána sáme gielas ja duojis dábálašoahpaheaddji- ja ovdaskuvlaoahpaheaddjiohppui (kap. 3). Dasa lassin oáččui Sámediggi vejolašvuoda addit rávvagiid sámi perspektiivva birra eará fágain (kap. 3) ja buktit árvalusaid, hui oanehaččat čilget sámi ovdaskuvlaoahpaheaddji- ja dábálašoahpaheaddjioahpu birra (kap. 2). Sámediggeráđi lea buktán gulaskuddancealkámuša olles rámmaplánii. Gulaskuddancealkámušas lea deattuhuvvon ahte sámi oahpaheaddjioahppu galgá addit studentii gelbbolašvuoda oahpahit mánáid ja nuoraid sáme gielas ja sáme giellii. Dasto galggašii departemeanta addit Suoma-, Ruota- ja Ruošša beale studeanttaide vejolašvuoda luvvejuvvot dárogielas jos oahpahus fállujuvvo sin iežas riikka almmolaš gielas. Dát guoská sámi oahpaheaddjiohppui ja oahpaheaddjiohppui mii addá oahpahusa julevsáme gielas ja

oarjelsámegielas ja -kultuvrras. Ráđđi lea maiddá addán cealkámuša sámi perspektiivva birra iešgudet fágain, earret eará ahte ii dárbbas váldit eksamina guovtti dárogielas iige dárogielas bealljehemiide.

2.1.2 Čoahkkin Oahpahus- ja dutkandepartemeanttain

Várrepresideanttas lei čoahkkin 17.02.03 stáhtačállin Helge Ole Bergesen. Sámediggeráđđi bivddii ahte 10-jagi vuodđoskuvlla sámi oahppoplána (O-97 sámi) biddjojuvvo gustot eanet skuvllaide ja gielddaide olggobealde sámegiela hálddašanguovllu. Ráđđi bivddii departemeantta láchit dilálašvuodaid nu ahte buot sámi oahpahus addojuvvo ohppiid dábalaš diibmologu siste buot luohkácehkiin. Ráđđi háliida ahte buot norpmerejuvvon oahpahusa vuodul sámegielas galgá leat ágga beassat dárogiela olgegielas, sihke vuodđoskuvllas, joatkkaskuvllain ja alit oahpahas. Ferte addit doarvái diimmuid sámegielas jos galgá juksat mihttomeari funkšuvnnalaš guovtregielatvuohta, ja sámegiela galgá sáhttit geavahit eará fágaid oahpahas maid go dušše sámegielas.

Ráđđi bivddii dasto ásaht sierra stipeandaortnega sámi ovdaskuvlaoahpaheddjiid váste. Sámi oahpaheadjdárbu ii leat áibbas ovttalágan buot guovlluin, earret eará lea oarjelsámi guovllus stuorra dárbu oahpaheadjjiide ja ovdaskuvlaoahpaheadjjiide, geain lea gelbbolašvuohta sámi gielas ja kultuvrras.

Sámediggeráđđi ovddidii maiddá dan ahte oahpahas sámegielas ja sámegilli šaddet liigegolut skuvlaeaggádii. Ráđđi oaivvildii ahte stáhta galgá dáid ollásit máksit. Dát guoská erenoamážit oahpahusa diibmoresurssaide daid máksomeriid mielde mat gokčet duohta goluid ja molssaeaktosaš oahpahushámiid, nugo omd. gáiddusoahpahus ja lassioahppu sámegielas oahpaheddjiide.

Departemeanta áigu čálalaččat vástidit dáidda áššiide.

2.1.3 Sámi oahpponeahtta

Sámi oahpponeahtta lea neahttaortála sámi oahpahusa váste, ja dan rabai Sámedikki presideanta 20.01.03. Sámi oahpponeahtta lea diehtogáldu ja dasto lea dat resursan skuvllaide, mánáidgárddiide ja vanhemiidda. Sámi oahpponeahtas leat dieđut earret eará Sámedikki, oahpporesurssaid ja eará birra.

2.2 Ealáhusat

2.2.1 Boazodoallu

Norgga Boazosápmelaččaid Riikkasearvvi (NBR) gáibáduš boazodoallošiehtadusa 2002/2003 ektui sisdoallá gáibádusa mii guoská ekonomalaš váikkuhangaskaomiide, ja dasto čujuhuvvo mángga guovddáš surggiide boazodoalus maid departemeanttat ja Sámediggi leat meannudeamen, muhto mat válđoáššis báhcet olggobeallái boazodoallošiehtadusa doaibmasuorggi. Dat leat:

Suodjalanplánaproseassat, boraspiret ja mohtorjohtalus meahcis
Vearut ja divadagat boazodoalus, maiddá bensiidnadivadagaid refušuvdna

- Sámeálbmotfoanda – boazodoalu goluid gokčan riekteáššiin

- Odđa boazoguhtonkonvenšuvdna Norgga ja Ruota gaskka
Boazosuolavuohta – bohccobierggu steampalastinortnega fas geavahišgoahhtin
Biergobuvttadus unnit mihtus
- Ruđaid fievrrideapmi Sámi ovddidanfondii

Sámediggeráđđi lea boazodoallošiehtadallamiid šiehtadusjagis 2003/2004 buktán árvalusaid šiehtadanbeliide. Ráđđi lea árvalusainnis fokuseren ahte:

Stuorát oasis šiehtadusruđain ferte leat ávki ovttaskas boazodoallobearrašii

Eanemus fertejit oazžut doalut main lea gaskamearálaš boazolohku

Lea dárbu liberaliseret árbevirolaš boazonjuovvannjuolggadusaid

Lea dárbu addit eanet doarjaga duodjái, gč. Sámedikki 5-jagi duodjeprógrámma

Lea dárbu buoredit ortnegiid buolvamolsumiid oktavuodas boazodoalus

Mii guoská stáhta vástádussii NBR gáibádussii, čujuhit vástádussii. Dain surggiin mat erenoamážit guoskkahit Sámedikki maid NBR lea ovddidan, lea stáhta;

Sámeálbmotfoandda ektui čujuhan ságastallami Sámedikki ja Ráđđehusa gaskka. Dát lea lagabui namahuvvon čuoggás 2.8.3.

Evttohuuvon lea ahte bisuhit dan 2 miljon ruvdnosaš ruhtafievrrideami Sámi ovddidanfondii.

Odđa boazoguhtonkonvenšuvdna šiehtadallansáttagoddi ektui Norgga ja Ruota gaskka, diedihhan ahte dat nammaduvvui stáhtaráđis 24.01.03.

Sámediggi searvá áicin boazodoallošiehtadallamiidda stáhta sáttagottis. Sámediggeráđis galgá leat čoahkkin NBR:in 20.02.03 gos ságastallat earret eará álbmotmehciid, boazodoallošiehtadallamiid, Finnmárkolága, boazodoallo láhkarivdadus evttohusaid, boazoguhtunkonvenšuvdna šiehtadallamiid birra Norgga ja Ruota gaskka ja eará.

2.2.2 Davvi-Romssa ja Finnmárkku doaibmabidjoguovlu

Gielda- ja guovludpartemeanta lea analyseren Davvi-Romssa ja Finnmárkku doaibmabidjoguovllu. Doaibmabidjoguovllu ulbmilin lei addit bastevas ja buriid rámmaeavttuid guovllu ealáhusaide ja barggolašvuhtii. Váikkuhangaskaoamit leat sihke olbmuid ja fitnodagaid váste.

Analysa lea leamaš gulaskuddamis, ja ráđđehus lea ráhkadeamen stuorradiggediedáhusa ovddidandovdomearkkaid ja váikkuhangaskaomiid birra doaibmabidjoguovllus, mii galgá ovddiduvvot Stuorradiggái giđdasešuvnnas 2003. Raporta čájeha ahte doaibmabidjoguovlu lea doaibman positiivvalaččat, ja lea váikkuhan aktiivvalaččat ássama ja barggolašvuoda doalaheami guovllus.

EFTA bearráigeahččanorgána ESA, lea ovddidan árvalusa heaittihit ortnega mii guoská bargoaddidivdagas luvvemii davimus guovllus 01.01.04 rájes, danne go ortnet rihkku almmolaš doarjjanjuolggadusaid.

Sámediggeráđđi lea gulaskuddancealkámušas dorjon ahte doaibmabidjoguovlu doalahuvvo, váikkuhangaskaoamiiguin jotkkojuvvo ja dat nannejuvvot. Ráđđi doaivu ahte eiseválddit nagodit vuđolaččat čielggadit ja nu addit jáhku ahte lea dárbu doalahit ortnega danne go das lea hui stuorra

mearkkašupmi guovllu smávva ja gaskasturrosaš fitnodagaide. Dasto lea Sámediggeráđđi evttohan ahte ortnega sáhtášii doalahit eamiálbmotperspektiivva olis, go dat gearddi muđui sáhttá rihkkut riikkaidgaskasaš njuolggadusaid almmolaš doarjagiid ja sierraortnegiid ektui. Ráđđi lea ávžžuhan ahte guovddáš eiseváldit dieđihuvvon stuorradiggedieđáhusas doaibmabidjoguovllu ektui ságastallet eamiálbmotperspektiivva birra.

EEO-šiehtadusa šiehtadallamiid oktavuodas lea Norga (Finansdepartemeanta) 11.02.03 beaiváduvvon reivves EO-komišuvdnii čilgen ahte lea dárbu doalahit ceahkálaston bargoaddivatvuogádaga Norggas. Ákkat mat ovddiduvvojit leat bieđgguid ássan, garra dálkkádagat maidda vel lassin bohtet guhkes ja topografalaččat váttis gaskkat márkaniidda, ja ahte ceahkálaston bargoaddivat lea deháleáččamus gaskaoapmi Norgga guovlupolitihkas ja lea maid unnimusat byrákráhtalaš. Norgga guovlupolitihka oppalaš beroštumi ektui lea maid daddjon ahte Norgga áigumuš ii leat ásaht eanet liberála doarjjaortnega. Baicce juste nuppeláhkai, Ráđđehus dovddaha dárbbu geahpedit stáhtadoarjaga. Mii guoská guovlupolitihkalaš investerenruđaide, de ii dohkket ESA stuorámus doarjjamáksomeriid ollásit geavahuvvot Norggas.

Sámediggeráđđi oaivvilda ahte lea hui eahpeiddolaš jos ceahkálastojuvvon bargoaddivatvuogádat jávká. Das leat hui negatiivvalaš váikkuhusat ealáhusaide, ássamii ja servodatovdáneapmái riikka davimus osiin. Danne ferte Davvi-Romssa ja Finnmárkku doaibmabidjoguovllu definerejuvot maid eamiálbmotguovlun, ja dasa addit dakkár sisdoalu mii earret eará dávista riikkaidgaskasaš eamiálbmotriektái. Sámediggeráđđi lea hui skurdnjon go Ráđđehus ii oppanassiige leat čujuhan eamiálbmotdimenšuvdnii ovdalis namahuvvon reivves EO-komišuvdnii. Sámediggeráđđi barggu oktavuodas dainna áššiin dollojuvvo čoahkkin 21.02.03 Sámedikki presideantta ja ESA kollegiuma presideantta Einar Bull gaska.

2.2.3 Boraelliid hálddašeapmi Norggas

Sámediggeráđđi buvtii árvalusaid stuorradiggedieđáhussii boraelliid birra 2004:s. 1997 rájes leat sihke sávzadoalus ja boazodoalus lassánan sakka boraelliid dagahan vahágat. Buhtadusat boazodollui leat duppalastán 1997 rájes 2001 rádjai 35 miljon ruvdnui. Norgga eiseváldiid ulbmil ahte ásaht ceavzilis náli njeallje stuorra boraelliid ektui ja ulbmil bissehit vahágiid lassáneami seamma áigodagas, eaba soaba oktii.

Sámediggeráđđi lea gulaskuddancealkámušastis čujuhan čuovvovaš konkrehta doaibmabijuide: Boraelliin friijaguovlluid ásaheapmi boazodoalu geažil, erenoamážit guottetguovlluin Ferte defineret ráji man ollu sávzadoallu ja boazodoallu galget gierdat vahágiid Boraelliidnáli ferte unnudit guovlluin gos dat dagahit stuorra vahágiid Duohta vahágiid ovddas boazodoalus ja sávzadoalus ferte oažžut buhtadusa Sámedikkis ii leat jáhku boraelliidguovllu ásaheapmái, dalle go sávzzat fertejit čáhkket saji boraelliide

2.3 Guovlulaš ovttasbargu

2.3.1 Ovttasbargošiehtadusat

Sámedikki ja Romssa fylkkagiella gaskasaš ovttasbargošiehtadus lea dohkkehuvvon fylkkadikkis ja Sámedikkis. Barggu čuovvoleapmi álggahuvvui čeahkkimis 23.01.03 Sámedikki presideantta ja Romssa fylkkasátnejođiheaddji gaska. Deháleamos doaibmabijut mat dán jagi vuoruhuvvojit leat; ája sámi guovddáža Gáivuonas ollásit ruhtadeapmi ja huksen

ođasmahttit barggu mii guoská Várdoáikki Lulli-Romssas/Davvi-Norlánddas huksema plánemii ja ruhtadeapmái

oččodit giellaguovddáža Moskovutnii ásuhtuvvot ja ruhtaduvvot

Sámediggerádis lei 21.0.02.03 čeahkkin Máttá-Trøndelága, Davvi-Trøndelága, Norlándda ja Hedmárkku fylkkagiellaiguin, gos ságastallojuvvui ovttasbargošiehtadusa birra Sámedikki ja namahuvvon fylkkagielladaid gaska oarjelsámi dili ektui. Fáttát mat ožžo erenoamáš fuomášumi ledje earret eará;

sámi ásuhtadusat (museat, kulturguovddážat ja giellaguovddážat)

joatkkaoahpahus

Sámedikki searvan fylkkagiella guovlulaš plánabargui

sámi giellaovddideapmi

Vuordimis lea ahte ráhkaduvvo šiehtadusárvalus vuosttas jahkebealis 2003. Vejolaš šiehtadus sáhtá maiddá váikkuhit namahuvvon fylkkagielladaid politihka oktiordnema oarjelsámi álbmogiin.

Vuosttas čeahkkin Finnmárkku fylkkagiella ja Sámedikki gaska ovttasbargošiehtadusa ektui dollojuvvo 13.02.03. Šiehtadusa ulbmilin lea formaliseret dan ovttasbarggu mii juo lea ollu áššiin fylkkagiella ja Sámedikki gaska, doaibmat ođđa doaibmabijuid ja vuoruhemiid gaskaoapmin, ja dasto láhčit Davvi-Romssa ja Finnmárkku eamiálbmotguovllu ovddideami maiddá eamiálbmotguovllun. Dat mii lea maajimužžan namahuvvon galgá dahkkojuvvot lávga ovttasráđiid Romssa fylkkagielladaid.

Sámediggeráđdi konstatere ahte Sámedikkis lea nana dárbu ođđa guovlupolitihkalaš váikkuhangaskaomiide Sámedikki doaimmas ja ovttasbarggus fylkkagiellaiguin. Fylkkagiellat leat 2003:s ožžon stáhtabušehtas ruđaid guovlulaš ovddidanbargui. Ovttasbargošiehtadusaid oktavuodas lea boahtán albmosiid dárbu ožžut vástesaš ruđaid maiddá Sámediggái. Dat go Ráđdehus lea ávžžuhan Sámedikki searvat guovlulaš searvevuhtii fylkkagielladaid, dagaha ahte Sámedikkis gáibiduvvo sullii seamma ollu ruhta go maid fylkkagiella bidjá konkrehta doaibmabijuid. Sámediggi ii leat ožžon makkárge ruđaid dán ulbmiliin nugo fylkkagiellat leat.

2.4 Birasgáhtten ja kulturmuittosuođjaleapmi

2.4.1 Doaibmadoarjja sámi museaide

Finnmárkku fylkkagiella ii addán 2002:s fylkkagielladalaš doaibmadoarjaga fylkka sámi museaide. Sámediggi ii leat ožžon ruđa fylkkagielladalaš doaibmadoarjagis dalle go válddi ovddasvástádusa sámi

museain 2002:s. Beroškeahhtá Kultur- ja girkodeparmentta ja Norgga museaovddideami cuiggodusain, lea Finnmarkku fylkkagiella addán signálaid ahte dat ii 2003:s ge leat jurddašan addit bissovaš doaibmadoarjaga sámi museaide. Finnmarkku fylkkagiella mielas lea dán lágan doaibmadoarjja sámi museaid oidin, muhto árvvoštallá gal ásahit doarjjapoastta mas sámi museat sáhttet ohcat doarjaga. Sámediggeráđdi lea fuolastuvvan go Finnmarkku fylkkagiella ii gozit iežas guovlulaš ovddasvástádusa addit doaibmadoarjaga sámi museaide, go dan eai oazžo, de goarránit sámi museaid ovdánanvejolašvuodát.

Unjárgga giella geahpedii 2002:s doaibmadoarjaga Várjjat Sámi Museai. Okta eaktu doaibmadoarjagii Sámedikkis sámi museaide 2002:s lei dat ahte gielddat bisuhit doarjagiiddiset museaide unnimusat seamma dásis go dat ledje 2001:s. Go juo Unjárgga giella geahpedii doaibmadoarjaga, de unnui dan geažil maid doaibmadoarjja Sámedikkis vástesaččat.

Jagi 2002 loahpas ii lean boahán Deanu museas makkárgé ávžžuhus máksit doaibmadoarjaga iige raporta. Danne eai leatge ožžon máksojuvvot doaibmadoarjaga Sámedikkis jagi 2002 ovddas. Raporta ja máksinávžžuhus 2002:s bođii ođđajagemánus 2003. Doaibmadoarjaga maŋŋá máksima Deanu Museai jagi 2002 ovddas feritešii árvvoštallat dalle go Sámedikki bušeahhta reviderejuvvo miessemánus 2003.

2.4.2 Nuortasámi musea

Sámediggeráđdi lea bargan Nuortasámi musea ollašuttimiin Njávdamii. Bargu lea organiserejuvvon ovttasbargoprošeaktan Sámedikki ja Mátta-Várjjaga giella gaskka. Bealit leat bargamin nammadit stivrra museai, mas galgá leat bajimuš ovddasvástádus fágalaččat ja hálldahuslaččat musea doaimmas. Stivrras galget leat lahtut Suomas, Ruoššas ja Norggas. Statsbygg:s lea ovddasvástádus ođđa museavistti prošekteremis ja vistti dutkasaji ektui čielggaduvvojit molssaeavttut.

2.4.3 Raporta "Sámi visttiid suodjaleapmi ja hálldašeapmi"

Sámediggeráđdi lea loahpahallamin sámi visttiid suodjalan- ja hálddašanplána proševtta. Raporta "Sámi visttiid suodjaleapmi ja hálldašeapmi" sáddejuvvo dál viiddis gulaskuddamii. Sámediggeráđdi áigumuššan lea meannudit raporta loahpalaččat vuosttas jahkebealis 2003.

2.4.4 Bearalvági giella gielddaplána ja kulturmuittut

Sámediggi lea álggahan ovttasbarggu Bearalvági gielladain gielddaplána ođasmahttima oktavuodas. Bargu lea organiserejuvvon pilohttaprošeaktan, masa Riikaantikvára lea addán ekonomalaš doarjaga. Giella háliida hukset máhtolašvuoda kulturmuittuin ja daid suodjaleames, mii lea dehálaš oassi areálaplánemis, olbmuid movttidahttima oktavuodas gielddas ja historjjá gaskkusteames. Sámediggeráđis lea beroštupmi nannet sámi historjjá Bearalvági gielddas, nu ahte boahá ávkin gildii ja dan ássiide.

2.4.5 Ávžžuhus hotealla- ja alpinguovddáža ođđa plánproseassa ektui Finnheias, Romssa suohkanis

Sámediggeráđdi lea 29.11.02 beaiváduvvon reivves bivdán stáhtaráđi Børge Brende váikkuhit ođđa ollislaš hotealla-, konfereansa- ja alpinguovddáža plánproseassa Finnheias Romssa suohkanis. Dál plánejuvvo guovllu oassehuksen Birasgáhttentdepartemeantta 1988:s mearridan regulerenplána mielde. Ráđdi oaivvilda ahte regulerenplána lea boarásmuvvan sámedipolitiikka ja kulturmuittopolitiikka ovdáneami ektui maŋimus 10 jagis. Plánejuvvon doaibmabidju galgá ollašuttuuvvot mávssolaš sámi kulturbirrasis, gos earret eará duppalastojuvvui automáhtalaččat ráfáidahttojuvvon kulturmuittuid lohku geahčastatregisttaris 2000:s.

2.4.6 Sámediggái válldi fápmudeami evalueren

Birasgáhttentdepartemeanta lea čilgen Sámediggái ahte álggahuvvo evalueren mii guoská gaskaboddosaš hálddašanortnegii válldi fápmudeami oktavuodas Sámediggái kulturmuittolága mielde. Birasgáhttentdepartemeanta ii hálit evalueret daid beliid mat adnojuvvojedje váttisin válldi fápmudeamis Sámediggái. Dát guoská vuodđoláhkariivttálaš gažaldagaide válldi fápmudeami oktavuodas Sámediggái iešheanalis politihkalaš orgánan. Sámediggi lea dovddahan ahte go vuodđoláhkariivttálaš bealit fápmudeamis eai evaluerejuvvo, de fertte ortnega geavtlaš mearkkašupmi čielgasit deattuhuvvot. Sámediggeráđdi háliida ságastallat Birasgáhttentdepartemeanttain evaluerema čadaheami birra ja boahhteáiggi ortnegiid árvoštallama birra.

2.5 Dásseárvu

Sámediggi lea ruhtadan iskkadeami ”*Vil de ikke – eller slipper de ikke til?*” válggaid, nominašuvnna ja dásseárvvu birra. Iskkadeami leat Sámi Instituhtta ja Sámi allaskuvla Guovdageainnus čadaheami ja bargu loahpahuvvui skábmamánu 2002. Raporta lea sáddejuvvon áirasuidda.

Raporta ovddiduvvo Sámi parlamentáralaš ráđi dásseárvokonfereanssas Gironis miessemánu 6. – 7. b. dán jagi. Raporta lea vuodđun jienastuslohko- ja diehtujuohkinprošeavtta barggus viidáseappot, man oktavuodas dásseárvu lea okta ulbmáluššansuorgi. Lea áhahuvvon ovttasbargu Dásseárvoguoovddážiin jienastuslohko- ja diehtujuohkinkampánjja oktavuodas, vai oazžut ávkki guovddáža gelbbolašvuodas earret eará dásseárvvu deattuhepmái válgakampánjain ja mediain.

2.6 Vuoigatvuodát

2.6.1 Finnmárboláhkka

Sámedikki presideanta ja BB sámediggejoavkku jodiheaddji leigga mielde čoaččimis 02.12.02 stáhtačálli guoktáin Anders J. H Eira (GGD) ja Jørn Holme (JPD). Departemeanttat bukte dieđuid Ráđdehusa Sámi vuoigatvuodálávdegotti Finnmárkoárvalusa čuovvoleami birra. Oaččuime dieđuid departemeanttaid gaskaboddosaš árvvostallamis maid leat dahkan áššiin.

Sámedikki ovddasteaddjiin lei vejolašvuotta divvut soames gažaldaga, muhto departemeanttat eai sáhtán vástidit nu galli gažaldahkii dan geažil go Ráđdehus ii lean daid politihkalaččat čielggadan. Sámedikki joavkojodiheaddjiide dieđihuvvui čoaččima birra.

Sámediggeráđđi ii liiko daid iešguđet suodjalanproseassaide Finnmárkkus ovdalis Finnmárkoláhka-proposišuvnna. Ráđđi lea fuolastuvvan buot daid doaibmabijuid geažil mat dál geahččaluvvojit čadahuvvot ovdal go Finnmárkoláhka mearriduvvo.

2.6.2 ON erenoamášdieđiheadđji eamiálbmotvuoigatvuođaid birra

ON eamiálbmotvuoigatvuođaid erenoamášdieđiheadđji lea ávžžuhan máilmmi eamiálbmogiid buktit árvalusaid raporttii mii galgá čalmmustuvvot ON Olmmošvuoigatvuođakomišuvdnii dán giđa. 28.01.03 geigii Sámediggeráđđi árvalusaidis ON eamiálbmotvuoigatvuođaid erenoamášdieđiheadđjái Mr. Rudolfo Stavenhagen. Dát lea nubbi raporta maid erenoamášdieđiheadđji galgá dahkat Olmmošvuoigatvuođakomišuvdnii.

Ráđđi čujuha ahte Norgga eamiálbmotpolitihka guovddáš osiin lea váilevaš iige soaba oktii riikkaidgaskasaš ja eamiálbmotrievttálaš geatnegasvuođaguin mat Norggas leat sámide. Eanaš áššit raporttas čatnasit Sámedikki váilevaš váldái geavahit luondduresurssaid, ja daiguin ávkkástallamii, ja dasto vejolašvuhtii váikkuhit Norgga eiseváldiid dahkan mearrádusaid. Árvalusastis erenoamášdieđiheadđjái deattuha Sámediggeráđđi ahte sami álbmogis lea iešmearridanvuoigatvuohta, ja guovddáš bealli dás lea sihkkarastit duohta iešstivrema. Muđui čuožžu raporttas sámiid vákšuma, luondduuohtademiid, Finnmárkolága ja Sámedikki oktavuoda birra Norgga eiseváldiiguin.

Eanaš čuolbmabáikkiid mat leat namahuvvon árvalusas erenoamášdieđiheadđjái, lea Sámedikki dievasčoahkkin meannudan. Áššiid välljedettiin lea Sámediggeráđđi maddái deattuhan áššiid maid ráđi mielas lea dehálaš čuvget ovdal Finnmárkoláhka-proposišuvnna. Raporta sáddejuvvo mielddusin.

2.6.3 Sámiid politihkalaš vákšun

Sámediggeráđđi 05.12.02 beaiváduvvon reivves stáhtaráđđái Odd Einar Dørum, ávžžuhan viiddidit máhpaid geahččanáigemeari 31.12.02 rájes gitta 31.12.04 rádjai, ja ahte galggai ásahuvvot odđa lánvegoddi čielggadit leatgo sámít vákšojuvvon etnálašvuođa vuodul. Stuorradiggi välljii 09.12.02 čoahkkimis ahte ii áiggo dán erenoamážit iskat. Stáhtaráđđi Odd Einar Dørum lea 17.12.02 beaiváduvvon reivves čilgen ahte Justisdepartemeanta áigu, maŋŋá go geahččanlávdegoddi lea loahpahan barggus, ávžžuhit čállingotti čilget man ollu sámít leat ohcan geahččat máhpaideaset, ja meannudit dáid oppalaččat. Dán barggu vuodul, áigu stáhtaráđđi árvvoštallat vejolaš lassi čielggadusa, mas kártet vákšunášši.

Sámediggeráđđi lea váldán dán ášši mielde árvalusaide raporttas eamiálbmotvuoigatvuođaid erenoamášdieđiheadđjái.

2.7 Bušeahtta

Sámediggeráđis lea leamaš čoahkkin stáhtaráđiiguin 2004 stáhtabušeaha birra odđajagemánus.

Sámediggeráđđi dovddahii čoahkkimis áddejumi ahte lea váttis oažžut 164,2 miljon ruvdnosá lasáhusa ovttá jagis, nugo Sámediggi mearridii áššis 44/02 skábmamánu 2002. Bušeahttaárvalusa galggašii geahččat guhkesáiggi bušeahtamihttomeari ektui, ja čoahkkanan dárbbu vuodul sámi servodagas, ja golmma jagis geahččalit juksat dán dássái. Sámediggeráđđi lea válljen vuoruhit muhtun osiid 2004 bušeahtas nu ahte rámma poasttas 50 lasihuvvo 60 miljon ruvnnuin 2004:s. Vuoruhuvvon suorggit leat mánát ja nuorat, giella-, kultur- ja ovddidanbargu, ovttasbargu, searvevuhta ja birasgáhtten. Dasa lassin ovddidii Sámediggeráđđi doaibmabidjoevttohusa olggobealde 50-vuogádaga Guolástusdepartementii, Olgoriikkadepartementii ja Ealáhus- ja gávpedepartementii.

2.8 Eará

2.8.1 Diehtujuohkinbargu

Sámediggi ja Giella- ja guovluddepartemeanta leat 2003:s álggahan diehtujuohkinbarggu mii galgá váikkuhit:

1. Eanet máhtolašvuoda sámiid ja sámi diliid birra
2. Caggat negatiivvalaš miellaguottuid sámiide ja sámi áššiide
3. Oažžut eanet olbmuid sámi jienastuslohkui

Prošeahta galgá váikkuhit ahte sihke Ráđdehusa ja Sámedikki vuoruhuvvon diehtujuohkinulbmila galgá sáhttit olahit, erenoamážit nissonolbmuid/dásseárvvu ja nuoraid ektui. Prošeahta lea ráddjejuvvon jahkái 2003.

2.8.2 Sámi dearvvasvuhta

Várrepsideanta lea čoahkkimis 17.02.03 dearvvasvuodaministtariin bivdán ahte dearvvasvuodafitnodagat gozihit sámi buhcciid gielalaš ja kultuvrralaš vuoigatvuodaid. Stáhta ferte juolludit dán ulbmili sierra ruđaid ja ovddasvástádus galgá boahit ovdan Helse Nord stivrenáššebáhpiriin.

Dasto bivddii Sámediggeráđđi ahte ásahuvvo oktiordnejuvvon sámi gelbbolašvuodaguovddáš, man sisdoallun lea sihke somatihkka, psykiatriija ja dutkan. Šattai ovttamielalašvuhta das ahte álggahuvvo sierra ovttasbargu Sámedikki ja Helse Nord gaskka geahčadan dihte dán lagabui.

Ráđđi evttohii ahte prošeaktaruhtajuolludeami hálldašeapmi biddjojuvvo Sámediggái ja das šaddá bissovaš ortnet. Sámedikkis lea sihke giella- ja kulturgelbbolašvuhta ja lagašvuhta fágasuorgái, ja dainna lágiin oaidná bálvalusdárbbuid ja daid rievdamiid sámi servodagas oppalaččat. Sámediggi ja departemeanta geahčadeaba ovttas evaluerenraportta, ja ráhkaduvvo boahtteáiggi strategiija.

Dearvvasvuodaministtara áigumuš lea galledit Sámedikki skábmamánu 2003 dievasčoahkkima áigge.

2.8.3 Sámeálbmotfoanda

Sámediggi mearridii áššis 23/02 miessemánus 2002 váldit badjelasas Sámeálbmotfoandda, vuosttas lađasin soabadeamis stáhta ja sámiid gaska, dainna eavttuin ahte; stáhta ovttasráđiid Sámedikkiin álggaha barggu ovddidit ođđa ovttasbargovugiid ja doaibmabijuid sámiid váste. Sámediggi evttohui ahte dát ovddiduvvo sierra soabadan- ja ođasmahttinprográmmán, mas dálá doaibmabijut ja boahteáiggi doaibmabijut sámiid váste oktiordnejuvvojit geatnegahttimiin goappašiid beliid.

ráđdehus álggaha barggu čoavdit ášši mii guoská oahpu massán olbmuid nuppi máilmmi soađi áigge

Sámediggi lea ovddidan ášši čálalaččat Gieldadepartementii, ja ságastalai ášši birra gieldaministtariin čoahkkimis 15.10.02. Stáhtaráđđi čilgii 22.11.02 beaiváduvvon reivves ahte Ráđdehus árvvoštallá iešguđet beliid foandda ásaheami ja buhtadusortnegiud oktavuodas sihke sámiide ja našuvnnalaš minoritehtaide. Dát árvvoštallan sisdoallá maiddái gávdnat vejolaš čovdosiid nuppi máilmmisoađi geažil oahpu massán olbmuid.

Ráđdehus háliida nu johtilit go lea vejolaš mearridit njuolggadusaid fondii, vai vuoitto sáhtta geavahit daid ulbmiliidda maid Sámediggi háliida vuoruhit. Bušeahttačoahkkimis 15.01.03 departemeanttaiguin, vástidii Sámedikki presideanta ahte departemeantta diehtu reivves 22.01.02 ii lean dohkálaš diehtu man vuodul Sámediggi sáhtii geavahišgoahhtit foandda. Sámediggi ferte oažžut čilgehusa daid konkreetta doaibmabijuid birra maid Ráđdehus áigu álggahit oahppováillagiidda, ovdal go Sámediggi sáhtta geavahišgoahhtit Sámeálbmotfoandda.

2.8.4 Giella

Finnmárkku fylkka namma lea dohkkehuvvon guovtti gillii, ja lea vuosttas fylka mas leat guokte almmolaš nama. Čuovvoleapmin viidáseappot šaddá maiddái nu ahte sámi gielddat ožžot dohkkehuvvon nama guovtti gillii sázu dahje skivnnji haga gasku.

2.8.5 Girjjálašvuodastipeanda nuoraide

Skábmamánus juogaduvvojedje 8 girjjálašvuoda stipeandda nuoraide geat čállet sámegillii. Stipeandda oažžuid searvvis ledje sihke oarjel-, julev- ja davvisámegielagat.

2.8.6 Riikadási spabbačiekčan Bodø/Glimt – Sápmi

Sámi Club Budeajjus lágidii riikadási spábbačiekčangilvvu Bodø/Glimt ja Sápmi-joavkku gaska ođđajagemánu 24. b. 2003. Sápmi vuittii elitesearvvi moalaiguin 2-1. Doarjjastivra juolludii 75 000,- ruvnnu dáid doaluide.

2.8.7 Sámi girjebusset

Kultur- ja girkodepartemeanta lea dagahan moivvi sámi girjebussiid investeremiid ovddasvástádusa ektui boahteáiggis. Departemeanta lea bušeahttaproposišuvnnas čohkken iešguđet sámi kulturulbmiliid kapihttalii 320 postii 53 Sámi kulturulbmilat, ja lea sirdán daid Sámediggi. Dán

geažil lea ovddeš Sámi bibliotekabearráigeahčču, dál ABM-utvikling, diedihan guoskevaš bibliotekaide ja earáide ahte sámi girjebusseplánaid ektui galgá investerendoarjjadárbbu birra diedihit Sámediggái. Sámediggi ii leat goassige váldán badjelasas sámi guovlluid girjebussiid investerendoarjaga departemeanttas. Dát konkluderejuvvui čielgasit čeahkkimis mii Sámedikkis lei Kulturdepartemeanttain ja Gieladepartemeanttain 20.08.01. ”Konklusivna”: *Sámi girjebusset sirdojuvvojit Sámediggái 2002 rájes dainna eavttuin ahte Sámediggi ii galgga ruhtadit ođđa busiidd (gč. maiddái stuorradiggediedáhusa nr 55, čuoggá 12.3.3, siidu 86, mas daddjo ahte KD áigu árvoštallat investerendoarjjadárbbu).*”

Sámediggi lea muittuhan Kulturdepartementii dán 07.01.03 beaiváduvvon reivves, ja áigu ságastit ášši birra kulturministtariin 24.02.03.

3 Ođđa áššiid almmuheapmi - čuovvoleapmi

3.1 Ođđa áššiid mat almmuhuvvojedje 26.11.02 Sámedikki dievasčeahkkimis, ráđi beales čuovvoleapmi

Evttohusat 2, 3 ja 13 meannuduvvojedje Sámedikki čeahkkinortnega § 4 b mielde. Evttohus 8 meannuduvvui áššin 48/02. Evttohus 12 meannuduvvui Sámedikki čeahkkinortnega § 4 d mielde ja hilgojuvvui.

Evttohus 1: Sierra earit sallitbivdui gáddenutiin

Sámediggeráđdi čujuhii Regulerenrádis 27. ja 28. 11.02 dan, makkár dehálaš sadii Norgga gidđagođdi salliha guolásteamis lea ja lea leamaš ássamii ja ealáhusvuđđui riddo- ja vuotnaguovlluin. Sámediggi evttohii danne ahte bajidit bivdoeari riddojovkui 1 %:in ja fas unnudit snoranuohttefatnasiid oasi vástesaččat. Dán geažil oažžu riddofanasjoavku stuorát bivdoeriid ja nu oažžu dát fanasjoavku eanet bivdit mas lea stuorámus aktivitehta riddo- ja vuotnaguovlluin. Evttohus hilgojuvvui.

Sámediggeráđi mielas lea Norgga gidđagođdi sallitbivdu dehálaš riddo- ja vuotnaguovlluin, ja áigu boahhte jagi maid ovddidit evttohusa Regulerenrádis ahte riddofanasjoavku oažžu stuorát bivdoeriid Norgga gidđagođdi sallitbivddus.

Evttohus 4: Duojsis luvvet momssa

Lea dehálaš buoridit duojáriid rámmaeavttuid. Danne lea Sámediggi čielggadišgoahtán lagabui ahte livččii go ealáhusšiehtadus duojáriid váste okta molssaeaktu mainna buoridit rámmaeavttuid. Das galget árvoštallojuvvot earret eará vearro- ja divatbealit nugo omd. momssas luvven. Momssa luvven duojsis sáhtášii buoridit gánnáhahttivuođa duodjealáhusas. Dát čielggadus gárvvistuvvo čakčamánu 2003.

Evttohus 5: Rihkku go Norga ON mánáidkonvenšuvnna sámemánáid ja nuoraid ektui?

Norga lea geatnegahttojuvvon raporteret mánáidkonvenšuvnna čuovvoleami birra juohke viđát jagi. Norga sáddii vuosttas raportta 1993:s. Nubbi raporta sáddejuvvui ON mánáidvuoigatvuođakomiteai 1998:s tihttaliin: ”[Mánáid](#) vuoigatvuođat – Norgga nubbi raporta ON mánáidvuoigatvuođakomiteai”
([Norways second report to The United Nations Committee on the Rights of the Child](#))

Raporttas lea čilgejuvvon sámi mánáid ja nuoraid dilli, muhto hui unnán oahpahusdilli.

Sámediggeráđđi áigu fuolahit das ahte sámi mánáid ja nuoraid oahpahusdilli čilgejuvvo Norgga boahte raporttas ON mánáidkonvenšuvnna čuovvoleami oktavuodas. Várrepreseanta lea čoaččkimis 17.02.03 ovddidan dán Oahpahus- ja dutkandepartemeantta stáhtačállái Helge Ole Bergesen. Stáhtačállái áigu ságastit mánáid- ja bearašministtarin movt Sámedikki oaidnu galgá boahit ovdan boahte raporttas. Sámediggeráđđi áigu maiddái čilget sámi mánáid ja nuoraid oahpahusdili ON erenoamášdieđiheaddjái Mr. Rudolfo Stavenhagen go son almmolaččat gallea Sámedikki čakčat.

"Sámi joatkkaohpu prinsihpat ja njuolggadusat" meannudeami oktavuodas Sámedikkis áigu Sámediggi guoskkahit Norgga geatnegasvuođaid ON mánáidkonvenšuvnna ektui.

Evttohus 6: Momsabuhtadeapmi duodjebuvttadeamis

Sámediggeráđđi lea áššis R 114/02 buktán gulaskuddancealkámuša raportii ”Doaibmabidjoguovllu váfisteapmi – strategalaš analysa”, maid Møreforskning lea ráhkadan. Gulaskuddancealkámušas bivdá Sámediggi ahte duodji dássidahttojuvvo dáidagiin momssas luvvema ektui, vejolaččat momsarefušuvdnaortnet iešbuvttaduvvon duodjebuktagiid ovddas. Buhtadusortnega sáhttá čadnat daid buktagiidda maidda duodjemarkka geavaheapmi lea dohkkehuvvon. Mihttomearrin lea doalahit ja viidásetovddidit duoji gánnáhahti ealáhussan boahtteáiggis.

Evttohus 7: Giliskuvllaid dilli sámi guovlluin

Sámediggeráđđi lea čoaččkimis 17.02.03 Oahpahus- ja dutkandepartemeantta stáhtačálláin váldán bajás sámi guovlluid giliskuvllaid bisuheami ain. Duohtavuohta lea dat ahte gieldda heajos ekonomijja geažil áitojuvvojit giliskuvllat heaittihuvvot ollu sámi guovlluin. Eahpitkeahhtá leat gilit dehálaččat sámi giela, kultuvrra ja ealáhusaid suodjaleapmái.

Sámediggi searvá riikaviidosaš lávdegoddái mii lea hábmemin ođđa málle movt juohkit ruđaid gielddaide oahpahussii sámegeielas ja sámegilli, dainna ulbmilin ahte lea buoret vejolašvuohta ovdagihti einnostit juolludeami sturrodaga gielddaide.

Sámediggeráđđi lea čoaččkimis Oahpahus- ja dutkandepartemeanttain ságastan Oahpahuslága reviderema birra mii guoská individuála vuoigatvuhtii oahpahussii sámegeielas. Ráđđi lea maid ságastan máksomeriid bajideami birra goluid gokčamáii oahpahussii sámegeielas ja sámegilli nannen dihte gielddaid ekonomijja, ja ná addit gielddaide buoret vejolašvuođa bisuhit giliskuvllaid.

Evttohus 9: Sámediggeássi 36/02 čuovvoleapmi

Sámediggi attii gulaskuddancealkámuša bivdoearre-, struktuvra- ja anuseretválnortnega birra (ássiis 36/02) Guolástusdepartementii áigemeari sisa 15.10.02. Gulaskuddanáigemearri mañiduvvui maññá 15.01.03 rádjai.

Sámedikki presideanta ovddidii ássi riddo- ja vuotnafatnasiid bivdoearre-, struktuvra- ja anuseretválnortnet čoahkkimis Guolástusdepartemeantta stáhtačálliin Torhild Widvey 11.12.02. Eat ožžon makkárge konkrehta vástádusa, go ássi gulaskuddanáigemearri ii lean nohkan. Stáhtačálli deattuhii ahte guolástushálddašeapmi lea našuvnnaš ássi – iige guovlulaš.

Juste dál ii oainne Sámediggeráđdi dárbbu ásahtit politihkalaš joavkkuid gaskasaš stivrenjoavkku, muhto jos dilli rievdá, de áigu ráđdi váldit dán ássi ovdan joavkojodiheaddjiiguin.

Evttohus 10: Girjebusse Máttá-Várjjagii

Sámediggerádis lea mihttomearrin váikkuhit bibliotekabálvalusaid ovddideami ja nannema sámi álbmoga váste. Ráđi deháleamos stivrenreaidu dán barggus lea Sámi bibliotekka ja doaibmadoarjja sámi girjebussiide. Ráđdi áigu 2003:s vuoruhit odđa ja interneahttavuodus bibliotekavuogádaga Sámi sierrabibliotekii. Dat go girjjiid sáhttigoahká diñgot neahta bokte, lea dehálaš oassi sámi girjjállašvuoda olamuddui buktimis eanet sámiide.

Ráđdi áigu deattuhit ahte gielddain ja fylkkagielddain dat lea ovddasvástádus ovddidit geavahusguovdásaš bibliotekabálvalusaid sámi álbmoga váste doppe gos sámít orrot, dasa gullá maiddá girjebussiid doaibma. Danne fertejitge guoskevaš gielddat ieža vuolggahit barggu ahte viiddidit Deanu/Unjárgga girjebusse bálvalusguovllu guoskat maiddá Máttá-Várggaga gildii. Dalle fertejit gielddat ovddidit geahčastaga makkár ekonomalaš váikkuhusat girjebussebálvalusa viiddideamis Várjjagis šaddet. Nubbi eará čoavddus lea ahte ásahuvvo sierra girjebussefálaldat Máttá-Várjjaga gildii Máttá-Várjjaga bibliotekka oktavuhtii Girkonjárggas. Jos dát šattaš áigeiguovdilis čuolbmačilgehussan, de áigu Sámediggi váikkuhit diehtujuohkimiin ja oaivadusain. Muđui čujuha ráđdi čilgehussii čuoggás 2.8.7 Sámi girjebusset.

Evttohus 11: Meahcceresurssaiguin ávkkástallan

Bargu sámi vuoigatvuodaiguin luondduresurssaide lea ja lea leamaš vuoruhuvvon bargosuorgi Sámedikkis. Meahccealáhusaid nannen ja ovddideapmi lea dehálaš oassi barggus sámi vuoigatvuodaiguin. Mii guoská konkrehta árvalussii ahte ásahuvvo sierra joavku geahčadit vuoddo sámi vuoigatvuodaid meahcceresurssaiguin ávkkástallama oktavuodas, de áigu Sámediggiráđdi čuovvolit dán ássi min barggu oktavuodas Finnmárkolágain. Sámediggeráđdi čujuha maiddá ahte Goahtegearret lea ožžon ekonomalaš doarjaga Sámedikkis gozihit ja ovddidit barggu sámi meahcce- ja lotnolasealáhusbargiid beroštumiiguin. Searvvi ulbmilin lea earret eará ovddidit sámiid vuoigatvuodaid luonddu árbevirolaš resursageavaheami oktavuodas.

Evttohus 14: Sámegillii galben

Sámediggeráđđi lea 06.02.03 beaiváduvvon reivves gáibidan ahte Statens Vegvesen váldá ekonomalaš ovddasvástádusa sámegillii galbemis. Vaikko dál lea badjel 10 jagi áigi dassái go Báikenammaláhka bođii fápmui, de buot guovttegielat gielddat eai vel leat čuovvugohtán dán lága njuolggadusaid. Čuoččuhuvvo ahte galben mángga gillii lea hui divrras ja ahte gielddat dat galget mearridit dan ahte galget go sámi báikenammagálbbat geavahuvvot ja ahte sámít leat unnitloguis gielddain. Danne eai gáro posiitivvalaččat doarjut dan ahte bidjat sámi báikenamaid galbbaide. Ráđđi oaivvilda ahte Statens Vegvesen dulko boastut lága, ja ahte Statens Vegvesen ja Geaidnodirektoráhta fertejit váldit stuorát ekonomalaš ovddasvástádusa mearriduvvon sámi namaiguin galbemis.

Miellodus:

Ovddastan- ja čoahkkingeahčastat mannán dievasčoahkkima maŋŋá Sámedikki árvalusat ON eamiálbmotvuoigatvuođaid erenoamášdieđiheaddjái Mr. Rudolfo Stavenhagen

II. Evttohusat ja mearkkašumit

Evttohus 1, áirasis Steinar Pedersen, Bargiidbellodaga sámediggejoavku:

- 1 Sámediggi oaivvilda ahte lea dehálaš čuovvut demokráhtalaš ja parlamentarálaš njuolggadusaid.
- 2 Dán oktavuodas čujuha Sámediggi ahte Sámediggeráđđi lea čállán raportta ON:ii Norgga eamiálbmotpolitihka birra. Dát lea čállojuvvon Sámedikki ovddas, almmá ahte opposišuvdnii lea dieđihuvvon dán barggu birra dahje raportta sisdoalu birra.
- 3 Danne bivdá Sámediggi geassit raportta ruovttoluotta, ja ahte nammaduvvo doarespolitihkalaš joavku mii ráhkada ođđa raporta-árvalusa. Dat ovddiduvvo dievasčoahkkimii miessemánus 2003.

Mearkkašupmi 1, Áirras Roger Pedersen, SVL sámediggejoavku:

Mearkkašupmi čuoggái 2.8.2 sámi dearvvasvuođa birra

Sámi válgalihtu sámediggejoavku lea ožžon diehtit ahte lea váttis gozihit daid proševttaid oktilasvuođa mat bistet mángga jagi. Mii hálidit ahte ráđđi geahčada dán čuolbmačilgehusa vai daid proševttaid ekonomiija sáhhtá buorebut einnostit.

Čoahkkinjođihangotti árvalus:

Sámediggeráđi dieđáhus oktan mearkkašumiin váldo vuhtii.

III. Jienasteapmi

39 áirasis ledje 39 čoahkis.

Jienasteapmi čađahuvvui dáid vuoruid mielde:

6. Eavttuhus 1 hilgojuvvui 20 jienain
7. Čoahkkinjođihangotti árvalus dohkkehuvvui ovttajienalaččat

IV. Beavdegirjelasáhusat

Áirras Steinar Pedersen, Bargiidbellodaga sámediggejoavkku, Olgešbellodat, Johttisámiid listu ja SVL, buvttii čuovvovaš beavdegirjelasáhusa ovdan FN raportta birra:

Opposišuvdna deattuha ahte go Sámedikki eanetlohku hilgu ON-raportta parlamentáralaš ja demokrátalaš meannudeami, de lea Sámedikki ásaheami ulbmila áibbas vuostá – mii lei ásahit orgána mii galggai leat oktasaš jietna olles sámi álbmogii, iige dušše dan oassái geat leat Sámedikki eanetlogu duohken.

Oppsišuvdna áigu danin árvoštallat bivdit Stuoradikki geahččat lagabui ahte lea go dárbbaslaš rievdadit lága, nu ahte Sámedikki ásaheami ulbmil fas doaibmá.

Dan oktavuodas áigut deattuhit ahte mis ii leat mihkke váttisvuodaid go eanetlohku váldá eará politihkalaš mearrádusaid go unnitlohku. Muhto ii Sámediggi eige eará sáhte eallit dakkár dilis gos bealli Sámediggi hilgojuvvo searvat dehálaš politihkalaš proseassain.

Dan oktavuodas áigu opposišuvdna maiddái árvoštallat čállit iežas raporta ONa earenoamášdieđiheaddjái.

V. Sáhkavuorrolistu ja replihkkavuorut

	Sáhkaovddideaddji	Replihkka
1.	Sven-Roald Nystø, áššeoovddideaddji	Egil Olli
		Willy Ørnebakk
		Sverre Anderssen
		Sven-Roald Nystø
2	Magnhild Mathisen	Berit Ranveig Nilssen
		Ragnhild Lydia Nystad
		Magnhild Mathisen
3	Steinar Pedersen	Janoš Trosten
		Ragnhild Lydia Nystad
	Egil Olli (čoahkkinortnegii)	

		Steinar Pedersen
4	Anders Urheim	Ragnhild Lydia Nystad
5	Roger Pedersen	Janoš Trosten
		Ragnhild Lydia Nystad
		Roger Pedersen
6	Willy Ørnebakk	Jon Erland Balto
		Willy Ørnebakk
7	Janoš Trosten	
8	Isak Mathis O. Hætta	
9	Per A. Bæhr	
10	Olaf Eliassen	
11	Johan Mikkel Sara	
12	Olav Dikkanen	
13	Ragnhild Lydia Nystad	
14	Willy Olsen	
15	Per-Bjørn Lakselvnes	
16	Geir Tommy Pedersen	
17	Stig Eriksen	
18	Ann-Mari Thomassen	
19	Tormod Bartholdsen	
20	Jon Erland Balto	
21	Isak Mathis O. Hætta	
22	Terje Tretnes	
23	Johan Mikkel Sara	
	Svein Peter Pedersen (čoahkkinnortnegii)	
	Olaf Eliassen (čoahkkinnortnegii)	
24	Ove Johnsen	
25	Sven-Roald Nystø, ášševddideaddji	
	Geir Tommy Pedersen (evttohussii)	
	Steinar Pedersen (čoahkkinnortnegii)	
	Janoš Trosten (čoahkkinnortnegii)	
	Per Solli (čoahkkinnortnegii)	

VI. Sámedikki mearrádus

Sámediggeráđi dieđáhus oktan mearkkašumiin válđui vuhtii.

Ášši meannudeapmi loahpahuvvui guovvamánu 25. b. 2003 dii. 18.25.

Ášši 05/03

Gažaldat sámediggeráđđái Sámedikki čoahkkinortnega § 11 vuođul

Ášši meannudeapmi álggahuvvui guovvamánu 25. b. 2003 dii. 18.25.

I. Áššebáhpirat

- Gažaldat 1, Áirras Egil Olli, Bargiiddellodaga sámediggejoavku
- Gažaldat 2, Áirras Anders Urheim, Bargiiddellodaga sámediggejoavku
- Gažaldat 3, Áirras Willy Ørnebakk, Bargiiddellodaga sámediggejoavku
- Gažaldat 4, Áirras Sten Jønsson, Bargiiddellodaga sámediggejoavku
- Gažaldat 5, Áirras Magnhild Mathisen, Bargiiddellodaga sámediggejoavku
- Gažaldat 6, Áirras Jánoš Trosten, NSR:a sámediggejoavku
- Gažaldat 7, Áirras Jánoš Trosten, NSR:a sámediggejoavku

II. Evttohusat ja mearkkašumit

Gažaldat 1, áirasa Egil Olli bokte, Bargiiddellodaga sámediggejoavku:

Ohcamiid vuoroheapmi sámi mánáidgárddiide sisaváldima oktavuodas

Bargiiddellodaga sámediggejoavku diehtá ahte muhtun sámi mánáidgárddit sisaváldima oktavuodas oidejit daid olbmuid mánáid geat gullet dihto politihkalaš organisašuvdnii. Dát mearkkaša ahte jos mánái galgá sihkkarastit saji mánáidgárddis, de ferte vánhén/fuolaheaddji leat dakkár organisašuvnna lahthu mii jođiha dahje eaiggáduššá mánáidgárddi. Nu guhká go sámi mánáidgárddit ožžot doarjaga Sámedikkis ja eará almmolaš orgánain, de min mielas galgá buot sámi mánáid meannudit dássálaga sisaváldima oktavuodas sámi mánáidgárddiide, beroškeahttá vánhemiid politihkalaš oainnus. Mun divun čuovvovaš gažaldagaid Sámediggeráđđai:

1. Leago Sámediggeráđi mielas nu ahte galgá vuorohit mánáid sisaváldima sámi mánáidgárddiide vánhemiid/fuolaheaddjiid politihkalaš organisašuvdnii gullevašvuoda vuođul?
2. Áigu go Sámediggeráđi váikkuhit rievdadit sisaváldineavttuid sámi mánáidgárddiide, mat ožžot almmolaš doarjaga, nu ahte buot sámi mánáin leat ovttalágan vejolašvuodat sisaváldima oktavuodas?

Sámediggeráđi vástáduš:

Miessamánu 5. b. 1995 láhka nr. 19 mánáidgárddiid birra regulere gielddalaš ja eahpegielddalaš mánáidgárdedoaimmaid Norggas. Láhka čilge mii sáhtta gohčoduvvot mánáidgárdin ja čilge dohkkehanvuoigatvuođaid ja -geatnegasvuođaid

Lága §15 čilge mánáidgárddiid njuolggadusaid. Lágas deattuhuvvo ahte juohke mánáidgárddis galget leat njuolggadusat, ja ahte lea mánáidgárddi eaiggát gii mearrida njuolggadusaid. Mearrádusas daddjo makkár čuoggát njuolggadusain galget leat, earret eará mánáidgárdesajiid juohkineavttut. Mearrádusa njealját lađđasis lea čállojuvvon ahte eaiggát mearrida mánáidgárddi njuolggadusaid mánáidgárdelága rámma siskkobealde ja suohkana vejolaš eavttuid mielde. Lága mearkkašumiin čuožžu ahte njuolggadusat galget sisttisoallat mánáidgárdesajiid juohkima mearrádusaid, earret eará geat sáhttet oažžut saji mánáidgárdái.

Dat mearkkaša ahte nu guhká go mánáidgárdeeaiggát čuovvu mánáidgárdelága, de lea eaiggádis riekti mearridit geat galget vuoruhuvvot sajiid juohkimis. Priváhta ja eahpegielddalaš mánáidgárddiin, nugo fitnodatmánáidgárddiin, studeanttaid ovttastusa mánáidgárddiin, bearašmánáidgárddiin jna., lea dábálaččat gáržžiduvvon geat sáhttet oažžut saji.

Sámediggi ii dovdda ahte sámi mánáidgárddiin leat sajiid juohkima oktavuodas vuoruhan dainna lágiin ahte livččii ovdamunnin váhnemiidda politihkalaš lahttuvuođaid geažil, earret dan maid eaiggát mearrida.

Sámediggi juolluda earenoamášdoarjaga sámi mánáidgárddiide. Muhto dat lea dušše unna oasáš mánáidgárddiid ollislaš ruhtagáldus. Eanaš mánáidgárddiid ruhtagáldut leat juhkkuojuvvon golmma oassái; stáhtadoarjagii, eaiggáda oassái ja váhnenmáksui.

Nugo eará almmolaš orgánatge, de ii sáhte Sámediggi otná lágaid mielde bienalaččat stivret mánáidgárdeeaiggádiid njuolggadusaid sajiid juohkima oktavuodas.

Gažaldat 2, áirasa Anders Urheim bokte, Bargiidbellodaga sámediggejoavku:

Oahpahuslága § 6.2 ja Sámedikki dievasčoahkkinmearrádus

Sámedikki dievasčoahkkin mearridii ovttajienalaččat skábmamánuš 2002 áššis 46/02 Sámi oahpahusa birra olggobealde sámelága giellanjuolggadusaid hálddašanguovllu – gáibádusa ahte oahpahuslága § 6.2 rievdaduvvo nu ahte buot sámi mánáide, beroškeahhtá orrunsajis – sihkkarastojuvvo individuála vuoigatvuohta oahpahussii sámegielas ja sámegilli.

Gulaskuddamis Stuorradikki gielakomiteas golggotmánus 2002, ovddiidii várrepreseanta ja okta ráđđelahttu komiteai Sámediggeráđi árvalusa seamma áššis dego dat livččii lean Sámedikki mearrádus áššis.

Dát lea earret eará dagahan dan ahte gielakomitea árvalusastis Stuorradiggái ráđđehusa prinsihppadieđáhusas Norgga sámeapolitihka birra, lea fillehallaan buktit árvalusa rašis vuođuin, go

komitea lea jáhkkan ahte Sámediggiráđi rievdadusárvalus oahpahušlága § 6.2 ektui, lei Sámedikki loahpalaš mearrádus.

Lea hui imašlaš vuohki garvit dievasčoahkkima meannudeami ja dievasčoahkkinmearrádusa, ja jearange danne čuovvovačča ráđis:

1. Leago Sámediggeráđđi geahččalan njulget dán boasttuvuođa, geahča gielddakomitea árvalusa Stuorradiggái?
2. Mii lea sivvan dasa go várrepriseanta ja okta ráđđelahttu ovddideaba Stuorradiggái áibbas eará go maid Sámedikki dievasčoahkkin lea meannudan ja mearridan?
3. Maid lea Sámediggeráđđi dahkan namahuvvon ášši dievasčoahkkima mearrádusa čuovvoleami ektui?

Sámediggeráđi vástádus:

1.

Várrepriseanta Ragnhild L. Nystad ja ráđđelahttu Johan Mikkel Sara oassálasttiiga komiteagulaskuddamis Stuorradikki gielddakomiteas 29.10.02 ášši 34/02 oktavuodas, St. dieđ. nr. 55 (2000-2001) Norgga sámepolitihka birra ja St. dieđ. nr. 33 (2001-2002) Lassedieđáhus St.dieđáhussii nr.55 Sámepolitihka birra. Sámediggi meannudii ášši čakčamánu dievasčoahkkimis ja Sámedikki mearrádus lei sáddejuvvon gielddakomiteai ovdal čoahkkima, muhto maiddái čoahkkimis mitaluvvui mearrádus. Dás čujuhuvvo mielddistuvvon mángosii das, mii ovddiduvvui komiteii. Mearrádus oahppolága birra lei čuovvovaš:

Sámediggi oainvilda abte prinsihpalaččat galggašii buot ohppiin, geain sámegiella lea vuosttas giellan, leat lága vuodul vuoigatvuohka oahpabussii sámegillii. Sámediggi ii áiggo dattetge dán vuoro gáibidit individuála vuoigatvuohka oahpabussii sámegillii, geavatalaš čadabanákeaid geažil, muhto abte Oahpahušlága § 6-2, nubbi ladas rievdaduvvo nu abte galget leat dušše unnimusat 5 oahppi gielddas geat sábtet gáibidit oahpabusa sámegillii, ja sis galgá leat vuoigatvuohka dán lágan oahpabussii nu gubká go unnimusat leat 3 oahppi vel joavkkeus.

Ferte bidjat resurssaid ruhtadit ja ovddidit molssaevttolaš oahpahušhámiiid, dego ovdmearkka dihte gáiddusoahpahusa.

2.

Sámediggi meannudii ášši 46/02 Sámi oahpahuš olggobealde sámegiella hálddašanguovllu čoahkkimis skábmamánu 29.b. 2002. Dievasčoahkkinmearrádusas mas dievasčoahkkin rievdadii oavila, lea čilgejuvvon Oahpahuš- ja dutkandepartemeantta stáhtaráđđai 17.02.03. Mearrádus lei čuovvovaš: *Sámediggi oainvilda abte prinsihpalaččat berreše buot ohppiin geain lea sámegiella vuosttašgiellan, lábkanannejuvvon riekti oažžut sámegillii oahpabusa. Jus dán mihtomeari galgá joksat, de ferte álggahit mánga doaimma, earret eará oahpahušlága rievdadit. Sámediggi áigu evttohit abte Oahpahušlága § 6-2, nubbi ladas, rievdaduvvo čuođjat ná: Sámediggi gáibida abte Oahpahušlága § 6.2 rievdaduvvo nu abte buot sámi mánáin - beroškeahttá orrunsažijn - sibekearastojuvvo individuálalaš vuoigatvuohka oahpabussii sámegiella ja sámegillii.*

3.

Sámediggeráđđi ii oainne ahte ráđđi ii leat doaimman Sámedikki dievasčoahkkinnmearrádusa ektui. Gielddakomitea fuomášahttui maid ahte sii ledje ieža čujuhan ráđi árvalussii áššis 34/02 eat ge čujuhan dievasčoahkkinnmearrádussii. Diet bohtá min dieđuid mielde dovddusindahkkot Stuoradiggái.

4.

Sámediggi lea maidái cealkámuša oktavuodas Oahpahus- ja dutkandepartemeantta gulaskuddamii "Lokalt handlingsrom i organisering av grunnopplæringen" mas lei cealkináigemearri 03.02.2003, čujuhan Sámedikki mearrádussii mas gáibida oazžut oktagaslaš vuoigatvuoda oahpahussii sámegillii.

5.

Sámediggeráđđi oavvilda ahte Sámedikki dievasčoahkkinnbeavdegirjiid lea olggobeale olbmuide váttis ipmirdit. Čoahkkimis čilgejuvvui makkár siiddus mearrádus álggi. Sámediggeráđđi váldá vuhtii ahte Sámediggi háliida viiddis beavdegirji mii čájeha olles Sámedikki dievasčoahkkima áššemeannudeami, muhto deattuha ahte viiddis beavdegirji sáhtá buktit dákkár boastoipmárdusaid.

Gažaldat 3, áirasa Willy Ørnebakk bokte, Bargiidbellodaga sámediggejoavku:

Norgga EO searvevuolta ja presideantta cealkámušat

Čujuhan presideantta cealkámuššii mediain ahte Norgga EO- lahttuvuolta heivešii áibbas bures sámi vuoigatvuodaide sihkkarastimii.

Dađistaga leat bohtán ollu raporttat mat duodaštit negatiivvalaš olmmošlohkoovdáneami Davvi-Suomas ja Davvi-Ruoŧas maŋŋá go dát riikat serve Eurohpa Ovtastussii. Dán geažil ii galggašii leat makkárga sávva ahte Norgii EO- lahttun, go olmmošlogu njiedjan davimus oasis Norggas ii gal gálggašii leat áigeguovdilis politihkka. Mu gažaldat Sámediggeráđđái lea:

Leago Sámediggeráđđi maid seamma oavvilis go Sámedikki presideanta ahte Norgga EO- lahttuvuolta livččii ávkin sámi álbmogii?

Gažaldat 7, áirasa Jánoš Trosten bokte, NSR:a sámediggejoavku:

Sápmelaččaid vejolašvuodat EO:s

Sámediggepresidenta lea maŋimus áiggiid oalle garrasit profileren EO:a dego buot buoremus hálddašangaskaoapmin sápmelaččaide Norggas. Lea imaš nu guhká go mii eat odne dieđe makkár šiehtadusa Norga bohtá dahkat EO:ain jos Norga lávke EO:ai álbmotjienasteami bokte. Mii maid eat dieđe maid EO bohta dahkat sápmelaččaid hárrái mii guoská erenoamážit čáhce- ja eananvuoigatvuodaide. Mii diehtit sihkkarit ahte EO:s lea dáhttu ásaht álbmotmehcuid davvi-guovlluin Eurohpas ja EO:a politihkka leavvá dan guvlui ahte eandalit arktalaš guovllut galget dahkkot álbmotmeahccin boahtteáiggis. Dat mearkkaša ahte sámi ássanguovllut galget dahkkot ja láchčojuvvojit „buiga meahccin“ eurohpa urbana ássiide ja diekkár politihkain vuoittahallet álgoálbmogat ja masset vuoigatvuodaideaset iežaset árbevirolaš ássanguovllus.

Lea maid oalle eahpesihkkar bohtetgo vuoddoealáhusat nugo ovdamearkka dihte boazodoallu, mearraguolásteapmi ja eanadoallu ceavzit EO:a friddja márkangilvvus.

Diet ealáhusat leat vuodđun sápmelaččaid birgejumis, ja infrastruktuorra sámi ássanguovlluin boahta oalát billašuvvat jos omd. vuoddoealáhusat uhkiduvvojit ja gáržžiduvvojit. Mun in hálit geange dupmet jos oaivvildit duon dahje dán EO áššis, EO áššis leat mánggat oaivilat ja dan galgá doahttalit friija demokratiijas. Muhto liikká divun sámediggepresidentii dáid gažaldagaid:

1. Makkár vuoddu geavaha sámediggepresidentta politihkasti go oaivvilda ahte sápmelaččaide lea buoremus leat mielde EO:as, ja makkár politihkalaš manifestta geavaha vuodđun go positiivalaččat ákkastallá EO- áššis?
2. Sáhttago sámediggepresidentta dáhkidit álbmogii ahte sámi vuoddoealáhusat bohtet ceavzit EO:s, ja man láhkai lea buoremus vuoddoealáhusaide leat mielde EO:s?
3. Sáhttago sámediggepresidentta dáhkidit sámi álbmogii ahte EO **ii** boađe ásaht iežas sierranas politihkain eanet aht` eanet álbmotmehciid sámeeatnamis? Jos ii sáhte dáhkidit; mo lea sámediggepresidentta jurddašan eastadit EO:a ásaheamis álbmotmehciid sámis?
4. Oaidnago sámediggepresidentta vejolažžan ahte Norgga sámit ieža galget mearridit iešmearrideami bokte galgat go searvat EO:ii ON art.1 ja 27 vuodul?

Sámediggeráđi vástáduš Jánoš Trostenii ja Willy Ørnebakkii:

Sámediggi lea meannudan sámi beroštumiid Norgga EO-ohcama oktavuodas liigedievasčoahkkimis 1992:s áššis 44/92. Dan rájes ii leat Sámediggi meannudan EO-ášši.

Nugo Sámediggeráđis, de leat maid Sámedikkis iešguđetlágán oainnut EO-áššis, muhto ráđđi ii leat meannudan gažaldaga mii guoská boahteáiggi EO-lahttovuhtii dahje eará oktavuohthámiide Norgga ja EO gaskka.

Sámedikki bargu EO- áššiiguin lea leamaš Interreg-programmat, EO davimus dimenšuvdna ja searvan bargui čuovvolit ja konkretiseret Ráđđehusa eurohpapolitihkalaš barggu. Dákko leat searvan prošehtii *ovttasbarggu birra guovlulaš ja báikelaš hálddabuválddiiguin.*

Muđui čujuha ráđđi dasa ahte Sámi parlamentáralaš ráđđi lea oaidnán dárbbu geahčadit oktasaš vejolašvuodaid ja strategiijaid EO ektui, ja lea bargamin áššiin.

Gažaldat 4, áirasa Sten Jønsson bokte, Bargiidbellodaga sámediggejoavku:

NRK Sámi radio ja oarjesámegiell sáddagat

NRK Sámi radio oarjesámegiell sáddagat eai leat doaimman ollus maŋimus jagis. Dat veaháš sáttafálaldatge lea jávkan. Dat dáhpáhušvá dakkár giellaguovllus gos sámegiella lea sakka áitojuvvon. Jearan čuovvovaš gažaldaga Sámediggeráđis:

Maid áigu Sámediggeráđđi dahkat vai sihkkarastit ja ovddidit oarjesámi mediafálaldaga, earret eará gieskat mearriduvvon oarjesámeguovllu plána ektui?

Sámediggeráđi vástáduš:

Sámediggeráđis lea beroštupmi ahte radio- ja eará mediafálaldagat oarjelsámegillii nannejuvvojit.

NRK Sámi Radios leat leamaš sáddagat oarjelsámegillii, muhto nugo áirras Jønsson čállá, de eai leat dat sáddagat doaibman ollus mañimuš jagis.

NRK Sámi Radio hoavda Nils Johan Heatta muitala ahte dasa lea sивvan dat go eai leat gávdnan olbmo virgái doaimmahit oarjelsámegiel sáddagiid NRK kantuvrras Snoasas, vaikko mángii leat almmuhan virggi rabas. Sámi Radio lea dan geažil go lea váttis oažžut olbmuid Snoasa kantuvrii geahččalan maiddái praktikántaortnega, muhto eai dainnaga leat lihkestuvvan oažžut olbmo geas livččii oarjelsámegiel gelbbolašvuota.

Sámegielat fágaolbmuid rekrutteren lea oppalaččat váttis. Sámediggeráđi mielas lea dilli oarjelsámi guovllus erenoamáš fuolastuhtti go lea váttis rekrutteret sámegielagiid radioi ja eará mediaide, muhto maiddái eará surggiin lea váttis rekrutteret nugo oahpahusa ja dearvvasvuoda- ja sosiálasuorggi oktavuodas.

Sámediggeráđđi oaivvilda ahte *Oarjelsámi doaibma-plána* maid Sámediggi lea mearridan bidjá buori vuodu rekrutteret oarjelsámegielat fágaolbmuid. Sámediggeráđđi áigu dahkat buot maid sáhtta láhčit dilálašvuodaid nu ahte plána doaibmabidjočuoggát čuovvoluvvojit.

Bargu ovttasbargošiehtadusain Sámedikki ja oarjelsámi guovllu fylkkagielddaid gaska lea álggahuvvon. Sámediggeráđđi áigu dán barggu oktavuodas ovddidit fylkkagielddaide ahte lea dárbbu rekrutteret oarjelsámegielat fágaolbmuid, ja maiddái dan ahte lea dárbu fágaolbmuide mediasuorggis.

Gažaldat 5, áirasa Magnhild Mathisen bokte, Bargiidbellodaga sámediggejoavku:

Smávva-fuodđuid bivdoáiggit

Golggotmánu 30. beaivvi čálii Bargiidbellodaga sámediggejoavku čuovvovaš reivve Sámediggeráđđái:

”Luondduhálddašandirektoráhta biehtala gulaballamis bivdoáigelábkaásahusaid birra”

Gulaskuddanvuorus diibmá, háliidedje Sámediggi, Finnmarkku fylkkalávdegoddi, fylkkamánni, Finnmarkku eanavuodinstivra ja eará Finnmarkku gielddat ahte smávva-fuodđuid bivdoáiggi álgín Finnmarkkus ii galgga leat mañjelis go čakčamánu 10. b. Luondduhálddašandirektoráhta (LD) ii beroštan maidege politihkalaš Finnmarkkus ja Sámedikkis, ja mearridii bivdoáiggi álgínbeaivín čakčamánu 10. b., iežas álgoárvalusa mielde.

Bargiidbellodaga sámediggejoavku diehtá maiddái ahte Finnmarkku eanavuodinstivra lei bivdán čoabkkima Luondduhálddašandirektoráhta jodibeaddjiin ságastit bivdoáigelábkaásahusaid birra. Bovejupmi hilgojuvvui dattetge hui unnán posiitiivalaš vugiin. Geahča LD 10.10.02 beaiváduvvon reivve kopijain Sámediggái. Bargiidbellodaga sámediggejoavku váidala go LD dákkár mearrádušain duolbmá Sámedikki ja politihkalaš orgánaid Finnmarkkus.

Danne bivdáge joavku ahte maiddái Sámedikki jodibeaddjit seagubit iežasat dán áššái, áinnas oktiirádiid eará politihkalaš orgánaiguin main lea seamma prinsihpalaš oaidnu go Sámedikkis.

Go juo LD lea biehttalan gulaballamis, de galggašii Sámediggi bivdit čoahkkeima direktoráhta bajimus oainamušain, namalassii Birasgáhtendepartemeantta politihkalaš jodibeaddjiiguin.

Movt lea Sámediggeráđdi čuovvolan Bargiidbellodaga sámediggejoavkku reivve, ja maid áigu dahkat vai ášši ovdána nu bures go lea vejolaš?

Sámediggeráđi vástáduš:

Sámediggeráđdi lea 09.10.02 beaiváduvvon reivvestis deattuhan ahte signálat maid Sámediggi, gielddat ja organisašuvnnat leat ovddidan Finnmárkkus Luondduhálldasandirektoráhtii mañiduvvon rievssatbivdoálgima hárrái livčče galgan vuhtii váldot. Luondduhálldasandirektoráhta lea dál sádden gulaskuddamii árvalusa rievssat- ja meahcceloddebivdoáiggi rievdadusa birra Finnmárkku fylkkas, man gulaskuddanáigin lea 07.04.03. Sámediggeráđdi áigu giedahallat ášši ovdal vástidanáiggi ja áigu ovddidit ahte rievssatbivdu Finnmárkkus ii galgga álggahuvvot ovdal go čakčamánu 15. beavvi.

Gažaldat 6, áirasa Jánoš Trosten bokte, NSR:a sámediggejoavku:

Norgga Sámediggi oassálastá EO Intereg IIIA Davvi prográmmas oasseprográmma Sápmi bokte. Mo ávkkestalla Sámediggi dáinna programmain ja mo geavaha Sámediggi ressursaid mat lea juolluduvvon dán programmii hálddašeamis ja diehtjuohkimis?

Sámediggeráđi vástáduš:

Sámediggi Norggas searvá Interreg-bargui guvttiin oasseprográmmain; Interreg Sápmi ja Interreg Åarjelsaemien Dajve. Dán bušehttajagi lea várrejuvvon 1,2 miljon ruvnnu Interregprošeavttaide Sámedikki iežas bušehtas. Dasa lassin oazžu Sámediggi 2 miljon ruvnnu stáhtabušehtas kap 552, poasttas 71 mas juogaduvvo 1 miljon ruvndu goappáge oasseprográmmii. Stáhtalaš ruđain rehkenastojuvvo proseantaoassi nugohčoduvvon teknihkalaš veahkkin, mii mearkkaša ieš prográmmaid hálddašeami. Dán bušehttajagi leat proseanttat 7,5% Sápmi ja 8,9% Åarjelsaemien Dajve ovddas, mii lea oktiibuot 164.000 ruvnnu.

Dán bušehttajagi áigu Sámediggi Norgga bealde fievrridit 280 000 ruvnnu Sámediggái Ruota bealde gokčat goluid mat Sámedikkis Ruota bealde leat válđočállingotti hálddašeamis, goappašiid sámi oasseprográmmaid ektui. Dasa lassin lea Sámediggi várren 150 000 ruvnnu iežas bušehtas searvat politihkalaš dásis mearrádušajoavkkuide ja bearráigeahččankomiteaide.

Dát mearkkaša ahte programma diehtjuohkima ja hálddahusa oktavuodas ferte Sámediggi gokčat eanaš goluid iežas doaibmabušehtas. Muhto leat liikká oktasaš doaibmabijut maid sáhtášii gokčat omd. Ruota Sámedikki bušehtas, nugo Interneahttaportálaid, almmuheami jna. Dasa lassin leat hálddašaneiseválddit (Jämtlánda leana) Åarjelsaemien Dajve ektui miehtan gokčat goluid ráhkadit ja deaddilit sierra gihppaga oasseprográmma birra. Mii guoská Åarjelsaemien Dajve lea maiddái bidjan virgái prošeaktakoordináhtora man bargun lea vuolggahit prošeaktaohcamiid.

Oasseprográmma Sápmi lea bures jođus. Jahkemolsuma rádjai leat juolluduvvon 3 prošavtta, ja 5 prošavtta leat válđojuvvon nu gohčoduvvon čálálaš prosedyrii, mii mearkkaša ahte prošakta mearriduvvo čálálaččat iige čoahkkimis. Sámediggeráđi mielas lea Interregbargu dehálaš váikkuhan-gaskaoapmi ovddidit sámi servodaga oppalaččat riikkarájiid rastá. Ovttasbargu guoská buot golmma sámediggái ja Sámi parlamentáralaš ráđđái.

III. Jienasteapmi

39 áirasis ledje 39 čoahkis.

Ášši loahpahuvvui jienasteami haga

IV. Beavdegirjelasáhusat

Dán áššis ii gáibiduvvon lasáhus čoahkkingirjái.

V. Sáh kavuorrolistu ja replihkkavuorut

	Sáhkaovddideaddji	Replihkka
1.	Egil Olli	
2.	Ragnhild Lydia Nystad	
3.	Anders Urheim	
4.	Ragnhild Lydia Nystad	
5.	Willy Ørnebakk	
6.	Janoš Trosten	
7.	Sven-Roald Nystø	
8.	Sten Jønsson	
9.	Johan Mikkel Sara	
10.	Magnhild Mathisen	
11.	Randi A. Skum	
12.	Janoš Trosten	
13.	Johan Mikkel Sara	

VI. Sámedikki mearráduš

Geahča čuoggá III.

Ášši meannudeapmi loahpahuvvui guovvamánu 25. b. 2003 dii. 19.10.

Ášši 06/03

Ođđa áššiid dieđiheapmi

Ášši meannudeapmi álggahuvvui guovvamánu 25. b. 2003 dii. 19.15.

I. Áššebáhpirat

Evttohus 1, áirasis Per Solli, Bargiidbellodaga sámediggejoavku:

Vefsnačázádaga suodjaleapmi el-rávdnjehuksemis

Ođđajagimánu 27. b. dán jagi dieđihii NVE abte Vefsnačázádat lea váldojuvvon eret "Čázádat suodjalanplánas", ja abte sávaldabkan lea proseassa mii sáhtta dagahit abte čázádat muddejuvvo el-rávdnjebuvttadeapmái.

Vefsnačázádat lea mañimuš stuorra čázádat Norggas mii ii leat suodjaluvvon dahje huksejuvvon.

Árvvoštallojuvvo ahte dán čázádagas lea hirbmat stuorra suodjalanárvu buot daid kategoriijaid ektui mat leat iskkaduvvon, dat leat geologalaš šláddjivuohta, biologalaš šláddjivuohta, eatnadatgovva, astoáiggeallin, kulturbiras, eanadoallu ja sámi beroštumit.

Sámi beroštumit leat hui šláddjái maidda gullet sihke boazodoallu, eanadoallu, meahccealáhusat ja kulturmuittut. Buot dát gusket áigodahkii mii lea mánga čuohte jagi. Sámediggi gáibida ahte **Vefsnačázádat** suodjaluvvo bissovaččat buot el-rávdnjehuksemiin.

Evttohus 2, áirasis Steinar Pedersen, Bargiidbellodaga sámediggejoavku:

Oadjebas gielddaekonomiija addá oadjebaš báikegotti

Bargiidbellodaga sámediggejoavku lea stuorát ja stuorát baluin bidjan merkii ahte erenoamážit dábálaš boaittobealgielddain, main olmmošlohku lea bisánan dahje njiedjan, lea dienas unnon čielgasit mañimuš jagiin. Dát ii leat soaittahagas. Das lea oktavuoha mearriduvvon politihkkii Stuorradikki beales. Daid málliid vuodul guovddáš eiseváldiid beales unnu dienas ain eanet boaittobealgielddaide boahnte jagi.

Ollu gielddat leat juo ferten heaittihit vuodđobálvalusaid, nugo giliskuvllaid ja sullasaččaid. Go ealasis giliide čuohe dáinna lágiin, de lasiha dat dieđusge eretfárrema, man geažil gielddaid ekonomiija fuotnána ain eanet.

Bargiidbellodaga sámediggejoavku ii gávna ákkaid moaitit daid gielddaid, maid dilli dál ekonomalaččat gáržu stáhta ruhtačavgeimiid geažil. Dat barget maid sáhttet bisuhit báikegottiid čeahkis váttis dilis.

Sámedikki bargu lea veahkehit gielddaid. Dan mii dahkat buoremusat aktiivvaláš ja ulbmildidolaš politihka bokte, mas čájehit stuorradiggái ja ráđđehussii ahte gielddalaš fáilaldagaid čavgemis leat juksan ráji.

Áibbas guovddázis dás lea ahte Stuorradiggi ferte mearridit ahte eai makkárga gielddat galgga dárbbasit gierdat daid plánejuvvon dienasgeahpedemiid boahhtevaš jagiin. Dán oktavuodas lea áibbas dárbbaslaš ođđasit geahčadit gielddaid dienasvuogádaga. Dán lágan geahčadeamis ferte vuolggasadjin leat solidaralaš miellaguoddu, ahte olbmot galget ássat buot sajiin Norggas, ja sis galget leat ovttađassásaš bálvalusfálaldagat.

Danne ferte Sámediggi johtilit bidjat dán ášši politihkalaš meannudeapmái, ja leat mielde doarjumin gielddaid ja fylkkagielddaid, vai sihkkarastojuvvo čálgu ja ássan guovlu-Norggas. Oadjebas gielddaekonomiija lea okta dain deháleamos beliin, maiddá sihkkarastin dihte sámi kultuvrra báikegottiin.

Sámediggi ferte maiddá aktiivvalaččat bargat dan ala ahte gielddasektuvra ekonomiija nannejuvvo juo gielddaekonomiijaproposisuvnna bokte giđdat. Ollugat leat váldán oktavuodá Sámedikkiin go leat headástuvvamin dan geažil go leat massim vealtameahttun čálgofálaldagaid. Dát čájeha ahte ferte jođanit dahkkot juoga, ja ferte álggahit doaibmabijuid sihke oanehis ja guhkes áiggi váste.

Evttohus 4, áirasis Berit Oskal Eira, Bargiidbellodaga sámediggejoavku:

Guhkesgaskkabáhčin Sis-Romssas

Suodjalus lea ohcan bissovaš čuožžunbáikki guhkesgaskkabáhčimii granáhtaiguin Eidetis, gaskkal Loabága ja Siellatgieldda suohkanráji, ja geahččalanbáhčimii Bukkemyras Rivttáha ja Loabága suohkanráji nalde. Báhčin galgá dáhpáhuvvat M109A3G artilleri-báhčagiiguin (artilleriskyts) Setermoen báhčinguovllus. Báhčingaska Eidetis báhčinguvlui lea 19 - 24 kilomehtera ja Bukkemyras/Bukkemoanis 24 -30 kilomehtera. Báhčin dáhpáhuvvá dán áigodagas: ođđajagimánus gitta cuoŋománnui, álggos 200 granáhtaiguin. Suodjalusa dárbu galgá árvoštallot ođđasis 2006-2008.

Suodjalus lea ohcan lobi nuoskkidanlága mielde goappašat suohkaniin, ja ožžon posiitiiva vástádusa Loabága suohkanis Eidet várás. Ohcamuš geahččalanbáhčimii Bukkemyras mañiduvvui. Rivttáha suohkan ii leat miehtan geahččalanbáhčimii iežas suohkanis.

Goappašagain dain badjelbáhčinkorridorain lea sihke boazodoallu ja sámi ássan. NINA-NIKU lea válddahallan Eideta Loabágis ja Rivttáha Bukkemoanis, bissovaš čuožžunbáikkiid ásaheami váikkuhusaid boazodollui. Čielggadeapmi konkludere ahte ii galggašii ásaht čuožžunbáikki Eidetii boazodoalu guohtuneatnamiid ja johtingeainnuid/johtolagaid dihte. Bukkemyras eai leat vel čielggaduvvon čuožžunbáikki váikkuhusat boazodollui. Bukkemoana ektui čielggadeami boadus lea ahte dán báikkis ii galgga leat nu stuorra vahát boazodollui nu mot Eidetis lea. Čuožžunbáikkid leat biddjojuvvon johtingeainnuid ja johtolagaid nala ja báhčinguovllut adnojuvvojit

birra jagiguhtumiidda ja bohccuid guottetguovlun. Bukkemyras čuožžunguovlu biddjojuvvo orohaga ovttá váldogárddi seibboža lahka.

Goappašat dáin badjelbáhčinkorridorain ássat olbmot. Eidetis čuožžunbáiki galgá biddjot dušše ovttá (1) kilomehtera duohkái ássamis. Báikkálaš olbmot dovdet dorvvuhisvuođa báhčimiid hárrái. Earenoamážit lea stuora eahpesihkarvuohta boahhteáigái go seammás Suodjalusa dárbu galgá ođđasisárvoštallot jagiin 2006-2008. Orru leamen dego doppe cehkkiid mielde viiddiduvvošedje doaimmat Suodjalusa eavttuiguin.

Bivdit Sámedikki bargat dan nala ahte Suodjalus ii viiddit doaimmas/báhčimiid guhkás olggobeallái báhčinguovllu nugo lea plánejuvvon.

Evttohus 5, áirasis Per Andersen Bæhr, Olgešbellodat ja Johttisámiid listu:

1. Sámediggi berre bargat dan ala ahte ráfáiduhhton eatnamat fas bohtet ruovttoluotta boazodollui. Ulbmil daiguin ráfáiduhhton eatmamiiguin lei ahte galge adnot heargečorrugiidda ja dat darbbut leat dal áibbas nohkkan.
2. Go Sámediggi bidja dákkar mihttomeriid ahte galgá leat ekologalaš boazodoallu, de berre maiddái bargat dan ala ahte rievssatbivdu beatnagiiguin čakčat gildo áibbas, dahje addojuvvo lohpi bivdui mii lea soabaduvvon boazodoaluin, erenoamazit ragátbáikkiin.

Evttohus 6, áirasis Jarle Jonassen, NSR sámediggejoavku ja GB sámediggejoavku:

Belden boazoorohagain – beldenláhkaásahus

Beldenláhkaásahusa ulbmilin lea sihkkarastit ahte belden dáhpáhuvvá dainna lágiin ahte luonddu- ja kultureatnadat vuhtii váldojuvvo. Birasárvvu, biologalaš šláddjivuoda, kulturmuittuid ja eatnatatgova vuhti váldin ferte deattuhuvvot, ja sávaldat sihkkarastit čovdosiid doaimma dáfus.

Go galgá gozihit Hálddahuslága mearrádusa ahte buoremus lági mielde čielggadit ášši, de galgá giella viežžat dárbbalaš dieđuid. Buot guoskevaš beliide, daid gaskkas boazodoallu, galgá addojuvvot vejolašvuohta buktit cealkámuša áššái, mii lea oassi dieđáhusproseassas. Beldenláhkaásahus ja eanaláhka eai atte makkárga lobi gildii vuhtii váldit boazodoalu vejolaš vuostehágu.

Áidna vejolašvuohta boazoorohagas buktit vuostehágu beldemii, lea boazodoallolága §15 vuodul, man vuodul guovllustivra sáhtta bissehít doaimmabiju gaskaboddosaččat dassáziin go vejolaš šiehtadus beliid gaskka lea ráhkaduvvon, dahje ahte eanamolsun mearrida ášši. Dán áššemeannudanprosessii manná guhkes áigi, ja dat mielddisbukta dábálaččat riiddu oasálaččaid gaskii.

NSR sámediggejoavku ja Guovddášbellodat bivdet ráđi ovddidit ášši riikka eiseváldiide dainna áigumušain ahte álkiduhhtit njuolggadusaid, nu ahte vejolaš vuostehágu/vuostálasvuoda čovdojuvvojit ovdal go doaimmabidju álggahuvvo.

Evttohus 7, áirasis Anders Urheim, Bargiidbellodaga sámediggejoavku:

Divttasvuona-Vuotnabađa suodjalanplána ja ássan Oarjevuonas

Sámediggi lea čakčamánu 2002 dievasčoahkkima áššis 34/02 meannudan ráđđehusa stuorradiggedieđáhusa sámedipolitiikka birra. Kapihttalis areálahálldašeami birra sámi geavahan- ja ássanguovlluin lea Sámediggi namahan suodjalanplánaproseassa Divttasvuona-Vuotnabađa guovllus ja buktán čuovvovaš loahppacealkaga: Dálá suodjalanplánaproseassa Divttasvuona-Vuotnabađa guovllus lonuhuvvo našuvnnalaš proseassain, mas guovlluid suodjaleapmi gehččojuvvo boahhteáiggi geavahusa oktavuodas. Proseassa ferte maid goallostit Sámi vuoigatvuoda čielggadeapmái Romssa, Nordlándda ja Lullisámi guovlluid várás ovdalgo árvvoštallá giddet sámi geavahan- ja resursaguovlluid ja gávdat molssaektosaš čovdosiid.

Sámediggi čujuha Innst.S.nr.110 – innstilling fra Stortingets kommunalkomite (árvalus nr. 110 Stuorradikki gieiddakomiteas) sámedipolitiikka birra, gos Divttasvuona-Vuotnabađa suodjalusplána lea namahuvvon. Sámediggi šalloša garrasit go gieiddakomitea ii leat čuvvon Sámedikki ávžžuhusa lonuhit dálá suodjalanproseassa Luonddugáhttenlága mielde našuvnnalaš proseassain, mas guovlluid suodjaleapmi galgga geahččojuvvo boahhteáiggi geavahusa oktavuodas.

Dákkár našuvnnalaš proseassa livččii buohkanassii leamaš mealgat buoret reaidun gávdat buriid modeallaid mo hálldašit Divttasvuona-Vuotnabađa guovllu resurssaid, ja dasa lassin lei sáhttit dan geavahit areálahálldašeami oktavuodas maiddái eará sámi ássan- ja geavahanguovlluin.

Sámediggi lea maid ávžžuhan árvvoštallat molssaektosaš čovdosiid, ovdamearkka dihtii geassit Oarjevuona ássan- ja resursaguovllu eret suodjalanplánas dahje bissehit dálá suodjalanplánaproseassa dassáži go Sámi vuoigatvuodálávdegoddi lea geargan bargguinis.

Go gearddi lea nu ahte našuvnnalaš mihttomearri lea nannet ja ovddidit ássama Oarjevuonas, de Sámediggi ávžžuha Stuorradikki:

1. Prinsihpalaččat geassit Oarjevuona oktan dan birrasa eatnamiiguin eret Divttasvuona-vuotnabađa suodjalusplánas.
2. Nuppáldassii bissehit dálá suodjalanproseassa dassáži go Sám vuoigatvuodálávdegoddi lea geigen bohtosiid dan barggus, mii lea álggahuvvon ja mii galgá čielggadit ja buktit árvalusaid mo galgá sihkkarastit sámi álbmogii vejolašvuodaid ávkálstallat luondduresurssaiguin iežas geavahanguovlluin – nugo earret eará daddjo lávdegotti fapmudusas.

Evttohus 8, áirasis Ann Mari Thomassen, NSR sámediggejoavku ja GB sámediggejoavku:

Veardidit movt "kontant"doarjja lea čuohcan sámi mánáidgárddiide

Sámi mánáidgárddiin lea erenoamáš ovddasvástádus doaibmat sámi giela ja kultuvrra gaskkustan-, nannen- ja ovddidanbáikin.

”Kontant”doarjja ja rámmafievriddemiid unnideapmi gielddaide leat eahpeiddolaččat čuohcan sámi mánáidgárddiide, erenoamážit priváhta mánáidgárddiide.

NSR sámediggejoavku ja Guovddášbellodaga sámediggejoavku bivdet Sámediggeráđi ovddidit ášši Mánáid- ja bearašdepartementii.

Evttohus 9, áirasis Jánoš Trosten, NSR sámediggejoavku ja GB sámediggejoavku:

Sámiid meahcegeavahusa ja luondduresursageavaheami láhkasuodjalus – sámi ealáhusláhka

Sámiid ealáhusdoaimma ja eallinvuohki lea suodjaluvvon sihke Vuodđolágain §110a ja ON juovlamánu 16. b. 1966 mannosáš konvenšuvnnain siviilla ja politihkalaš vuoigatvuodaid hárrái, 27. artihkkala vuodul. Ovddeš Alimusriektejustitiarius Carsten Smith lea dovddahan ahte dát guokte riektenjuolggadusa galget dulkojuvvot ovttaláhkai. ON konvenšuvdna siviilla ja politihkalaš vuoigatvuodaid hárrái heivehuvvui 1999:s norgalaš riektái. Dát mearkkaša dan ahte stáhta geatnegasvuodat sámiid ektui eamiálbmogin nannejuvvojede. Suodjaleapmi Vuodđolága § 110a vuodul ja ON 1966 konvenšuvnna 27. artihkkala mielde, gusto vuosttažettiin sámi kultuvrra luondduvuoddošii, ja dat suodjala duohtademiin ja gáibida ahte stáhta aktiivvalaččat bidjá johtui doaibmabijuid, earret eará nannet ja gaskkustit sámi kultuvrra. Dán lea maiddá Sámi vuoigatvuodálávdegotti álbmotriekteáššedovdit nannen. Dáid riektenjuolggadusaid vuodul lea stáhtas sierra geatnegasvuohhta doaibmabijuid bokte suodjalit árbevirolaš sámi ealáhusdoaimma ja diktit sámiid iežaset bidjat eavttuid sin luonddugeavahussii.

Norga lea maiddá ratifiseren ILO konvenšuvnna nr. 169 eamiálbmogiid ja čearddalaš álbmogiid hárrái iešmearrideaddji riikkain. Dát konvenšuvdna duođašta ahte sámi álbmogis lea riekti eamiálbmogin doalahit min kultuvrra min iežamet guovlluin. Čujuhit erenoamážit artihkkaliidda eanavuoigatvuodaid birra (13. – 19. artihkkalat), mat nannejit earret eará sámiid vuoigatvuoda geavahit, hálddašit ja oamastit iežaset guovlluid ja resurssaid. Dasa lassin galget sámit leat mielde mearrideamen dakkár áššiin main lea sáhka luonddu duohtademiid birra guovlluin gos sámiin árbevirolaččat leat leamaš beroštumit. Vuodđoláhka § 110a, ON 1966 konvenšuvdna siviilla ja politihkalaš vuoigatvuodaid hárrái 27. artihkal ja ILO konvenšuvnna nr. 169 ratifiseren geatnegahttet Norgga eiseváldiid mearridit dakkár lágaid mat dávistit našuvnnalaš ja riikkaidgaskasaš riektenjuolggadusaide.

Dan geažil go dál leat dušše boazodoallosápmelaččaid vuoigatvuodat lágain suodjaluvvon geavahit guovlluideaset sin iežaset doaimii, de ii dávis Norgga lánkaaddin ii našuvnnalaš iige riikkaidgaskasaš riektái. Sihke našuvnnalaš ja riikkaidgaskasaš rievtti ektui lea buot sápmelaččain gáibádus oažžut dohkkehuvvot sin vuoigatvuodaid luondduresurssaide, geavahit daid ja bargat sin árbevirolaš ealáhusaiguin. Go duopmostuolut galget leat geatnegahttojuvvon sihkkarastit dáid vuoigatvuodaid, de fertejit dat čielgasit leat nannejuvvon maiddá lágain.

Vaikko sámiid luonddu- ja meahcegeavaheapmi lea rievdan áiggiid mielde, de dat ii mearkkaš ahte sámit leat massán daid vuoigatvuodaid. Geahča alimusriekteduomu golggotmánu 5. b. 2001 (Čáhpputduopmu Olmmáivákkis). ILO konvenšuvdna 169 eamiálbmogiid ja čearddalaš álbmogiid hárrái rahpá maiddá ođđavuođid, ja ahte maiddá eamiálbmogat ja čearddalaš

álbmogat galget sáhttit viidásetovddidit sin ealáhusaid ja geavahit ođđaáigásaš doaibmaneavvuid. Dán lea maidái Sámi vuoigatvuodálávdegotti riektejoavku nannen NAC:s 1997:5.

Ollu ealáhussurggiin eai leat sámi álbmoga vuoigatvuodát lága bokte nannejuvvon. Ovdamearkan sáhttit namuhit mearrabivddu ja mearraresurssaid geavaheami, areálageavaheami mearraguovlluin, meahcceresurssaiguin ávkkástallama nugo fuođđuiguin, murjjuiguin ja sáivácáhčebivdduin ja šibitguhtonvuoigatvuodáin.

Go galgá sihkkarastit ahte Norgga riekti dávista našuvnnalaš ja riikkaidgaskasaš riektenjuolggadusaide, de lea dárbu ahte sámiid vuoigatvuodát geavahit iežaset eatnamiid ja luondduresurssaid dohkkehuvvojit ja suodjaluvvojit lágain, lassin daidda hálddahuslaš belliide mat leat meannuduvvon ja meannuduvvojit sámi vuoigatvuodálávdegotti barggu rámma siste. Lea dárbu ráhkadit sámi ealáhuslága sihkkarastit juohkelágan vuodu sámi kulturbargui ja kulturovddideapmái.

Evttohus 10, áirasis Jánoš Trosten, NSR sámediggejoavku ja GB sámediggejoavku:

Sámediggi gáibida viiddis váikkuhusguorahallama boazodoalu ektui otná plánaide hukset bieggamilluid Čorgasii

Norsk Miljøkraft:s leat plánat áсахit máilmmi sturámus bieggamillopárkka Skjotningsbergfjellet nammasaš báikái Čorgasis. Álggus ledje NM:s plánat áсахit unna bieggomiellopárkka dan guvlui, muhto dál leat plánat rievdaduvvon ja párkii leat dál plánen áсахit 160 bieggamiellu main guđetge allodat lea 130 m badjel ábi dási. Lassin lea NM plánen áсахit 18 bieggamiellu Gartevári máttabeallai Čorgasis.

Sámediggi ádde dárbbu áсахit ođđa molssaeavttu energiija-čovdosiid lassin el-fápmo energijai, muhto Sámediggi gáibida dan konkrehta áššis čađahuvvo viiddis váikkuhusguorahallan guovllu boazodoalu ektui ovdalgo huksen álggahuvvo. Guorahallan galgá suokkardit man láhkai huksen čuočca boazodoalu guohteneatnamiidda ja guovllu boazodollui stuorát perspektiivvas.

Sámediggi dáhtu buktit loahpalaš cealkámuša huksenplánaide go váikkuhusguorahallan lea gárvvis. Dassáži dáhttu Sámediggi huksenplánaid bissehuvvot.

Evttohus 11, áirasis Berit Ranveig Nilssen, NSR sámediggejoavku ja GB sámediggejoavku:

Irak soađi vuostálastin

Sámediggi lea fuolastuvvan máilmmi servodaga ovdáneamis, go ráfi máilmmis orru áiton. Sámediggi hálida ávžžuhit ON'a dahkat buot maid sáhtta amas šaddat soahti Irakas. Juohke soahtedilis lea siviilaálbmot, nissonat ja mánát, geat eanemusat šaddet gillát. Irakas lea siviilaálbmot jo gillán garrasit mánggaid jagiid diktatuvrralaš stivrejumi ja ránggáštusaid dihte. Sámediggi lea sakka fuolastuvvan go dát konflikta sáhtta erenoamážit dagahit ahte váldet atnui álbmotsorbmenvearjjuid dego atom-, biologalaš- ja kemijalaš vearjjuid, mat sáhttet dagahit stuorra lassiváikkuhusaid olles máilbmái.

Sámediggi lea maiddáí fuolastuvvan dan duohtaáššis ahte riikkaidgaskasaš veahkkeorganisašuvnnain eai leat ekonomalaš návccat ráhkkanit humanitáralaš heahedillái jus šaddá soahti. Sámediggi ávžžuha earenoamážit Davviriikkaid addit mealgadaš stuorra doarjaga veahkkeorganisašuvnnaide, vai sii buoremus lági mielde sáhttet ráhkkanit dán heahedillái.

Sámedikkis lea vuđolaš jáhkku dasa ahte riidduid sáhtta čovdit šiehtadallamiiguin ja ráfálaš čovdosiiguin, ja ávžžuha Norgga ráđđehusa aktiivvalaččat váikkuhit ON'a válljet ráfálaš čovdosa Irak konflikttas.

Evttohus 12, áirasis Isak Mathis O. Hætta, Fridnja joavku:

Sámeláhka

Odne lea dušše boazodoalus láhkavuodustuvvon riekti geavahit eatnamiid iežaset doaimmaide, ja danne oaivvildit mii ahte Norgga látat eai čuovo našuvnnalaš dahje riikkaidgaskasaš rivttiid. Našuvnnalaš ja riikkaidgaskasaš rievttit gáibidit ahte buot sápmelaččat galget oažžut dohkkehuvvot iežaset vuoigatvuodaid geavahit luondduriggodagaid árbevirolaš ealáhusa ja kultuvrra oktavuodas ja ávkašuvvat luondduresurssaiguin.

ILO konvenšuvdna addá vejolašvuoda eamiálbmogiidda ja čearddaide sáhttit eambo ovddidit iežaset ealáhusaid, ávkašuvvama luondduresurssaiguin, ja geavahit odđáigásaš doallofievrruid.

Dálonat eai leat ožžon láhkavuodustuvvot iežaset vuoigatvuodaid geavahit eatnamiid iežaset doaimmaide, dás sáhtta namuhit guolásteami, fuođđobivddu, murjema, goahte-/bartahuksema jnv. Dákko ferte Sámediggi sáhttit váikkuhit dasa ahte sáhtta maiddáí váldit atnui odđáigásaš doallofievrruid vai beassá bargat beaktilit.

Mii bivdit Sámedikki dahkat juoidá vai dáloniid vuoigatvuodát dohkkehuvvojit ja láhkavuodustuvvojit.

II. Evttohusat ja mearkkašumit

Čoahkkinjođihangotti evttohus Sámediggái:

1. Evttohus 7 meannuduvvo čoahkkinortnega § 4 c mielde.
2. Evttohusat 2, 4 – 6 ja 8 – 10 ja 12 sáddejuvvojit Sámediggeráđđái viidasit meannudeapmái.
3. Evttohus 1 meannuduvvo čoahkkinortnega § 4 b mielde áššin 14/03 Vefsnáčázadaga suodjaleapmi el-rávdnjehukseamis.
4. Evttohus 11 meannuduvvo čoahkkinortnega § 4 b mielde áššin 15/03 Irak soađi vuostálastin.

III. Jienasteapmi

39 áirasis ledje 39 čoahkis.

- Evttohus 3 gessojuvvui

Jienasteapmi čađahuvvui dáid vuoruid mielde:

8. Čoahkkinjođihangotti evttohus, čuokkis 1, hilgojuvvui 19 jienain
9. Čoahkkinjođihangotti evttohus, čuokkis 2, mearriduvvui ovttajienalaččat
10. Čoahkkinjođihangotti evttohus, čuokkis 3, mearriduvvui ovttajienalaččat
11. Čoahkkinjođihangotti evttohus, čuokkis 4, mearriduvvui ovttajienalaččat

IV. Beavdegirjelasáhusat

Dán áššis ii gáibiduvvon lasáhus čoahkkingirjái.

V. Sáhavuorrolistu ja replihkkavuorut

	Sáhkaovddideaddji	Replihkka
1.	Anders Urheim	
2.	Birger Nymo	Egil Olli
	Anders Urheim (čoahkkinortnegi)	
3	Svein Peter Pedersen	
4	Stig Eriksen	
5	Anders Urheim	Sven-Roald Nystø
6.	Per Solli	
7	Steinar Pedersen	
8	Berit Oskal Eira	
9	Per A. Bæhr	
10	Jarle Jonassen	
11	Ann-Mari Thomassen	
12	Janoš Trosten	
13	Berit Ranveig Nilssen	
16	Isak Mathis O. Hætta	
17	Berit Ranveig Nilssen (čoahkkinortnegi)	

VI. Sámedikki mearrádus jienasteami maŋŋá:

1. Evttohus 7 hilgojuvvui.
2. Evttohusat 2, 4 – 6 ja 8 – 10 ja 12 sáddejuvvojit Sámediggeráđđái viidásit meannudeapmái.
3. Evttohus 1 meannuduvvo čoahkkinortnega § 4 b mielde áššin 14/03 Vefsnačázádaga suodjaleapmi el-rá897vdnjehukseamis
4. Evttohus 11 meannuduvvo čoahkkinortnega § 4 b mielde áššin 15/03 Irak soađi vuostálastin

Ášši meannudeapmi loahpahuvvui guovvamánu 27. b. 2003 dii. 19.15.

Ášši 07/03

Válggat

Ášši meannudeapmi álggahuvvui guovvamánu 28. b. 2003 dii. 08.00.

I. Áššebáhpirat

- Sámi organisašuvnnaid doarjjanjuolggadusat mearriduvvon Sámedikkis 09.06.1993

II. Evttohusat ja mearkašumit

Valgálavdegotti árvalus Sámediggái:

Váidalusorgána

Sámediggi nammada čuovvovaš váidaluslávdegotti mearrádusaid váste mat dahkkojuvvojit Sámi organisašuvnnaid doarjjanjuolggadusaid ektui.

Sverre Andersen, jođiheaddji

Isak Mathis O. Hætta

John Harald Skum

Sten Jønson (peršuvnnalaš várrelahttu)

Ove Johnsen (peršuvnnalaš várrelahttu)

Geir Tommy Pedersen (peršuvnnalaš várrelahttu)

Čoahkkinjođihangoddi

Jarle Jonassen välljejuvvo čoahkkinjođihangotti lahttun ja nubbinjođiheaddjin Ole Henrik Magga sadjái.

Jon Erland Balto välljejuvvo čoahkkinjođihangotti lahttun Per Bjørn Lakselvnnes sadjái.

III. Jienasteapmi

39 áirasis ledje 35 čoahkis.

Jienasteapmi čađahuvvui dáid vuoruid mielde:

12. Váidalusorgána välljejuvvoi ovttajienalaččat.
13. Čoahkkinjođihangotti lahtut välljejuvvojedje ovttajienalaččat.

IV. Beavdegirjelasáhusat

Dán áššis ii gáibiduvvon lasáhus čoahkkingirjái.

V. Sáhavuorrolistu ja replihkkavuorut

	Sáhkaovddideaddji	Replihkka
1.	Margreta Páve Kristiansen, áššeovddideaddji	
2.	Willy Ørnebakk	

VI. Sámedikki mearrádus

Váidalusorgána

Sámediggi nammada čuovvovaš váidaluslávdegotti mearrádusaid váste mat dahkkojuvvojit Sámi organisašuvnnaid doarjjanjuolggadusaid ektui.

Sverre Andersen, jođiheaddji

Isak Mathis O. Hætta

John Harald Skum

Sten Jønson (peršuvnnalaš várrelahttu)

Ove Johnsen (peršuvnnalaš várrelahttu)

Geir Tommy Pedersen (peršuvnnalaš várrelahttu)

Čoahkkinjođihangoddi

Jarle Jonassen välljejuvvo čoahkkinjođihangotti lahttun ja nubbinjođiheaddjin Ole Henrik Magga sadjái.

Jon Erland Balto välljejuvvo čoahkkinjođihangotti lahttun Per Bjørn Lakselvnes sadjái.

Ášši meannudeapmi loahpahuvvui guovvamánu 28. b. 2003 dii. 08.11.

Ášši 08/03

Boazodoallolága ođasmahttin - gulaskuddan

Ášši meannudeapmi álggahuvvui 27.02.03 dii. 09.00.

I. Áššebáhpirat

- NAČ 2001:35 Boazodoallolága rievdadusevttohus
- Láhkaárvalusteaksta
- Eanadoalodepartemeantta reive gulaskuddanáhusaide, beiváduvvon 01.03.02
Geassemánu 9. b 1978 nr 49 boazodoalloláhka
- Norgga Boazosápmelaččaid Riikkasearvvi (NBR) gulaskuddancealkámuš vuosttas oassi, beiváduvvon 24.06.02
- NBR:a gulaskuddancealkámuš nubbi oassi, beiváduvvon 23.09.02
- Sámedikki boazodoallopoltihkka, ášši 18/01

Guovllustivrraid gulaskuddancealkámušat Boazodoallohálddašeami bokte:

- Máttá-Trøndeláhka/Hedmárku, beiváduvvon 23.08.02
- Davvi-Trøndeláhka, beiváduvvon 11.07.02
- Nordlánda, beiváduvvon 20.09.02
- Romsa, beiváduvvon 26.08.02
- Nuorta-Finnmárku, beiváduvvon 12.09.02
- Oarje-Finnmárku, beiváduvvon 12.12.02
- Boazodoallostivra, beiváduvvon 05.12.02

Boazodoallorohagaid gulaskuddancealkámušat:

- 33-Spalca Guovdageaidnu, beiváduvvon 20.08.02
- 32-Silvetnjárga Guovdageaidnu, beiváduvvon 14.08.02
- 20-Kvaløy/Fala, beiváduvvon 12.08.02
- Essand Røros, beiváduvvon 05.09.02
- Máttá-Trøndeláhka ja Hedmárku, beiváduvvon 06.09.02
- Elgå Drevsjø, beiváduvvon 06.09.02
- Davvi-Trøndeláhka/Gaske-Davjen båtsoe tjeltie, beiváduvvon 16.10.02

- Máttá-Norgga boazoserviid oktavuohtalávdegotti gulaskuddancealkámuš, beiváduvvon 19.09.02

Gielddaid gulaskuddancealkámušat:

- Tranøy gielda, beiváduvvon 16.05.02
- Levanger gielda, beiváduvvon 05.04.02
- Čáhcesuolu gielda, beiváduvvon 26.07.02

- Verran gielda, beaiváduvvon 04.07.02
- Muosáid gielda, beaiváduvvon 16.07.02
- Álttá gielda, beaiváduvvon 30.07.02
- Harštta gielda, beaiváduvvon 23.08.02
- Guovdageainnu suohkan, beaiváduvvon 20.08.02
- Porsáŋggu gielda, beaiváduvvon 19.08.02
- Máttá-Várjjaga gielda, beaiváduvvon 15.08.02
- Hammarfeastta gielda, beaiváduvvon 28.08.02
- Kárášjoga gielda, beaiváduvvon 28.08.02
- Ráissá gielda, beaiváduvvon 11.09.02
- Aarborde gielda, beaiváduvvon 25.07.02
- Rena gielda, beaiváduvvon 19.09.02
- Midtre Gauldal gielda, beaiváduvvon 01.07.02
- Rennebu- Meldal- ja Surnadal gielda, beaiváduvvon 26.06.02
- Tydal gielda, beaiváduvvon 23.09.02

Fylkkamánniid gulaskuddancealkámušat:

- Norlánda, beaiváduvvon 13.08.02
- Davvi-Trøndeláhka, beaiváduvvon 08.08.02
- Finnmárku, beaiváduvvon, 19.08.02
- Romsa, beaiváduvvon 15.08.02
- Hedmárku, beaiváduvvon 29.08.02

- Finnmárkkuu fylkkaeanadoallostivrra gulaskuddancealkámuš, beaiváduvvon 29.08.02
- Norlánda fylkkaeanadoallostivrra gulaskuddancealkámuš, beaiváduvvon 11.09.02

Fylkkagielddaid gulaskuddancealkámušat:

- Norlánda, beaiváduvvon 02.07.02
- Buskerud, beaiváduvvon 05.04.02
- Davvi-Trøndeláhka, beaiváduvvon 21.08.02
- Norlánda, loahpalaš gulaskuddancealkámuš, beaiváduvvon 19.08.02

Departemeanttaid gulaskuddancealkámušat:

- Olgoriikkadepartemeanta, beaiváduvvon 26.06.02
- Suodjalusdepartemeanta, beaiváduvvon 07.05.02
- Oljo- ja energiijadepartemeanta, beaiváduvvon 13.08.02
- Oahpahus- ja dutkandepartemeanta, beaiváduvvon 09.08.02
- Mánáid- ja bearašdepartemeanta, beaiváduvvon 08.08.02
- Bargo- ja hálddahušdepartemeanta, beaiváduvvon 08.08.02
- Johtalusdepartemeanta, beaiváduvvon 20.08.02
- Guolástusdepartemeanta, beaiváduvvon 14.08.02
- Finansdepartemeanta, beaiváduvvon 20.08.02
- Ealáhus- ja gávpedepartemeanta, beaiváduvvon 30.08.02
- Gielda- ja guovludepartemeanta, beaiváduvvon 02.09.02

- Justis- ja politiijadepartemeanta, beaiváduvvon 04.09.02
- Birasgáhttendepartemeanta, beaiváduvvon 02.10.02

- Goahtegearrega gulaskuddancealkámuš, beaiváduvvon 26.09.02
- Dyrebeskyttelsen Norge gulaskuddancealkámuš, beaiváduvvon 13.08.02
- Luondduhálddašandirektoráhta gulaskuddancealkámuš, beaiváduvvon 30.08.02
- Dásseárvoáittardeaddji gulaskuddancealkámuš, beaiváduvvon 09.08.02
- Stáhta eelliiddearvvasvuoda bearráigeahču gulaskuddancealkámuš, beaiváduvvon 08.08.02
- 2fo Flerfaglig FellesOrganisasjon gulaskuddancealkámuš, beaiváduvvon 20.08.02
- Finnmárkku Eanamolsunrievtti gulaskuddancealkámuš, beaiváduvvon 19.08.02
- Rendal renselskap gulaskuddancealkámuš, beaiváduvvon 15.08.02
- Ytre Troms Reinsamelag gulaskuddancealkámuš, beaiváduvvon 13.08.02
- Norgga Luonddusuodjalansearvvi gulaskuddancealkámuš, beaiváduvvon 05.09
- Norgga Bonddiidsearvvi gulaskuddancealkámuš, beaiváduvvon 04.09.02
- Advokáhtasearvvi gulaskuddancealkámuš, beaiváduvvon 23.09.02
- Ráđđehusadvokáhta gulaskuddancealkámuš, beaiváduvvon 29.08.02
- Finnmárkku Guovddášbellodaga gulaskuddancealkámuš, beaiváduvvon 18.07.02
- Sis Finnmárkku Riekteveahkkekántuvrra gulaskuddancealkámuš, beaiváduvvon 15.08.02
- Berit Magga Anti Somby gulaskuddancealkámuš, beaiváduvvon 26.06.02
- Ellen Marit Somby Sara gulaskuddancealkámuš, beaiváduvvon 06.09.02
- Dušnjárgga siidda Ánttá-Máhte Máret/Marit M. Sara Eira bokte gulaskuddancealkámuš beaiváduvvon 13.08.02
- Guovdageainnu boazodoallonissoniid fierpmádaga gulaskuddancealkámuš, beaiváduvvon 11.11.02
- Stáhta luonddubearráigeahču gulaskuddancealkámuš, beaiváduvvon 29.08.02
- Politiijadirektoráhta gulaskuddancealkámuš, beaiváduvvon 11.09.02
- Davvi-Trøndelága fylkkalávdegotti gulaskuddancealkámuš, beaiváduvvon 02.09.02

II. Ovddiduvvon evttohusat

Sámediggeráđi árvalus Sámediggái:

Sámedikki mielas lea buorre go lea ráhkaduvvon lánkaárvalus, mas vuolggasadjin lea árbevirolaš boazodoallokultuvra. Sámediggi oaidná ahte sámi tearpmaid geavaheapmi lea evttohuvvon láhkateavsttas. Dát mearkaša ahte tearbmageavaheapmi láhkateavsttas šaddá dárkil, ja seammás lea dás prinsihpalaš mearkašupmi go sámegeilla geavahuvvo norgga lágas. Boazodoallolága ulbmilin lea reguleret boazodoalu beroštumiid.

Lávdegotti mandáhta lea rádjevuvvon boazodoalu stivremii ja hálddašeapmái ja boazodoalu siskkáldas beliide. Dát lea heittot go dehálaš bealit nugo minerálahka, areálahálddašeapmi, álbmotmeahcit, boraspirehálddašeapmi ja eamiálbmotriekti árbevirolaš ealáhusdoibmii ja dan váikkuhusat eai leat meannuduvvon raporttas. Boazodoallolága ja eará lágaid gaskasaš oktavohta ii lean oassin láhkalávdegotti mandáhtas. Sámedikki mielas galggašii eanet ollislaččat geahčadit boazodoalu, vuđolaš vuoigatvuodagažaldagaid ektui. Sámediggi áigu dattetge fuomášuhttit ahte Sámediggi galgá

meannudit lága riektediliid ja eanahálddašeami birra Finnmarkkus (Finnmárkkoláhka), ja ahte áigu dan oktavuodas lagabui geahčadit areálaššiid mat gusket maiddái boazodollui.

Sámedigkis leat čuovvovaš mearkkašumit ovttaskas evttohusaide mat bohtet ovdan:

1. Sámediggi atná dehálažžan ahte lága §§:in 1-1 ja 1-2 áiddostahtto ahte boazodoalu vuoigatvuodát eai leat regulerejuvvon dušše boazodoallolágas, muhto ahte sámi boazodoalus lea iešheanalis riektivuodđu sámi boazoguohtonguovlluin, sámi vieruiduvvama (=sedvane) mielde ja árbevieruid vuodul.

Sámiin lea dan olis go leat eamiálbmot sierra vuoigatvuodát iežaset árbevirolaš guovlluin, earret eará vuoigatvuodta bargat boazodoaluin, sorjankeahtta Norgga diggerievttálaš beliin. Dát lea čielgasit dohkkehuvvon riikkaidgaskasaš rievttis/álbmotrievttis, muhto maid lánkaaddi ovdal ii leat dáhtton heivehit Norgga lágaide.

Sámediggi lea fuomášan ahte lánkateakstaárvalusas §:s 1-1 leat heivehuvvon doahpagat vieruiduvvan ja dološ áigge geavaheapmi, mii maid vuhtto das movt Norgga riektivuogádat lea dohkkehan boazodoalu iešheanalis riektivuodđu. Dát doabageavaheapmi berre bohtit ovdan maiddái lánkaevttohusa §:s 1-2.

Sámediggi lea registreren ahte lea váttis caggat lánkamearrádusaid mat eai soaba árbevirolaš bargovugiide ja áddejumiide boazodoalus. Dán oktavuodas čujuha Sámediggi ođđa lánkamearrádusaide ealliidsuodjalanlágas, earret eará gáibádussii biebmát bohccuid ja gildosii gáldet bohccuid, ja dasto njuolggadussii mii gielá njuovvamis bohccuid árbevirolaš vuogi mielde ja vuovdimis goike- ja suovastuvvon bohccobierggu, mii lea njuovvojuvvon ja buvttaduvvon árbevirolaš vuogi mielde. Danne dáhttu Sámediggi ahte ulbmilparagráfii heivehuvvo čuovvovaš lasáhus:

”Eiseválddit galget lánčit dilálašvuodaid nu ahte boazodoallu sáhtta bargat árbevirolaš vuogi ja sámi riekteáddejumiid vuodul”.

2. Sámediggi áiddostahtta ahte NOU 2001:35 Boazodoallolága rievdadusárvalusas, ii adnojuvvo dievaslážžan danne go vuodđu bealit boazodoalu vuoigatvuodain eai lean lánkalávdegotti mandáhtas. Lea dárbu maŋŋá Sámi vuoigatvuodálávdegotti barggu viidábut ođasmahttit boazodoallolága.

Boazodoalloláhka evttohuvvon rievdadusaiguin ii leat dohkálaš politihkalaš gaskaoapmi ovdal go boazodoalu riektivuodđu lea sihkarastujuvvon. Sámediggi áigu erenoamážit čujuhit boazoguohtoneatnamiid váilevaš suodjaleami sihke 1978 lágas ja ođasmahttojuvvon lánkaárvalusas. Dát váilevuodta ii soaba oktii Norgga geatnegasvuodáiguin riikkaidgaskasaš konvenšuvnnaid ektui. Sámediggi evttoha ahte addojuvvo oppalaš njuolggadus mii čuodjá ná: ”Dalle go almmolaš eiseváldi bargá eará lágaid mielde, galget eiseválddit vuhtti váldit ahte lea dárbu suodjalit sámi boazodoalu go dat lea vuodđu sámi kultuvrrii ja servodateallimii.”

Sámedikki mielas galgá dán lasáhusa dulkot viidát, nu ahte eiseválddit galget vuhtii váldit boazodoalu beroštumiid dalle go doaimmahit válddi plána- ja huksenlága, eanalága, fuođđolága, elliidsuodjalanlága, boraspiriid hálddašeami lágaid ja eará lágaid oktavuodas ja válddi čadaheamis boazodoalu ektui.

Dasa lassin evttoha Sámediggi ahte paragrafa 10-1 (§ 15, 1978-lágas) rievdaduvvo nu ahte dábálaččat dohkkehuvvon prinsihpat Norgga rievttis geavahanvuoigatvuođaid bággonistanrievtti suodjaleami ektui dohkkehuvvojit dološgeavaheami vuođul maiddá eana- ja meahcegeavahusberoštumiid guovdu.

3. Sámediggi deattuha boazodoalu mearkkašumi sámi kultuvrra ovdánahttimii. Das movt boazodoallu stivrejuvvo ja hálddašuvvo lea dehálaš mearkkašupmi sámi servodaga ovdáneapmái.

Lea dárbu eanet oktiortnejuvvon ja ollislaš sáme- ja eamiálbmotpolitihkkii, mas maiddá boazodoallu lea dehálaš oassi. Danne lea Sámediggi mearridan boazodoallopolitihkastis dovddahan ahte Gielda- ja guovludepartemeanta galggašii váldit badjelasas bajimus stáhtalaš ovddasvástádusa boazodoalus.

Sámedikkis eamiálbmotorgánan lea beroštupmi suodjalit boazodoalloeatnamiid. Vealtameahtun boazodoalu boahhteáigái lea dat ahte das lea vejolašvuohta váikkuhit guovddáš eiseváldiid Sámedikki bokte. Sámedikkis leat sihke politihkalaš váikkuhanvejolašvuođat, juridihkalaš gelbbolašvuohta ja riikkaidgaskasaš eamiálbmotfierpmádat, mat leat ávkin boazodollui. Boazodoallu ealáhussan lea unni ja rašši, muhto ealáhus lea dehálaš sámi kultuvrra ávnnaslaš vuođđun.

Sámediggi lea álbmotválljen orgána ja danne ferte ge oažžut válddi ja ovddasvástádusa ovddidit boahhteáiggi sámi servodagas. Sámedikki saji boazodoalu ektui ferte ná geahččat.

Váilevaš áddejupmi boazodoalu árbevieruide ja riekteáddejumiide bohta vuhttot boazodoalu hálddašeamis, jos hálddašanoovddasvástádus biddjojuvvo aivve ii-sámi eiseválddiide. Sámedikkis álbmotválljen sámi orgánan lea áibbas earálgan máhtolašvuohta ja áddejupmi sámi árbevieruin ja riekteáddejumiin go fylkkamánniin ja Norgga eiseválddiin. Sámediggi lea máhtolašvuođainis ja gelbbolašvuođainis sámi áššiin dáhkideaddjiin boazodoalu iešmearridanriektái siskkáldas áššiin.

Sámediggi ii doarjjo eanetlohkoárvalusa ahte báikkálaš boazodoallokántuvrrat galget leat oassin fylkkamanneámmáhis. Ovddeš ”lappefogdovuogádaga” sullasažžii máhccan ii leat ulbmillaš ja sirre boazodoalu eret sámi servodagas. Sámedikki áddejumi mielde ii leat lálkálávdegoddi čielggadan gažaldaga mii guoská sámi iešmearrideapmái ja Sámedikki sadjái sámiid ovddasteaddji orgánan eamiálbmoga olis. Boazodoallu lea lassin go lea mihtilmas ealáhus maiddá dehálaš oassi sámi kultuvrra ávnnaslaš oasis. Lávdegoddi ii leat árvoštallan gažaldaga makkár váikkuhusat das leat boazodollui. Sámediggi lea mearkkašan ahte boazodoallostivrra eanetlogu gulaskuddancealkámušas lea čujuhan dán váilevuođa lálkálávdegotti čielggadusas.

Sámediggi bivdá ahte ráđđehus jođáneamos lági mielde ja oktiiráđiid Sámedikkiin álggaha barggu čielggadit gažaldagaid mat čatnasit sámi iešmearrideapmái ja boazodoalu hálddašeapmái. Dán barggu ferte čadahit ovttasráđiid ealáhusain ja Sámedikkiin, ja ulbmilin ferte leat sihkkarastit boazodoalu iešmearrideami siskkáldas áššiin ja vuoigatvuođa bargat boazodoaluin árbevirolaš vugiid vuodul sámi riekteáddejumiid ektui.

4. Láhkalávdegotti árvalusain ii ovddiduvvo olus nissonolbmuid ja albmáid gaskasaš dásseárvu. Mearrádusat leat vuolggasajisteaset sohka-bealnøytrála, muhto sáhttet gaskkustit nissonolbmuid ja albmáid gaskasaš heajos rekrutteren- ja searvanjuogu. Sámediggi deattuha ahte lea dárbu ekonomalaš ortnegiidda mat geasuhit nissonolbmuid searvat boazodollui.

Sámedikki áddejumi mielde fuonida dat evttohuvvon siidaoasseorganiseren nissoniid vuoigatvuođaid boazodoalus. Sámedikkis lea beroštupmi dasa ahte nissoniidda galget sihkkarastojuvvot vuoigatvuođat seamma dásis go mat albmáin leat searvat boazodollui. Dat evttohuvvon ovttaskas siidaoasseaiggáda váikkuhanfápmu organiseren boazodoalu orgánain dagaha nugo vásihusat čájehit dan ahte nissonolbmot čáhkkejit saji albmáide. Náittosguoimmis/ássanguoimmis leat seamma ollu geatnegasvuođat ja seamma stuorra ovddasvástádus siidaoassedoaimmas, muhto náittosbeallalaččas/ássanguoimmis eai leat seammalágan vejolašvuođat váikkuhit. Dás čujuhuvvo ahte juohke siidaoasis leat 5 jiena jahkečoahkkimis, maiddá dalle go náittosbeallalačča/ássanguoimmi guovttos ovttas doaibmaba jodiheaddjin. Sámediggi evttoha ahte jos goappašat beallalaččat/ássanguoimmit ovttas leaba jodiheaddjin ja goappašat bargaba olles áiggi boazodoalus, de oazžuba ovttas 10 jiena jahkečoahkkimis.

Sámediggi evttoha ahte náittosbeallalaččat/ássanguoimmit dalle go sutnos goappásge lea iežaska siidaoassi ovdal go náitaleaba/fárreba oktii, doalaheaba iežaska vuoigatvuođaid ollásit maiddá dan maŋŋá go leaba náitalan. Boazodoallostivrras maid lea dát oaidnu.

Dasa lassin evttoha Sámediggi ahte lága bokte mearriduvvo ahte stáhta ekonomalaš ortnegat galget guoskat goappašiidna jos náittosbeallalačča/ássanguoimmi guovttos ovttas leaba jodiheaddjin ja goappašat bargaba olles áiggi ealáhusas.

5. Sámediggi lea válđoáššis ovttaoavilis lávdegotti evttohusain 4. kapihttalas, mas lea sáhka dan birra ahte geas lea vuoigatvuohta bargat boazodoaluin. Erenoamáš dehálaš lea sihkkarastit ahte olbmot geain leat bohccot ja boazomearka eai masse vuoigatvuođa eaiggáduššat bohccuid go heitet dahje loahpadit earáide siidaoasiset. Sámedikki mielas ii lea dárbu logahallat geat sáhttet eaiggáduššat bohccuid siidaoasis lassin ráddjemiide §:s 4-1 gos daddjo ahte dušše sámi soga olbmui lea vuoigatvuohta eaiggáduššat bohccuid sámi boazoguohtonguovllus. Dasto lea Sámedikki mielas buorre go lágas áshuvvo vuoigatvuohta bálddalas rekrutterenoassi. Dát álkiduhtášii buolvamolsuma ja sihkkarasttášii oktilašvuođa.

Sámediggi áigu maid evttohit lasáhusa §:ii 4-7 sihkkarasttindihtii mánáide vuoigatvuođa boazodollui jus vanhemat jápmet ovdal mánáid.

”Jápmima oktavuodas sáhtta siidaoassi ráfáidahttojuvvot dassázi go mánná, mánáidmánná dahje eará dakkár olmmoš geas lea vuoigatvuohta §4-9 mielde eaiggáduššat bohccuid siidaoasis, šaddá ollesolmmožin. Diehtu dán birra sáddejuvvo Boazodoallostivrii.”

6. §:s 6- 2 lea evttohuvvon ahte dárogiel doaba “gjeting” fas geavahišgoahttojuvvo. Sámediggi gal rávve ahte dát doaba ii eisege šat váldojuvvošii geavahussii, danne go dan oaivila álkidit sáhtta bálddastahttit ovddit boazodoallolágaid sisdoaluiguin.

Doaba ”gjeting” áddejuvvui dávjá boastut ja dat buvttii dakkár signálaid ahte ealu galggai leat geahčus ja čoahkis čađa gaska. Dát doaba ii soaba šat dáláš boazodollui, danne go bohccot dávjá dollojuvvojit eanadieđalaččat ráddjejuvvon guovllus nu ahte ravddaid fákte.

7. §:s 8-16 evttoha lávdegotti eanetlohku ahte go siidaoassi heaittihuvvo, de lea jodiheaddjis vuoigatvuohta oážžut máksojuvvot dáláš árvvu mielde, oktasaš rusttegiid investeremiid ovddas. Sámediggi ii doarjjo dán. Dát geavahus ii dávis boazodoalu árbevieruide iige riekteáddejupmái. Boazodoalus lea ja lea leamaš čielga rádjji dan gaskkas mii lea priváhta opmodat ja mii fas gullá orohakkii ja siidii. Bohccot, luovos dávvirat ja ássanovttadagat leat leamaš priváhta, muhto áiddit ja rusttegat leat gullan siidii dahje orohakkii. Ii leat leamaš dábálaš lotnut rusttegiid ja áiddiid “priváhta” oasi go heaitá dahje fárre eará siidii dahje orohakkii. Dalle maiddái go fárre siidii dahje orohakkii dahje álggaha siiddas ii leat leamaš dábálaš ahte ferte oastit ossosiid áiddiin ja rusttegiin. Oktasaš áiddiid ja rusttegiid belohakkii privatiseren lea eahpeoiddolaš ollu sivaid geažil. Earret eará lasiha dán lágan privatiseren nuoraid álggahangoluid ealáhusas, ja sáhtta buktit ekonomalaš gáibádusaid oastit oasi dan oktavuodas go árbe ja go siidaovttadat sirdojuvvo buolvvas nubbái. Mearrádus maid eanetlohku evttoha šattašii odđa riidogaskaoapmin ealáhusas. Prinsihppan ferte leat dat ahte siida ja orohat oamastastit 100% áiddiin ja rusttegiin. Juohke áidna boazoeaiggádis lea vuoigatvuohta ávkkástallat áiddiin ja rusttegiin nu guhká go bargá boazodoaluin orohagas dahje siiddas. Go heaitá boazodoaluin orohagas dahje siiddas, de lea ain siida/orohat mii oamasta áiddiid, rusttegiid ja guohtoneatnamiid, mat dárbbasuvvojit go galgá bargat boazodoaluin.
8. Sámediggi lea ovttaoaivilis lávdegotti evttohusain ahte oalle muddui vuodđudit lága dasa ahte siida lea riekteobjekta ja ovttasbargoarena. Eanadieđalaš vuoigatvuođat ja stuorát váldi siidii dávista sámi árbevieruide ja riekteáddejupmái. Lassi vuoigatvuođaid siidii ii leat man ge lálkai sámi vuoigatvuođaid privatiseren, muhto oktasaš boazosámi vuoigatvuođaid nannen guohtoneatnamiidda. Siidda saji formaliserema oktavuodas lágas, šaddá muhtun oktavuodain okta liige mearrádusceahkki. Sámedikki mielas ii buvttat dát váttisvuođaid, muhto deattuha ahte siidda ja orohaga gaskasaš oktavuodas ii dárbbas juohke sajis leat ovttalágan. Ollu oktavuodain sáhtta siida ja orohat leat okta ja seamma, nu ahte okta ceahkki báhcá eret.
9. Lálkálávdegoddi evttoha ahte bearráigeahččandoaimmat boazodoalu ektui maid departemeanta lea mearridan lagat njuolggadusaid mielde, biddjojuvvojit Stáhtalaš luondubearráigehečču (Statens naturoppsyn). Sámediggi oaivilda ahte lea dárbbasmeahtun ásahit odđa orgána dáid doaimmaid váste, ja evttoha ahte dát doaimmat bisuhuvvojit boazodoallohállddahas.

Mii guoská Boazopolitiijáide, de leat dušše 3 500 diimmu oktiibuot 21 000 diimmus eavahuvvon bearráigeahččat ealáhusa 2001:s. Boazopolitiiját galggašedje oažžut resurssaid buoredit iežaset sámi kultur- ja giellagelbbolašvuoda, ja dasto boazodoallogelbbolašvuoda. Boazopolitiijáid doaibmaguovlu viiddiduvvo vai maddái dat guoskkašii olles boazodoalloguvlui.

10. Sámediggi doarju evttohusa mii guoská soabahanortnegii, go boazodoalus nugo eará ealáhusainge čuožžilit siskkáldas vuostálasvuodát. Dákkár soabahanortnega ásaheami oktavuodas ferte sámi giellagelbbolašvuodta ja kulturáddejupmi leat áibbas vealtamehttun gáibádussan. Sámediggi evttoha ahte ásahuvvo nøytrála orgána man ovddasvástádussan lea soabaheapmi ja nággoáššit.
11. Sámediggi doarju lávdegotti evttohusa addit stuorát válldi siskkáldas stivrenorgánaide nugo siidii ja orohahkii. Sámedikki áddejumi mielde galgá boazodoalus leat stuora iešmearridanváldi ealáhusa siskkáldas áššiin, nugo odđa siida- dahje orohatlahtuid dohkkeheapmi, boazolohku, guohtoneatnamiid siskkáldasat juohkin mearriduvvon ceavzilis rámmaid siste, bargojuohku ja boazodoallobarggu siskkáldas organiseren nugo mearkun, njuovvan ja guohtoneatnamiid siskkáldas geavaheapmi.
12. Eanadoalodepartemeanta lea 01.03.02 beaiváduvvon reivves evttohan oppalaš instruksuvdnaválldi bajimuš eiseváldái. Sámediggi ii sáhte dohkkehit dán, go dat sáhtta mearkkašit dan ahte addit oppalaš fápmudusa rievdatit mearrádusaid mat leat dahkkojuvvon maddái Sámedikki váldesuorggi siskkoabealde, go Sámediggi nammada lahtuid stivrenorgánaide. Sámediggi deattuha garrasit dan ahte boazodoalus alddis galgá leat mearridanváldi siskkáldas áššiin. Bajimuš eiseváldái oppalaš fápmudusa addin rievdatit boazodoalu iežas orgánaid dahkan mearrádusaid, váldá eret válldi boazodoalus. Sámediggi čujuha ahte boazodoalu iežaset orgánain lea kulturamáhtolašvuodta ja sii dovdet vuđolaččat dilálašvuodaid boazodoalus. Muđui guorrasa Sámediggi Boazodoallostivrra ovttajienalaš mearrádussii, mii konkludere dainna ahte lágas dat galgá boahit ovdan makkár sierra ulbmiliid iešguđet stivrenorgánat galget doahttalit mearrádusaid dagadettiinaset.
13. Sámediggi gáibida ahte boazodoalolága ođasmahttinbarggus viidáseappot lea Sámediggi aktiivvalaččat mielde láchkaproposišuvvna barggus.

Evttohus 1, áirasis Roger Pedersen, SVL sámediggejoavku

SVL sámediggejoavku evttoha ahte 1978-lága § 15 ain galgá gustot dan sajis go evttohuvvon rievdadus §:s 10-1.

Vuodustus:

Sáhttet šaddat dramáhtalaš váikkuhusat dáloniid vuoigavuodáide jus Sámediggeráđi rievdadusárvalus bággolonistanrievtti § 10-1 oktavuodas dohkkehuvvo.

Evttohus 2, áirasis Per A. Bæhr, Olgešbellodat ja Johttisámiid listu

Álggahus:

Lasáhus vuosttas teakstaoassái:

Sámedikki mielas lea hui buorre go lea ráhkaduvvon lánkaárvalus mii váldá vuolggasaji árbevirolaš boazodoallokultuvrras, ja dat lea hui erenoamáš, ja historjjálaš go lándegotti eanetlogus leat leamaš boazoeaiggádat.

Sámediggi oaidná ahte sámi tearpmaid geavaheapmi lea evttohuvvon lánkateavsttas. Dát mearkaša ahte lánkateavstta tearbmegeavaheapmi šaddá dárkil, ja seammás lea dás prinsihpalaš mearkašupmi go sámejiella geavahuvvo Norgga lágas. Boazodoalloága ulbmilin lea muddet boazodoalu beroštumiid.

Lea buorre go lánkaárvalus vuodđuduvvo sámi boaresvirod riektaí dahje dološ áiggiid rájes geavaheapmái. Dát vuhtto olles lánkaárvalusas. Dát nanne siiddaid siskkáldas vuoigatvuodaid ja nu maiddáí ovttaskas geavaheaddji vuoigatvuodaid ja nu addá ovddasvástádusa ovttaskas doallái ja siiddaide.

Teakstaoassi 3:

Sámediggi lea vuostá buot evttohusaid maiguin ovttaseallima galgá dássiduhttit náittosdiliin, danne galget buot sámit ”ássanguoimmit/ássanguoibmevuohta” sihkkovuvvot.

Kapihttal 2: sihkkovuvvo.

Kapihttal 3: sihkkovuvvo.

Kapihttal 4: vuosttas teakstaoasis vuosttas ja nubbi cealkka sihkkovuvvojit. Ođđa sisdoallu vuosttas teakstaoassái:

Sámediggi deattuha ahte lea dárbu doaibmajuiide mat addet nissonolbmuide vejolašvuoda searvat boazodoalus.

2. teakstaoassi sihkkovuvvo.

3. teakstaoassi rievdaduvvo leat ná:

Sámediggi evttoha ahte guovttis go náitaleaba ja go sudnos goappásge lea iežaska siidaoassi ovdalgo náitaleaba, doalaheaba iežaska vuoigatvuodaid ollásit maiddáí dan maŋŋá go leaba náitalan.

4. teakstaoassi rievdaduvvo leat ná:

Dasa lassín áigu Sámediggi evttohit lágain mearriduvvot ahte stáhta ekonomalaš ortnegat gusket ovttalánkai náittosbeallálaččaide go goappašat náittosbeallálaččat bargaba olles áiggi ealáhusas.

5. kapihttal: nubbi lađas, Sámedikki mielas ii leat dárbu ... sihkkovuvvo.

7. kapihttal: lasáhus:

Erenoamáš oktavuodain, dalle go jodiheaddji lea investeren juoidá, iige leat ožžon ávkki investeremis, máksojuvvo dat ruovttoluotta.

GULASKUDDANCEALKÁMUŠ EVTTOHUSAT RIEVDADIT BOAZODOALLOLÁGA

Sámediggi mielas lea dehálaš jođáneamos lági mielde meannudit láhkaárvalusa, ovdal odđa organiserema, ja ovdalgo odđa vierut ožžot stuorát saji. Siskkáldas iešstivren lea dehálaš, ja dan leat boazoeaiggádat ja organisašuvdna čađa gaskka bivdán.

Sámediggi bivdá ahte Eanadoalodepartemeanta bisuhuvvo ”Boazodoalodepartemeantan”, ja ahte baicce buoridit gelbbolašvuoda ja vejolašvuoda Eanadoalodepartemeanttas ja Boazodoallohálldašeamis sáhttit gozihit hálldašandoaimmaid boazodoalu ektui ja erenoamážit suodjalit boazodoalu eatnamiid duohtademiin, muosehuhttimiin ja boraspiriin mat vaháguhttet boazodaolu.

4. kapihttal:

§4-1 Vuoigatvuohta eaiggáduššat bohccuid

Sámediggi evttoha rievdadit paragrafa vuosttas cealkaga gitta vuosttas rihku rádjai; ”Jus leat geahččobohccot (verddevuohta) ja erenoamáš sivat, ..

§4-6

Náittosdili dahje ovttasássama nohkanGuovdageainnu Johttisámiid listu áigu dás cealkit ahte dat olmmoš guhte ii deavdde §4-1 vuosttas lađđasa eavttuid, ii galgga sáhttit joatkit sámi boazodoalu leaš dal náitalan dahje ovttasássi. Dát mearkkaša dan ahte dát olmmoš ii galgga sáhttit váldit badjelasas siidaoasi jođiheaddji ovddasvástádusa.

6. kapihttal:

§6-5 Rátkašemi dahje čanadeami ferte sáhttit čadahit dárbbu mielde ja almmá vuorddekeahttá dárbbasmeahttumit. Sáhtta leat juo menddo maŋŋit rátkkašišgoahtit juste ovdelis go eallu guođđa guohtonsaji. Mii oaiivildit ahte láhkateavstta ferte aiddostahttit. Danne áigut mii evttohit odđa cealkaga lohppii §:s6-5 vuosttas lađđasis: ”Rátkašemi galgá sáhttit dahkat govttolaš áiggi siste”.

9. kapihttal:

§9-4 Boazolohku

Evttohit sihkkut paragrafa 4. lađđasa vuosttas cealkagis sániid ”mas leat badjel 200 bohcco” ja ahte maŋimuš cealkka dán lađđasis sihkkojuvvo ollásit.

Evttohus 3 Áirasis: Berit Oskal Eira, BB:a sámediggejoavku

Sámedikki mielas lea buorre go lea ráhkaduvvon láhkaárvalus boazodoalu siskkáldas beliid birra, mas vuolggasadjin lea árbevirolaš boazodoallokultuvra ja boazodoalu boaresvirot organiseren. Sámediggi lea mearkkašan ahte evttohuvvo geavahit sámegiel tearpmaid láhkateavsttas. Dát mearkkaša dan ahte tearbmageavaheapmi láhkateavsttas šaddá dárkil, ja dasto lea das go sámegiella geavahuvvo Norgga láhkateavsttas prinsihpalaš mearkkašupmi. Muhtun doahpagat nugo *siidaandel* ja *sideordnet rekrutteringsandel* leat dattetge odđa ja ráhkaduvvon tearpmat. Sámediggi bivdá dáid doahpagiid heivehit dábálaš sámegilli dahje vejolaččat lonuhit doahpagiiguin sámi láhkateavsttas.

Láhkálávdegotti mandáhta lea gáržžiduvvon boazodoalu stivrema ja hálddašeami ektui ja boazodoalu siskkáldas beliid ektui, maiddáí ovttaskas boazodoalli riektedili ektui.

Eanet vuodđogažaldagat boazodoalu vuoigatvuođaid birra leat eaktuduvvon meannuduvvot Sámi vuoigatvuođalávdegotti viidáset barggu oktavuodas, geahča dan birra Stuorradikki prp. nr 49.

Sámediggi aiddostahtá ahte boazodoalloláhka adnojuvvo eahpedievaslašžan dassáži go vuodđogažaldagat boazodoalu vuoigatvuođaid birra leat váldojuvvon mielde láhkii. Danne lea dárbu dievaslaččabut ođasmahtit boazodoallolága Sámi vuoigatvuođalávdegotti barggu maŋŋá. Dán barggus ferte maiddáí bidjat deattu boazodoalu eanasuodjaleapmái ja oktavuhtii eará geavaheami ektui ja boazodoalu ovddasvástádussii vahágiid ektui. Dán oktavuodas evttoha Sámediggi ahte paragrafa 10-1 (§15 1978-lágas) rievdaduvvo nu ahte dábálaš dohkkehuvvon prinsihpat Norgga rievttis geavahanvuoigatvuođaid bággonolistanrievttálaš suodjaleami ektui, vuodđuduvvon dološ áiggiid geavaheapmái, dohkkehuvvojit maiddáí eaná- ja vuovdedoalu beroštumiid ektui.

Lávdegottis lea leamaš dakkár čoahkádus mas boazodoallu viidát lea ovddastuvvon ja lahtuin lea leamaš buorre máhtolašvuohta ja áddejupmi boazodoalu ja boazodoallorievttálaš áššiin. Dát lea addán vejolašvuođa vuđolaččat árvoštallat boazodoalu siskkáldas beliid. Lávdegoddi lea ráhkadan lánkaárvalusa mii váikkuha dan ahte boazosámit ieža sáhttet muddet siskkáldas beliid ja organiseret beaivválaš doaimma boazosámi dološ vieruid, árbevieruid ja riekteáddejumiid mielde. Lánkaárvalusa vuodul lea maiddáí buorre vejolašvuohta olggobealde muddet boazodoalu dáid prinsihpaid mielde. Sámediggi lea duhtavaš go dat čálekeahces njuolggadusat buriid boazodoalloektui leat evttohuvvon láhkii.

Sámedikki mielas lea lánkalávdegoddi iežas mandáhta siskkobealde vuđolaš lánkaovdabarggus ráhkadan njuolggadusaid mat vuodđuduvvojit boazodoalu ovddit lágaide ja njuolggadusaide, maŋit áiggiid riekteovdáneapmái, kultuvrii ja árbevieruide. Lánkaárvalus váikkuha oalle guhkás rollajuohkima čilgema iešguđet hálddašanorgánaid gaska, dan seammás go unnitlogu vuoigatvuođat orrot leat gozihuvvon.

Sámedikkis leat čuovvovaš mearkkašumit muhtun ovddiduvvon evttohusaide:

1. Sámedikki mielas lea dehálaš ahte lága §§:in 1-1 ja 1-2 aiddostahttojuvvo ahte boazodoalu vuoigatvuođat eai leat muddejuvvon dušše boazodoallolágain, muhto ahte sámi boazodoalus lea iešheanalis riektevuodđu sámi boazoguhtonguovlluin, mii lea vuodđuduvvon sámi dološ vieruide ja dološ áiggiid rájes geavaheapmái.

Sámediggi oaidná ahte lánkateakstaárvalusas §1-1 leat heivehuvvon doahpagat boares vierru ja dološ áiggiid rájes geavaheapmi, mii maid čájeha norgalaš riektevuogádaga dohkkehan boazodoalu iešheanalis riektevuodđu. Dát doabageavaheapmi galggašii boahit ovdan maiddáí lánkaárvalusa §1-2. Lánkalávdegoddi čujuha lágaide ja ovdabargguide, riektegeavahussii ja juridihkalaš teoriijii mat duodástit ahte dát leat čuovvoluvvon juo čálekeahces lágain.

Sámiin leat go lea eamiálbmot sierra vuoigatvuodát iežaset árbevirolaš guovlluide, dasa gullá maiddá riekhti bargat boazodoaluin, sorjankeahtá Norgga diggerievttálaš beliin. Dát lea čielgasit dohkkehuvvon riikkaidgaskasaš rievttis/álbmotrievttis. Boazodoaloláhka evttohuvvon rievdadusaiguin ii leat dohkálaš stivregaskaoapmi ovdal go boazodoalu riektivuodđu lea čilgejuvvon. Dát váilivuohhta ii dávis Norgga geatnegasvuodaide riikkaidgaskasaš konvenšuvnnain. Sámediggi evttoha ahte addojuvvo oppalaš njuolggadus mas lea čuovvovaš sátnehápmi:

”Dalle go almmolaš eiseváldi doaibmá eará lágaid mielde, galget eiseválddit vuhtii váldit ahte lea dárbu suodjalit sámi boazodoalu sámi kultuvrra ja servodateallima vuodul”

Sámedikki mielas dán lasáhusa galgá dulkot viidát nu ahte eiseválddit fertejit vuhtii váldit boazodoalu beroštumiid válddi čadaheamis plána- ja huksenlága, eanalága, fuođđolága, elliidsuodjalanlága ektui, lágaid oktavuodas boraspiriid hálddašeamis ja eará lágaid ektui ja go leat čadaheamen válddi mii guoská boazodollui. Galggašii maiddá árvvoštallat láhkasuodjaleami boraspiriid dagahan vahágiidda.

Sámediggi lea registreren ahte lea váttis caggat láhkamearrádusaid mat eai soaba árbevirolaš bargovugiide ja áddejumiide boazodoalus. Dán oktavuodas čujuha Sámediggi odđa láhkamearrádusaide elliidsuodjalanlágas, earret eará gáibádussii biebmat bohccuid ja gildosii gáldet bohccuid, ja dasto njuolggadussii mii giel dá njuovvamis bohccuid árbevirolaš vuogi mielde ja vuovdimis goike- ja suovastuvvon bohccobierggu, mii lea njuvvojuvvon ja buvttaduvvon árbevirolaš vuogi mielde. Danne dáhttu Sámediggi ahte ulbmilparagrafii heivehuvvo čuovvovaš lasáhus:

” Eiseválddit galget lábčit dilálašvuodaide nu ahte boazodoallu sáhtta bargat árbevirolaš vuogi ja sámi riekteáddejumiid vuodul”.

2. Sámediggi deattuha boazodoalu mearkkašumi sámi kultuvrra ovddideapmái. Das movt boazodoallu stivrejuvvo ja hálddašuvvo lea dehálaš mearkkašupmi sámi servodaga ovdáneapmái. Dasa lassin lea boazodoallu mihtilmas ealáhussan maiddá dehálaš oassi sámi kultuvrra ávnnaslaš vuodus.

Láhkálávdegoddi deattuha garrasit ahte eiseválddit mat galget dahkat boazodollui mávssolaš mearrádusaid dárbbasit oahpu boazodoalu birra. Dát ii guoskka dušše ieš boazodoallo-hálddahusa bargiide ja mielbargiide, muhto maiddá eará almmolaš hálddašeapmái dain guovlluin riikkas gos lea boazodoallu, dát guoská maiddá politiijaide ja riektelágádussii. Sámediggi doarju dán.

Sámediggi ferte dan olis go lea álbmotválljen orgána oazžut politihkalaš válddi ja ovddas-vástádusa bidjat bajimus mihttomeriid boahpteáiggi sámi servodaga ovddideapmái. Sámedikki sáji boazodoalu ektui ferte geahččat dán oktavuodas.

Sámedikkis lea stuorra áddejupmi láhkalávdegotti ákkastallamii ahte bidjat guovlulaš hálldašandási fylkkamánnii, - ahte sáhtá dadjat ahte hálddašeapmi lea hui sirrejuvvon eará almmolaš hálddašeami ektui mas lea mearkkašupmi boazodollui.

Sámediggi áigu dattetge evttohit ahte boazodoallohálddašeapmi doalahuvvo iešheanalis hálddašeapmin mas lea boazodoallostivra ja guovllustivrrat nugo dálge leat ja ahte boazodoallohálldahusa gelbbolašvuohta buoriduvvo. Sámediggi lea ovttaoaivilis lávdegottiin ahte boazodoallohálldahus huksejuvvon Stáhta boazodoallohálddašeapmin. Dán lágan hálddašanmálla ii hehte ovttasbarggu ja gelbbolašvuođa ovddideami Fylkkamánni ossodagain.

Lávdegotti oaivila mielde leat buorit ákkat maid vuođul boazodoallohálddašeami galggašii fárrerit eret Eanadoalodepartemeanttas, earret eará danne go departemeanta galgá gozihit maiddá eará ealáhusberoštumiid, mat dávjá bohtet vuostálaga boazodoaluin. Boazodoalus lea dovddahuvvon veaháš ballu dan ektui ahte bidjat boazodoallohálddašeami Gielda- ja guovludepartementii, dan geažil go ballet ahte boazodoalu mearkkašupmi ealáhussan unnošii. Departemeanttas nubái sirdima fertešii gal vuos čielggadit lagabui. Boazodoallohálddašeami iešheanalis sadii dagaha ahte ii leat stuorra mearkkašupmi das makkár departementii gullá. Departementii gullevašvuohta ii rievdaduvvo boazodoalolága bokte.

3. Láhkalávdegotti árvalus lea iešalddis sohka-beal-neutrála, muhto ovdáneapmi boazodoalus sáhtá geavahas gaskkustit nissonolbmuid ja albmáid gaskasaš heajos rekruiteren- ja searvanjuogu. Sámediggi deattuha ahte lea dárbu ekonomalaš ortnegiidda mat geasuhit nissonolbmuid searvat boazodollui.

Evttohuuvvon boazodoalu siskkáldas organiseremis lea biddjojuvvon stuorra deaddu sihkarastit ahte makkárga joavkkuid ii galgga eanelohku duolbmat ja ahte ovttadássásašvuođa prinsihpa guohtonjoavkkuid dahje siiddaid gaskka goziha guovllustivra. Danne lea evttohuuvvon ovttadássásašvuođa mađe jienat siidaosiide jienastemiin siiddas ja orohagas sorjankeahtá man ollu lahtut siidaosis leat. Dás čujuhuvo ahte juohke siidaosis leat 5 jiena jahkečoahkkimis. Vai olles bearrašis galgá leat vejolašvuohta searvat, de evttoha Sámediggi ahte juohke siidaovttadaga jietnalohku bajiduvvo leat 10 jiena.

Sámediggi evttoha ahte náittosbeallalaččat/ássanguoimmit dalle go sutnos goappásge lea iežaska siidaoassi ovdal go náitaleaba/fárreba oktii, doalaheaba iežaska vuoigatvuođaid ollásit maiddá dan maŋŋá. Boazodoallostivrras maid lea dát oaidnu.

4. Sámediggi lea válđoáššis ovttaoaivilis lávdegotti evttohusain 4. kapihttalis, mas lea sáhka dan birra ahte geas lea vuoigatvuohta bargat boazodoaluin.

Dasto lea Sámedikki mielas buorre go lágas ášahuvvo vuoigatvuohta bálddalas rekruiterenoassi. Dát álkiduhtášii buolvamolsuma ja sihkarastášii oktílašvuođa.

Sámediggi áigu evttohit lasáhusa §:ii 4-7 sihkarasttindihtii mánáide vuoigatvuođa boazodollui jus vanhemaš jápmet ovdal mánáid.

”Jápmima oktavuodas sáhtta siidaoassi ráfáidabttjuvvot dassážiin go mánná, mánáidmánná dahje eará dakkár olmmoš geas lea vuoigatvuohta §4-9 mielde eaiggáduššat bohccuid siidaoasis, šaddá ollesolmmožin. Diehtu dán birra sáddejuvvo Boazodoallostivrii.”

5. §s 6- 2 lea evttohuvvon geavahišgoahtit fas dárogiel doahpaga “gjeting”. Sámediggi gal rávvve ahte dát doaba ii eisege šat válđojuvvošii geavahussii, danne go dan oaivila álkidit sáhtta bálddastahttit ovddit boazodoallolágaid sisdoaluiguin.

Doaba ”gjeting” áddejuvvui dávjá boastut ja dat buvttii dakkár signálaid ahte eallu galgai leat geahčus ja čoahkis čađa gaskka. Dát doaba ii soaba šat dáláš boazodollui, danne go bohccot dávjá dollojuvvojit eanadieđalaččat ráddjejuvvon guovllus nu ahte ravddaid fákte.

Sámediggi lea ovttaoaivilis §6-2 sisdoalu ektui, muhto oaivvilda ahte doahpaga “gjeting” sadjái galggašii bidjat eará doahpaga, vai garvit boasttuáddejumiid.

6. Sámediggi lea ovttaoaivilis lávdegotti evttohusain ahte oalle muddui vuodđudit lága dasa ahte siida lea riekteobjekta ja ovttasbargoarena. Eanadieđalaš vuoigatvuođat ja stuorát válđi siidii dávista sámi árbevieruide ja riekteáddejupmái. Lassi vuoigatvuođaid siidii ii leat man ge láchkai sámi vuoigatvuođaid privatiseren, muhto oktasaš boazosámi vuoigatvuođaid nannen guohtoneatnamiidda. Siidda saji formaliserema oktavuodas lágas, šaddá muhtun oktavuodain lassi mearrádusceahkki. Sámedikki mielas ii buvtté dát váttisvuođaid, muhto deattuha ahte siidda ja orohaga gaskasaš oktavuoha ii dárbbas juohke sajis leat ovttalágan. Ollu oktavuodain sáhtta siida ja orohat leat okta ja seamma, nu ahte okta ceahkki báhcá eret.

7. Láhkalávdegoddi evttoha ahte bearráigeahččandoaimmat boazodoalu ektui maid departemeanta lea mearridan lagat njuolggadusaid mielde, biddjojuvvojit Stáhtalaš luondubearráigeahččui (Statens naturoppsyn). Sámediggi ii leat ovttaoaivilis dás ja evttoha ahte dát doaimmat bisuhuvvojit boazodoallohálddahas ja boazopolitiijas.

Boazopolitiijat galggašedje oazžut resurssaid buoredit iežaset sámi kultur- ja giella-gelbbolašvuođa, ja dasto boazodoallogelbbolašvuođa. Boazopolitiijaid doaibmaguovlu viiddiduvvo nu ahte dat guoskkašii olles boazodoalloguovlui.

8. Sámediggi doarju evttohusa mii guoská soabahanortnegii, go boazodoalus nugo eará ealahusainge čuožžilit siskkáldas vuostálasvuođat. Dákkár soabahanortnega ásaheami oktavuodas ferte sámi giellagelbbolašvuohta, boazodoallogelbbolašvuohta ja kulturáddejupmi leat áibbas vealtameahtun gáibádussan. Sámediggi evttoha ahte ásahuvvo neutrála orgána man ovddasvástádussan lea soabaheapmi ja nággoáššit. Dákko ferte árvoštallat vástesaš ortnegiid maid boazoguohtonkomišuvdna lea evttohan Ruota ja Norgga gaskka.
9. Láhkačoakkáldagaid galggašii oktiordnet konvenšuvnna mearrádusaiguin Boazodoallostivrra mearrádusa ektui.

10. Sámediggi doarju lávdegotti evttohusa addit stuorát válddi siskkáldas stivrenorgánaide nugo siidii ja orohahkii. Sámedikki áddejumi mielde galgá boazodoalus leat stuora iešmearridanváldi ealáhusa siskkáldas áššiin, nugo ođđa siidaosiid dohkkeheapmi, boazolohku, guohtoneatnamiid siskkáldasat juohkin mearriduvvon ceavzilis rámmaid siste, bargujuohku ja boazodoallobarggu siskkáldas organiseren nugo mearkun, njuovvan ja guohtoneatnamiid siskkáldas geavaheapmi.
11. Eanadoalodepartemeanta lea 01.03.02 beaiváduvvon reivves evttohan oppalaš instruksuvdnaválddi bajimuš eiseváldái. Sámediggi ii sáhte dohkkehit dán, go dat sáhtta mearkkašit dan ahte addit oppalaš fápmudusa rievdatit mearrádusaid mat leat dahkkojuvvon maiddái Sámedikki váldesuorggi siskkoabealde, go Sámediggi nammada lahtuid stivrenorgánaide. Sámediggi deattuha garrasit dan ahte boazodoalus alddis galgá leat mearridanváldi siskkáldas áššiin. Bajimuš eiseváldái oppalaš fápmudusa addin rievdatit boazodoalu iežas orgánaid dahkan mearrádusaid, váldá eret válddi boazodoalus. Sámediggi čujuha ahte boazodoalu iežaset orgánain lea kulturmáhtolašvuohta ja sii dovdet vuđolaččat dilálašvuođaid boazodoalus.

Muđui guorrasa Sámediggi Boazodoallostivrra ovttajenalaš mearrádussii, mii konkludere dainna ahte lágas dat galgá boahit ovdan makkár sierra ulbmiliid iešguđet stivrenorgánat galget doahttalit mearrádusaid dagadettiinneaset.
12. Sámediggi gáibida ahte boazodoalolága ođasmahttinbarggus viidáseappot lea Sámediggi aktiivvalaččat mielde láchkaproposisuvvna barggus ja láchkaásahusbarggus.
13. Sámediggi oaivvilda ahte láchkalávdegotti árvalus lea buorre vuodđu ođasmahttit boazodoalolága ja rávve ahte láchkarievdadus siskkáldas hálddašeami birra ovddiduvvo láchkaproposisuvdnan Stuorradikki váste nu johtilit go lea vejolaš.

Evttohus 4, áirasis Ole Henrik Magga, NSR ovttasbargojoavku ja GB sámediggejoavku

2. oasis biddjo guokte mañimuš cealkaga sadjái ("Sámediggi áigu dattetge..." rájes):

Mañjá berre dievaslaččabut guorahallat vuđolaš riektegažaldagaid boazodoalu ektui, omd. lága oktavuodas riektediliid ja eatnamiid hálddašeami birra Finnmárkkus (Finnmárkoláhka). Sámediggi deattuha ahte dál lea hui deatalaš čađahit dakkár láchkarievdadusa, maid NAČ 2001:35 Boazodoaloláchkalávdegotti evttohus árvala vai vuhtii váldá boazodoalu siskkáldas diliid muddema dárbbuid.

2. čuoggá mañimuš oasi sadjái biddjo:

Dasa lassin evttoha Sámediggi ahte paragrafa 10-1 (1978 lága § 15) rievdaduvvo nu ahte Norgga rievtti oppalaččat dohkkehuvvon prinsihpat geavahanvuoigatvuodaid bággonolonistanrievttálaš suodjaleapmi dološ áiggi rájes geavaheami vuodul dohkkehuvvojit. Dan oktavuodas váldo erenoamážit vuhtii eará sámi vuodđoealáhusaid ovddideapmi.

Evttohus 5, Oktasašárvalus NSR-S/GB,GJL/OB ja BB:

Áiggahus

Sámedikki mielas lea buorre go lea ráhkaduvvon láhkaárvalus, mas vuolggasadjin lea árbevirolaš boazodoallokultuvra ja boazodoalu boaresvirot organiseren. Lea hui erenoamáš, ja historjjálaš go lávdegotti eanetlogus leat leamaš boazoeaiggádat. Lávdegottis lea čoahkádus viidát ovddastuvvon boazodoalus ja lahtut geain lea máhtolašvuohta ja áddejupmi boazodoalu ja boazodoallorievttálaš gažaldagain. Dát lea dahkan vejolažžan vuđolaččat árvoštallat siskkáldas beliid ja organiseret beaivválaš doaimma boazodoallosámi boares vieruid, árbevieruid ja riekteáddejumiid vuodul. Láhkaárvalus addá maid buori vuodu olggobealde muddet boazodoalu dáid prinsihpaid mielde. Sámediggi lea duhtavaš go čálekeahces njuolggadusat buriid boazodoallobábiid birra leat evttohuuvon biddjojuvvot láchkii. Sámediggi oaidná ahte sámi tearpmáid geavaheapmi lea evttohuuvon láchkateavsttas. Dát mearkkaša ahte tearbmageavaheapmi láchkateavsttas šaddá dárkil, ja seammás lea dás prinsihpalaš mearkkašupmi go sámegeiella geavahuvvo Norgga lágas. Muhtun doahpagat nugo *siidaandel* ja *sideordnet rekrutteringsandel* leat dattetge ođđa ja ráhkaduvvon tearpmat. Sámediggi bivdá dáid doahpagiid heivehit dábálaš sámegeilli dahje vejolaččat lonuhit doahpagiiguin sámi láchkateavsttas.

Boazodoallolága ulbmilin lea muddet boazodoalu beroštumiid. Lea buorre go láhkaárvalus vuodđuduvvo sámi boaresvirot riektái dahje dološáiggiid rájes geavaheapmái. Dát vuhtto olles láhkaárvalusas. Dát nanne siidda siskkáldas vuoigatvuodaid ja nu ovttaskas geavaheaddji vuoigatvuodaid ja nu addá ovddasvástádusa ovttaskas doallái ja siidii.

Lávdegotti mandáhta lea ráddjejuvvon boazodoalu stivremii ja hálddašeapmái ja boazodoalu siskkáldas beliide.

Sámediggi áiddostahtta ahte boazodoalloláhka adnojuvvo eahpedievaslažžan dassáži go vuodđogažaldagat boazodoalu vuoigatvuodaid birra leat válđojuvvon mielde láchkii. Vuđoleabbo gažaldagat boazodoalu vuoigatvuodaid birra leat eaktuduvvon meannuduvvot Sámi vuoigatvuodálávdegotti viidáset barggu oktavuodas, geahča dán birra stuorradikki proposišuvnnas nr 49. Maŋŋá galggašii ollislaččabut geahčadit ja viidábut ođasmahttit boazodoallolága maŋŋá Sámi vuoigatvuodálávdegotti barggu. Dán barggus ferte maid bidjat deattu boazodoalu eanasuodjaleapmái ja oktavuhtii eará geavaheaddjiide ja boazodoalu ovddasvástádussii vaháigiid ektui.

Sámediggi deattuha ahte dál lea hui dehálaš čadahit láhkaodasmahttima nugo NAČ:s 2001:35 boazodoallolága rievdadusevttohusa birra, árvaluvvo dárbbuid ektui muddet boazodoalu siskkáldas beliid.

Sámedikki mielas lea láchkalávdegoddi iežas mandáhta siskkobealde vuđolaš láhkaovdabarggus ráhkadan njuolggadusaid mat vuodđuduvvojit boazodoalu ovddit lágaide ja njuolggadusaide, maŋit áiggiid riekteovdáneapmái, kultuvrii ja árbevieruide. Láhkaárvalus váikkuha oalle guhkás rollajuohkima čilgema iešguđet hálddašanorgánaid gaska, dan seammás go unnitlogu vuoigatvuodat orrot leat gozihuvvon.

Sámedikkis leat čuovvovaš mearkkašumit ovttaskas evttohusaide mat bohtet ovdan:

Boazodoallovuoigatvuohta

Sámediggi atná dehálažžan ahte lága §§:in 1-1 ja 1-2 áiddostahtto ahte boazodoalu vuoigatvuođat eai leat regulerejuvvon dušše boazodoallolágas, muhto ahte sámi boazodoalus lea iešheanalis riektivuodđu sámi boazoguohtonguovlluin, sámi vieruiduvvama (=sedvane) mielde ja dološ áiggi geavaheami vuodul.

Sámediggi lea fuomášan ahte láhkateakstaárvalusa §:s 1-1 leat heivehuvvon doahpagat vieruiduvvan ja dološ áigge rájes geavaheapmi, mii maid vuhtto das movt Norgga riektivuogádat lea dohkkehan boazodoalu iešheanalis riektivuodđu. Dát doabageavaheapmi berre boahit ovdan maiddá láhkaevttohusa §:s 1-2. Láhkálávdegoddi čujuha lágaide ja ovdabargguide, riektegeavahussii ja juridihkalaš teorijii mat duođaštit ahte dát leat čuovvoluvvon juo čálekeahes lágain.

Sámiin leat go lea eamiálmot sierra vuoigatvuođat iežaset árbevirolaš guovlluide, dasa gullá maiddá riekti bargat boazodoaluin, sorjankeahtá Norgga diggerievttálaš beliin. Dát lea čielgasit dohkkehuvvon riikkaidgaskasaš rievttis/álbmotrievttis. Boazodoalloláhka evttohuvvon rievdadusaiguin ii leat dievaslaš stivregaskaoapmi ovdal go boazodoalu riektivuodđu lea čilgejuvvon. Dát váilivuoha ii dávis Norgga geatnegasvuodaide riikkaidgaskasaš konvenšuvnnain. Sámediggi evttoha ahte addojuvvo oppalaš njuolggadus mas lea čuovvovaš sátnehápmi:

”Dalle go almmolaš eiseváldi doaibmá eará lágaid mielde, galget eiseválddit vuhtii váldit ahte lea dárbu suodjalit sámi boazodoalu sámi kultuvrra ja servodateallima vuodul”

Sámedikki mielas dán lasáhusa galgá dulkot viidát nu ahte eiseválddit fertejit vuhtii váldit boazodoalu beroštumiid válddi čađaheamis plána- ja huksenlága, eanalága, fuodđolága, elliidsuodjalanlága ektui, lágaid oktavuodas boraspiriid hálddašeamis ja eará lágaid ektui ja go leat čađaheamen válddi mii guoská boazodollui. Galggašii maiddá árvoštallat lága bokte buhtadit boraspirevahágiid.

Láhkaárvalusa birra:

Sámediggi lea registreren ahte lea váttis caggat láhkamearrádusaid mat eai soaba árbevirolaš bargovugiide ja áddejumiide boazodoalus. Dán oktavuodas čujuha Sámediggi ođđa láhkamearrádusaide elliidsuodjalanlágas, earret eará gáibádussii biebmát bohccuid ja gildosii gáldet bohccuid, ja dasto njuolggadussii mii giel dá njuovvamis bohccuid árbevirolaš vuogi mielde ja vuovdimis goike- ja suovastuvvon bohccobierggu, mii lea njuovvojuvvon ja buvttaduvvon árbevirolaš vuogi mielde. Danne dáhttu Sámediggi ahte ulbmilparagráfii heivehuvvo čuovvovaš lasáhus:

”Eiseválddit galget láhčit dilálašvuodaide nu ahte boazodoallu sáhtta bargat árbevirolaš vuogi ja sámi riekteáddejumiid vuodul”.

Dasto lea Sámedikki mielas buorre go lágas ásahuvvo vuoigatvuohta bálddalas rekrutterenoassi. Dát álkiduhtášii buolvamolsuma ja sihkkarasttášii oktilašvuoda.

Sámediggi evttoha lasáhusa §:ii 4-7 sihkkarastindihtii mánáide vuoigatvuoda boazodollui jus vánhemat jápmet ovdal mánáid.

”Jápmima oktavuodas sáhtá siidaoassi ráfáidabttojuvvot dassáži go máná, mánáidmánná dahje eará dakkár olmmoš geas lea vuoigatvuohka §4-9 mielde eaiggáduššat bohccuid siidaoasis, šaddá ollesolmmožin. Diehtu dán birra sáddejuvvo Boazodoallostivrii.”

§:s 4-1 vuoigatvuohka eaiggáduššat bohccuid evttohit rievdadit goalmát lađđasa leat ná: ”Jus leat erenoamáš sivat nugo geahččobohccot (verddevuohta),...

§6-5 Rátkkašemi dahje čanadeami ferte sáhttit čađahit dárbbu mielde ja almmá vuorddekeahttá dárbbasmeahttumit. Sáhtta leat juo menddo maŋŋit rátkkašišgoahhtit juste ovdelis go eallu guodđá áigodatguohtonsaji. Mii oaivvildit ahte láhkateavstta ferte aiddostahttit. Danne áigut mii evttohit ođđa cealkaga §6-5 vuosttas lađđasa lohppi: ”Rátkkašemi galgá sáhttit dahkat govttolaš áiggi siste”.

§:s 6- 2 lea evttohuuvvon geavahišgoahhtit fas doahpaga “guođoheapmi”. Sámediggi gal rávve ahte dát doaba ii eisege šat válđojuvvošii geavahussii, danne go dan oaivila álkidit sáhtta bálddastahttit ovddit boazodoallolagaid sisdoaluiguin.

Doaba ”guođoheapmi” áddejuvvui dávjá boastut ja dat buvttii dakkár signálaid ahte eallu galggai leat geahčus ja čoahkis čađa gaskka. Dát doaba ii soaba šat dáláš boazodollui, danne go bohccot dávjá dollojuvvojit eanadieđalaččat ráddjejuvvon guovllus nu ahte ravddaid fákte.

Sámediggi lea ovttaoaivilis §6-2 sisdoalu ektui, muhto oaivvilda ahte doahpaga “guođoheami” sadjai galggašii bidjat eará doahpaga, vai garvit boasttuáddejuumiid.

Sámediggi lea ovttaoaivilis lávdegotti evttohusain ahte oalle muddui vuodđudit lága dasa ahte siida lea riekteobjekta ja ovttasbargoarena. Eanadieđalaš vuoigatvuodát ja stuorát váldi siidii dávista sámi árbevieruide ja riekteáddejupmái. Lassi vuoigatvuodáid siidii ii leat man ge láhkai sámi vuoigatvuodáid privatiseren, muhto oktasaš boazosámi vuoigatvuodáid nannen guohtoneatnamiidda. Siidda saji formaliserema oktavuodas lágas, šaddá muhtun oktavuodain lassi mearrádušceahkki. Sámedikki mielas ii buvtté dát váttisvuodáid, muhto deattuha ahte siidda ja orohaga gaskasaš oktavuohka ii dárbbas juohke sajis leat ovttalágan. Ollu oktavuodain sáhtta siida ja orohat leat okta ja seamma, nu ahte okta ceahkki báhcá eret.

Láhkálávdegoddi evttoha ahte bearráigeahččandoaimmat boazodoalu ektui maid departemeanta lea mearridan lagat njuolggadusaid mielde, biddjojuvvojit Stáhtalaš luonddubearráigehečču (Statens naturoppsyn). Sámediggi ii leat ovttaoaivilis dás ja evttoha ahte dát doaimmat bisuhuvvojit boazodoallohálldahusas ja boazopolitiijas.

Mii guoská Boazopolitiijaide, de leat dušše 3 500 diimmu oktiibuot 21 000 diimmus geavahuvvon bearráigeahččat ealáhusa 2001:s. Boazopolitiijat galggašedje oazžut resurssaid buoredit iežaset sámi kultur- ja giellagelbbolašvuoda, ja dasto boazodoallogelbbolašvuoda. Boazopolitiijaid doaibmaguovlu viiddiduvvo vai maidái dat guoskkašii olles boazodoalloguvlui.

Sámediggi doarju evttohusa mii guoská soabahanortnegii, go boazodoalus nugo eará ealáhusainge čuožžilit siskkáldas vuostálasvuodát. Dákkár soabahanortnega ásaheami oktavuodas ferte sámi giellagelbbolašvuoha, boazodoallogelbbolašvuoha ja kulturáddejupmi leat áibbas vealtameahttun gáibádussan. Sámediggi evttoha ahte ásahuvvo neutrála orgána man ovddasvástádussan lea soabaheapmi ja nángoáššit. Dáikko ferte árvvoštallat vástesaš ortnegiid maid boazoguhtonkomišuvdna lea evttohan Ruota ja Norgga gaskka.

Sámediggi doarju lávdegotti evttohusa addit stuorát válddi siskkáldas stivrenorgánaide nugo siidii ja orohakkii. Sámedikki áddejumi mielde galgá boazodoalus leat stuora iešmearridanváldi ealáhusa siskkáldas áššiin, nugo ođđa siidaosiid dohkkeheapmi, boazolohku, guohtoneatnamiid siskkáldasat juohkin mearriduvvon ceavzilis rámmaid siste, bargujuohku ja boazodoallobarggu siskkáldas organiseren nugo mearkun, njuovvan ja guohtoneatnamiid siskkáldas geavaheapmi.

Eanadoalodepartemeanta lea 01.03.02 beaiváduvvon reivves evttohan oppalaš instruksuvdnaválddi bajimus eiseváldái. Sámediggi ii sáhte dohkkehit dán, go dat sáhtta mearkkašit dan ahte addit oppalaš fápmudusa rievdadit mearrádusaid mat leat dahkkojuvvon maiddái Sámedikki váldesuorggi siskkobeaalde, go Sámediggi nammada lahtuid stivrenorgánaide. Sámediggi deattuha garrasit dan ahte boazodoalus alddis galgá leat mearridanváldi siskkáldas áššiin. Bajimus eiseváldái oppalaš fápmudusa addin rievdadit boazodoalu iežas orgánaid dahkan mearrádusaid, váldá eret válddi boazodoalus. Sámediggi čujuha ahte boazodoalu iežaset orgánain lea kulturmáhtolašvuoha ja sii dovdet vuđolaččat dilálašvuodaid boazodoalus.

Muđui guorrasa Sámediggi Boazodoallostivrra ovttajienalaš mearrádussii, mii konkludere dainna ahte lágas dat galgá boahit ovdan makkár sierra ulbmiliid iešguđet stivrenorgánat galget doahttalit mearrádusaid dagadettiineaset.

Molssaeaktu 1 (BB):

Sámediggi oaivvilda ahte galget leat ovttalágan njuolggadusat boazodollui ja eana- ja vuovdedollui bággolotnunriektesuodjalusa oktavuodas.

Molssaeaktu 2 (NSR/GB):

Sámediggi evttoha ahte paragrafa 10-1 (§ 15, 1978-lágas) rievdaduvvo nu ahte dábálaččat dohkkehuvvon prinsihpat Norgga rievttis geavahanvuoigatvuodaid bággolotnunriektesuodjalus dohkkehuvvo dološ áiggi rájes geavaheami vuodul. Dán oktavuodas ferte erenoamážit vuhtii váldit eará sámi vuoddoealáhusaid.

Boazodoalu hálddašeapmi

Sámediggi deattuha boazodoalu mearkkašumi sámi kultuvrra ovdánahttimii. Das movt boazodoallu stivrejuvvo ja hálddašuvvo lea dehálaš mearkkašupmi sámi servodaga ovdáneapmái. Dasa lassin go boazodoallu lea mihtilmas ealáhus, de lea dat maiddái dehálas oassi sámi kultuvrra ávnnaslaš vuodus.

Láhkálávdegoddi deattuha garrasit ahte eiseválddit mat galget dahkat boazodollui mávssolaš mearrádusaid dárbašit oahpu boazodoalu birra. Dát ii guoskka dušše ieš boazodoallohálddahusa

bargiide ja mielbargiide, muhto maiddái eará almmolaš hálddašeapmái dain guovlluin riikkas gos lea boazodoallu, dát guoská maiddái politiijaide ja riektelágádussii. Sámediggi doarju dán.

Dásseárvu ja unnitlohkovuoigatvuođat

Sámediggi evttoha ahte náittosbeallalaččat/ássanguoimmit dalle go sudnos goappásge lea iežaska siidaoassi ovdal go náitaleaba/fárreba oktii, doalaheaba iežaska vuoigatvuođaid ollásit maiddái dan maŋŋá go leaba náitalan. Boazodoallostivrras maid lea dát oaidnu.

Dasa lassin evttoha Sámediggi ahte lága bokte mearriduvvo ahte stáhta ekonomalaš ortnegat galget guoskat goappašiidna jos náittosbeallalačča/ássanguoimmi guovttos ovttas leaba jođiheaddjin ja goappašagat bargaba olles áiggi ealáhusas.

Bargogeatnegasvuođat ja investeremat

Juohke áidna boazoeaiggádis lea vuoigatvuohta ávkašuvvat áiddiiguin ja rusttegiiguin nu guhká go bargá boazodoaluin orohagas dahje siiddas. Go heaitá boazodoaluin orohagas dahje siiddas, de lea ain siida/orohat mii oamasta áiddiid, rusttegiid ja guohtoneatnamiid, mat dárbbášuvvojit go galgá bargat boazodoaluin. Erenoamáš oktavuodain, dalle go jođiheaddji lea investerem juoidá, iige leat ožžon ávkki investeremis, máksojuvvo dat ruovttoluotta.

Loahpahus

Sámediggi oaivvilda ahte láhkalávdegotti árvalus lea buorre vuoddu ođasmahttit boazodoallolága ja rávve ahte láhkarievdatus siskkáldas hálddašeami birra ovddiduvvo láhkaproposišuvdnan Stuorradiggái, nu johtilit go lea vejolaš. Sámediggi gáibida beassat leat mielde barggus viidáseappot ođasmahttit boazodoallolága ja aktiivvalaččat searvat láhkaproposišuvdnabargui ja lánka-ásahusbargui viidáseappot.

Evttohus 6, NSR ovttasbargojoavku ja GB sámediggejoavku:

Álggahus

(lasáhus)

Lávdegotti mandáhta lea ráddjejuvvon boazodoalu stivremii ja hálddašeapmái ja boazodoalu siskkáldas beliide. Dát lea heittot go dehálaš bealit nugo minerálaháhkka, areálahálddašeapmi, álbmotmeahcit, boraspirehálddašeapmi ja emiálbmotriekti árbevirolaš ealáhusdoibmii ja dan váikkuhusat eai leat meannuduvvon čielggadusas. Boazodoallolága ja eará lágaid gaskavuohta ii lean oassin láhkalávdegotti mandáhtas.

Boazodoalu hálddašeapmi

Lea dárbu eanet oktiortnejuvvon ja ollislaš sáme- ja emiálbmotpolitihkkii, mas maiddái boazodoallu lea dehálaš oassi. Danne lea Sámediggi mearriduvvon boazodoallopoltiikastis dovddahan ahte Gielda- ja guovludpartemeanta galggašii váldit badjelasas bajimuš stáhtalaš ovddasvástádusa boazodoalus.

Sámedikkis eamiálbmotorgánan lea beroštupmi suodjalit boazodoalloeatnamiid. Vealtameahttun boazodoalu boahtteáigái lea beassat váikkuhit guovddáš eiseválddiid Sámedikki bokte. Sámedikkis leat sihke politihkalaš váikkuhanvejolašvuodát, juridihkalaš gelbbolašvuohta ja riikkaidgaskasaš eamiálbmotfierpmádat, mat leat ávkin boazodollui.

Boazodoallu ealáhussan lea unni ja rašši, muhto ealáhus lea dehálaš sámi kultuvrra ávnnaslaš vuodđun.

Sámediggi lea álbmotválljen orgána ja danne ferte ge oažžut vátne ja ovddasvástádusa ovddidit boahtteáiggi sámi servodaga. Sámedikki sáji boazodoalu ektui ferte ná geahččat.

Váilevaš áddejupmi boazodoalu árbevieruide ja riekteáddejumiide báidná boazodoalu hálddašeamis, jos hálddašanoovddasvástádus biddjojuvvo aivve ii-sámi eiseválddiide. Sámedikkis álbmotválljen sámi orgánan lea áibbas earálágan máhtolašvuohta ja áddejupmi sámi árbevieruin ja riekteáddejumiin go fylkkamánniin ja Norgga eiseváldiin. Sámediggi lea máhtolašvuodáinis ja gelbbolašvuodáinis sámi áššiin dáhkideaddjiin boazodoalu iešmearridanriektái siskkáldas áššiin.

Sámediggi ii doarjjo eanetlohkoárvalusa ahte báikkálaš boazodoallokantuvrrat galget leat oassin fylkkamanneámmáhis. Ovddeš ”sámefáldi sullasaš vuogá dahki” máhccan ii leat ulbmillaš ja sirre boazodoalu eret sámi servodagas. Sámedikki áddejumi mielde ii leat láhkalávdegoddi čielggadan gažaldaga mii guoská sámi iešmearrideapmái ja Sámedikki sadjái sámiid ovddasteaddji orgánan eamiálbmoga olis. Boazodoallu lea lassan go lea mihtilmas ealáhus maiddá dehálaš oassi sámi kultuvrra ávnnaslaš vuodđosis. Lávdegoddi ii leat árvoštallan gažaldaga makkár váikkuhusat das leat boazodollui. Sámediggi lea mearkkašan ahte boazodoallostivrra eanetlohku gulaskuddancealkámušastis lea čujuhan dán váilevuoda láhkalávdegotti čielggadusas. Sámediggi bivdá ahte ráđdehus jođáneamos lági mielde ja ovttasráđiid Sámedikkiin čielggadišgoahtá gažaldagaid mat čatnasit sámi iešmearrideapmái ja boazodoalu hálddašeammái. Dán barggu ferte čadahit ovttasráđiid ealáhusain ja Sámedikkiin, ja ulbmilin ferte leat sihkarastit boazodoalu iešmearrideami siskkáldas áššiin ja vuoigatvuoda bargat boazodoaluin árbevirolaš vugiid vuodul sámi riekteáddejumiid ektui.

Dásseárvu ja unnitlohkovuoigatvuodát

Láhkalávdegotti árvalusain ii ovddiduvvo olus nissonolbmuid ja albmáid gaskasaš dásseárvu. Mearrádušat leat vuolggasajisteaset sohka bealneutrála, muhto sáhttet gaskkustit nissonolbmuid ja albmáid gaskasaš heajos rekrutteren- ja searvanjuogu. Sámediggi deattuha ahte lea dárbu ekonomalaš ortnegiidda mat geasuhit nissonolbmuid searvat boazodollui.

Sámedikki áddejumi mielde fuonida dat evttohuvvon siidaoasseorganiseren nissoniid vuoigatvuodaid boazodoalus. Sámedikkis lea beroštupmi dasa ahte nissoniidda galget sihkarastojuvvot vuoigatvuodát seamma dásis go mat albmáin leat searvat boazodollui. Evttohus ahte ovttaskas siidaeiggát oažžu váikkuhanfápmu boazodoalu orgánain, dagaha nugo vásihusat čájehit dan ahte nissonolbmot čáhkkejit sáji albmáide. Náittosguoimmis/ássanguoimmis leat seamma ollu geatnegasvuodát ja seamma stuorra ovddasvástádus siidaoassedoaimmas, muhto

náittosbeallalaččas/ássanguoimmis eai leat seammalágan vejolašvuodát váikkuhit. Dás čujuhuvvo ahte juohke siidaoasis leat 5 jiena jahkečoahkkimis, maiddái dalle go náittosbeallalačča/ássanguoimmi guovttos ovttas doaibmaba jodíheaddjin. Sámediggi evttoha ahte jos goappašat bealla-laččat/ássanguoimmit ovttas leaba jodíheaddjin ja goappašagat bargaba olles áiggi boazodoalus, de oažžuba ovttas 10 jiena jahkečoahkkimis.

Sámediggi lea váldoášsis ovttaoavilis lávdegotti evttohusain 4. kapihttalís, mas lea sáhka das ahte geas lea vuoigatvuohta bargat boazodoaluin. Erenoamáš dehálaš lea sihkkarastit ahte olbmot geain leat bohccot ja boazomearka eai masse vuoigatvuođa eaiggáduššat bohccuid go heitet dahje loahpadit earáide siidaoasiset. Sámedikki mielas ii lea dárbu logahallat geat sáhttet eaiggáduššat bohccuid siidaoasis lassín ráddjejumide §:s 4-1 gos daddjo ahte dušše sámi soga olbmui lea vuoigatvuohta eaiggáduššat bohccuid sámi boazoguohtonguoovllus

Bargogeatnegasvuodát ja investeremat

§:s 8-16 evttoha lávdegotti eanetlohku ahte go siidaoassi heaittihuvvo, de lea jodíheaddjis vuoigatvuohta oažžut máksojuvvot dáláš árvvu mielde, oktasaš rusttegiid investeremiid ovddas. Sámediggi ii doarjjo dán. Dát geavahus ii dávis boazodoalu árbevieruide iige riekteáddejumái. Boazodoalus lea ja lea leamaš čielga rádjii dan gaskkas mii lea priváhta opmodat ja mii fas gullá orohahkii ja siidii. Bohccot, luovos dávvirat ja ássanovttadagat leat leamaš priváhta, muhto áiddit ja rusttegat leat gullan siidii dahje orohahkii. Ii leat leamaš dábálaš lotnut rusttegiid ja áiddiid “priváhta” oasi go heaitá dahje fárra eará siidii dahje orohahkii. Dalle maiddái go fárra siidii dahje orohahkii dahje álggaha siiddas ii leat leamaš dábálaš ahte ferte oastit ossosiid áiddiin ja rusttegiin. Oktasaš áiddiid ja rusttegiid belohahkii privatiseren lea eahpeoddolaš ollu sivaidd geažil. Earret eará lasiha dán lágan privatiseren nuoraid álggahangoluid ealáhusas, ja sáhttá buktit ekonomalaš gáibádusaid oastit oasi dan oktavuodas go árbe ja go siidaovttadat sírdjuvvo buolvvas nubbái. Mearrádus maid eanetlohku evttoha šattašii ođđa riidogaskaoapmin ealáhusas. Prinsihppan ferte leat dat ahte siida ja orohat oamastastit 100% áiddiin ja rusttegiin.

Evttohus 7, Oktasašárvalus BB:a sámediggejoavku, Olgeš bellodat ja Johttisámelistu, áirasis Berit Oskal Eira bokte.

Boazodoalus hálddašeapmi

Sámediggi deattuha boazodoalu mearkkašumi sámi kultuvrra ovddideapmái. Das movt boazodoallu stivrejuvvo ja hálddašuvvo lea vuoddo mearkkašupmi sámi servodaga ovddideapmái. Dasa lassín lea boazodoallu mihtilmas ealáhussan maiddái dehálaš oassi sámi kultuvrra ávnnaslaš vuoddoasis.

Láhkálávdegoddi deattuha garrasit ahte eiseválddit mat galget dahkat boazodollui mávssolaš mearrádusaid dárbašit oahpu boazodoalu birra. Dát ii guoskka dušše ieš boazodoallohállddaha bargiide ja mielbargiide, muhto maiddái eará almmolaš hálddašeapmái dain guovlluin riikkas gos lea boazodoallu, dát guoská maiddái politiijaide ja riektelágadussii.

Sámediggi ferte dan olis go lea álbmotválljen orgána oažžut politihkalaš válldi ja ovddasvástádusa bidjat bajimus mihttomeriid boahhteáiggi sámii servodaga ovddideapmái. Sámedikki saji boazodoalu ektui ferte geahččat dán oktavuodas.

Sámedikkis lea stuorra áddejupmi láhkalávdegotti ákkastallamii ahte bidjat guovlulaš hálddašandási fylkkamánnii, - ahte sáhtta dadjat ahte hálddašeapmi lea hui sirrejuvvon eará almmolaš hálddašeami ektui mas lea mearkkašupmi boazodollui.

Sámediggi áigu dattetge evttohit ahte boazodoallohálddašeapmi doalahuvvo iešheanalis hálddašeapmin mas lea boazodoallostivra ja guovllustivrrat dákkár válgaortnegiin maid láhkalávdegoddi lea evttohan ja ahte boazodoallohálddašeami gelbbolašvuolta nannejuvvo. Sámediggi lea ovttaoavilis lávdegottiin ahte boazodoallohálddahus huksejuvvon Stáhta boazodoallohálddašeapmin. Dán lágan hálddašanmálla ii hehte ovttasbarggu ja gelbbolašvuoda lonohallama Fylkkamánni ossodagain.

Lávdegotti oavila mielde leat buorit ákkat fárrehit boazodoallohálddašeami eret Eanadoallodepartemeanttas, earret eará danne go departemeanta galgá gozihit maiddái eará ealáhuseroštumiid, mat dávjá bohtet vuostálaga boazodoaluin. Boazodoalus lea dovddahuvvon veaháš ballu dan ektui ahte bidjat boazodoallohálddašeami Gielda- ja guovludepartementii, dan geažil go ballet ahte boazodoalu mearkkašupmi ealáhussan unnošii. Sámediggi oavvilda ahte boazodoallu ain galgá leat Eanadoallodepartemeanttas.

Dásseárvu ja unnitlohkovuoigatvuoddat

Láhkalávdegotti árvalus lea iešalddis sohkaabealneutrála, muhto ovdáneapmi boazodoalus sáhtta geavahusas gaskkustit nissonolbmuid ja albmáid gaskasaš heajos rekrutteren- ja searvanjuogu. Sámediggi deattuha ahte lea dárbu ekonomalaš ortnegiidda mat geasuhit nissonolbmuid searvat boazodollui.

Evttohuvvon boazodoalu siskkáldas organiseremis lea biddjojuvvon stuorra deaddu sihkarastit ahte makkárga joavkkuid ii galgga eanelohku duolbmat ja ahte ovttaoavilášvuoda prinsihpa guohtonjoavkkuid dahje siiddaid gaskka goziha guovllustivra. Danne lea evttohuvvon ovttá mađe jienat siidaosiide jienastemiin siiddas ja orohagas sorjankeahhtá man ollu lahtut siidaoasis leat. Dás čujuhuvvo ahte juohke siidaoasis leat 5 jiena jahkečoahkkimis. Vai olles bearrašis galgá leat vejolašvuolta searvat, de evttoha Sámediggi ahte juohke siidaovttadaga jietnalohku bajiduvvo leat 10 jiena.

Sámediggi lea váldoáššis ovttaoavilis láhkalávdegotti evttohusain 4. kapihttalas mas lea sáhka geas lea vuoigatvuolta bargat boazodoaluin.

Sámediggi evttoha ahte §:s 4-1 rahppojuvvon vejolašvuolta ahte Fylkkaboazodoallostivra sáhtta addit lobi ahte priváhta olbmuin ja nu maiddái verddiin sáhttet leat geahččobohccot.

III. Jienasteapmi

39 áirasis ledje 39 čoahkis.

Evttohusat 1, 2 (earret teakstaoassi 3 ja kap 9), 3, 4 ja rádi árvalus gessojuvvojedje.

Jienasteapmi čađahuvvui dáid vuoruid mielde:

14. Oktasaš evttohus NSR-S/BB, KFL/O ja BB (earret molssaeaktu 1 ja 2) mearriduvvui 37 jienain.
15. Oktasaš evttohus, molssaeaktu 1, hiljojuvvui 22 jienain.
16. Oktasaš evttohus, molssaeaktu 2, hilgojuvvui 20 jienain.
17. Oktasaš evttohus NSR/GB mearriduvvui 20 jienain.
18. Oktasaš evttohus, BB:a sámediggejoavku, Olgeš bellodat ja Johttisámelistu, hiljojuvvui 22 jienain.
19. Evttohus 2 (teakstaoassi 3 ja kap 9) hilgojuvvui 33 jienain.

IV. Beavdegirjelasáhus

Áirras Isak Mathis O. Hætta ovddidii čuovvovaš protokollalasáhusa:

Lea šállošahti go Sámediggi moaitá lávdegotti barggu go lávdegoddi lea bargan iežas válldi siskkabealde. Válldi: Boazodoalu stivren ja hálldašcapmi ja boazodoalu siskkáldas dilálašvuodat, dán vuolde maiddá ovttaskas boazoeaiggádiid riektedilálašvuolta.

Lea hui šállošahti go Sámediggeráđđi buktá evttohusaid, mat leat gulaskuddanválldi olggobealde, iige vuorut meannudit dušše gulaskuddama lávdegotti válldi ektui.

Stáhta berre vuhtii válldi dušše lávdegotti válldi iige beroštit eará beliin áššis. Dás mii bivdit stáhta čađahit konsekveansaanaliissa das mo boazodoalloláhka šaddá váikkuhit dáloniid vuoigatvuodaid ja sin vejolašvuodaid ovddidit kultuvrraset ja árbevirolaš meahcceresurssaiguin ávkašummama. Sámediggeráđi bággonistanriekteárvalus šaddá dramáhtalaččat váikkuhit dáloniid vuoigatvuodaid, eanadolau, árbevieru, kultuvrra ja eallinvuogi sámi guovlluin. Boazodoalloláhka geavahuvvo bissehít servodatovdáneami sámi suohkaniin, ja danne mii bivdit Stuorradikki vuhtii válldi sáevodatovdáneami go meannuda boazodoallolága.

Jus Sámediggi ja stáhta eai vuhtii válde sámi servodaga olggobealde boazodolu, de dat rihkkot álbmotrievtti ja ILO konvenšuvnna.

V. Sáhkavuorrolistu ja replihkkavuorut

	Sáhkaovddideaddji	Replihkka
1.	Per Solli, (č.ortnegii)	

2.	Randi Skum, áššejodiheadji	
3.	Ole Henrik Magga	
4.	Per A. Bæhr	Johan Mikkel Sara
		Ole Henrik Magga
		Egil Olli
		Per A. Bæhr
5.	Berit Oskal Eira	Ole Henrik Magga
		Berit Oskal Eira
6.	Roger Pedersen	Egil Olli
		Berit Ranveig Nilssen
		Roger Pedersen
7.	Sten Erling Jonsson	
8.	Magnhild Mathisen	
9.	Isak Mathis O. Hætta	Egil Olli
		Isak Mathis O. Hætta
10.	Terje Tretnes	Egil Olli
		Janoš Trosten
		Terje Tretnes
11.	Ole Henrik Magga	Per A. Bæhr
12.	Berit Oskal Eira (č.ortnegii)	
13.	Jarle Jonassen	
14.	Janoš Trosten	Isak Mathis O. Hætta
		Berit Oskal Eira
		Per A. Bæhr
		Janoš Trosten
15.	Johan Mikkel Sara	Per A. Bæhr
		Terje Tretnes
		Egil Olli
		Johan Mikkel Sara
16.	Olaf Eliassen	Isak Mathis O. Hætta
		Olaf Eliassen
17.	Roger Pedersen (jienasteapmái)	
18.	Per A. Bæhr (jienasteapmái)	
19.	Berit Oskal Eira (jienasteapmái)	
20.	Ole Henrik Magga (jienasteapmái)	
21.	Randi A. Skum	Egil Olli
		Randi A. Skum
22.	Ole Henrik Magga (jienasteapmái)	
23.	Berit Oskal Eira	
24.	Per A Bæhr	
25.	Isak Mathis O. Hætta	
26.	Berit Oskal Eira	
27.	Egil Olli	

28.	Ove Johnsen	
29.	Ole Henrik Magga	
30.	Berit Ranveig Nilssen, (čoahkkinort.)	
31.	Ole Henrik Magga (jienasteapmái)	
32.	Randi A. Skum	
33.	Ole Henrik Magga (jienasteapmái)	
34.	Randi A. Skum (jienasteapmái)	
35.	Isak Mathis O. Hætta (čoahkkino)	

VI. Sámedikki mearrádus:

Álggahus

Sámedikki mielas lea buorre go lea ráhkaduvvon lánkaárvalus, mas vuolggasadjin lea árbevirolaš boazodoallokultuvra ja boazodoalu boaresvirot organiseren. Lea hui erenoamáš, ja historjjálaš go lándegotti eanetlogus leat leamaš boazoeaiggádat. Lándegottis lea čoahkádus viidát ovddastuvvon boazodoalus ja lahtut geain lea máhtolašvuhta ja áddejupmi boazodoalu ja boazodoallorievttálaš gažaldagain. Dát lea dahkan vejolažžan vuđolaččat árvoštallat siskkáldas beliid ja organiseret beaivválaš doaimma boazodoallosámi boares vieruid, árbevieruid ja riekteáddejumiid vuodul. Lánkaárvalus addá maid buori vuodu olggobealde muddet boazodoalu dáid prinsihpaid mielde. Sámediggi lea duhtavaš go čálekeahtes njuolggadusat buriid boazodoalodábiid birra leat evttohuvvon biddjojuvvot lánkii. Sámediggi oaidná ahte sámi tearpmaid geavaheapmi lea evttohuvvon lánkateavsttas. Dát mearkkaša ahte tearbmageavaheapmi lánkateavsttas šaddá dárkil, ja seammás lea dás prinsihpalaš mearkkašupmi go sámegeilla geavahuvvo Norgga lágas. Muhtun doahpagat nugo *siidaandel* ja *sideordnet rekrutteringsandel* leat dattetge ođđa ja ráhkaduvvon tearpmat. Sámediggi bivdá dáid doahpagiid heivehit dábálaš sámegeilli dahje vejolaččat lonuhit doahpagiiguin sámi lánkateavsttas.

Boazodoallolága ulbmilin lea muddet boazodoalu beroštumiid. Lea buorre go lánkaárvalus vuodđuduvvo sámi boaresvirot riektaí dahje dološáiggiid rájes geavaheapmái. Dát vuhtto olles lánkaárvalusas. Dát nanne siidda siskkáldas vuoigatvuodaid ja nu ovttaskas geavaheaddji vuoigatvuodaid ja nu addá ovddasvástádusa ovttaskas doallái ja siidii.

Lándegotti mandáhta lea ráddjejuvvon boazodoalu stivremii ja hálldašeapmái ja boazodoalu siskkáldas beliide. Dát lea heittot go dehálaš bealit nugo mineraláláhka, areálahálldašeapmi, álbmotmeahcit, boraspirehálldašeapmi ja eamiálbmotriekti árbevirolaš ealáhusdoibmii ja dan váikkuhusat eai leat meannuduvvon čielggadusas. Boazodoallolága ja eará lágaid gaskavuohta ii lean oassin lánkálándegotti mandáhtas.

Sámediggi áiddostahtta ahte boazodoalloláhka adnojuvvo eahpedievaslažžan dassáži go vuodđogažaldagat boazodoalu vuoigatvuodaid birra leat válđojuvvon mielde lánkii. Vuđoleabbo gažaldagat boazodoalu vuoigatvuodaid birra leat eaktuduvvon meannuduvvot Sámi vuoigatvuodálándegotti viidáset barggu oktavuodas, geahča dán birra stuorradikki proposišuvnnas nr 49. Maŋŋá galggašii

ollislaččabut geahčadit ja viidábut ođasmahttit boazodoallolága maŋŋá Sámi vuoigatvuodálávdegotti barggu. Dán barggus fertе maid bidjat deattu boazodoalu eanasuodjaleapmái ja oktavuhtii eará geavaheaddjiide ja boazodoalu ovddasvástádussii vaháigiid ektui.

Sámediggi deattuha ahte dál lea hui dehálaš čadahit lánkaodasmahttima nugo NAC:s 2001:35 boazodoallolága rievdadusevttohusa birra, árvaluvvo dárbbuid ektui muddet boazodoalu siskkáldas beliid.

Sámedikki mielas lea lánkalávdegoddi iežas mandáhta siskkobealde vuđolaš lánkaovdabarggus ráhkadan njuolggadusaid mat vuodđuduvvojit boazodoalu ovddit lágaidе ja njuolggadusaide, maŋŋit áiggiid riekteovdáneapmái, kultuvrii ja árbevieruide. Lánkaárvalus váikkuha oalle guhkás rollajuohkima čilgema iešguđet hálddašanorgánaid gaskka, dan seammás go unnitlogu vuoigatvuodat orrot leat gozihuvvon.

Sámedikkis leat čuovvovaš mearkašumit ovttaskas evttohusaide mat bohtet ovdan:

Boazodoallovuoigatvuohta

Sámediggi atná dehálažžan ahte lága §§:in 1-1 ja 1-2 áiddostahtto ahte boazodoalu vuoigatvuodat eai leat regulerejuvvon dušše boazodoallolágas, muhto ahte sámi boazodoalus lea iešheanalis riektevuodđu sámi boazoguohtonguovlluin, sámi vieruiduvvama (=sedvane) mielde ja dološ áiggi geavaheami vuodul.

Sámediggi lea fuomášan ahte lánkateakstaárvalusa §:s 1-1 leat heivehuvvon doahpagat vieruiduvvan ja dološ áigge rájes geavaheapmi, mii maid vuhtto das movt Norgga riektevuogádat lea dohkkehan boazodoalu iešheanalis riektevuodu. Dát doabageavaheapmi berre boahtit ovdan maiddái lánkaevttohusa §:s 1-2. Lánkalávdegoddi čujuha lágaidе ja ovdabargguide, riektegeavahussii ja juridihkalaš teoriijii mat duođastit ahte dát leat čuovvoluvvon juo čálekahtes lágain.

Sámiin leat go lea eamiálbmot sierra vuoigatvuodat iežaset árbevirolaš guovlluide, dasa gullá maiddái riekti bargat boazodoaluin, sorjankeahtá Norgga diggerievttálaš beliin. Dát lea čielgasit dohkkehuvvon riikkaidgaskasaš rievttis/álbmotrievttis. Boazodoallolánka evttohuvvon rievdadusaiguin ii leat dievaslaš stivrengeaskaoapmi ovdal go boazodoalu riektevuodđu lea čilgejuvvon. Dát váilivuohta ii dávis Norgga geatnegasvuodaide riikkaidgaskasaš konvenšuvnnain. Sámediggi evttoha ahte addojuvvo oppalaš njuolggadus mas lea čuovvovaš sátnehápmi:

”Dalle go almmolaš eiseváldi doaibmá eará lágaid mielde, galget eiseválddit vuhtii váldit ahte lea dárbu suodjalit sámi boazodoalu sámi kultuvrra ja servodateallima vuodul”

Sámedikki mielas dán lasáhusa galgá dulkot viidát nu ahte eiseválddit fertеjit vuhtii váldit boazodoalu beroštumiid válddi čadaheamis plána- ja huksenlága, eanalága, fuodđolága, elliiđuodjalanlága ektui, lágaid oktavuodas boraspiriid hálddašeamis ja eará lágaid ektui ja go leat čadaheamen válddi mii guoská boazodollui. Galggašii maiddái árvoštallat lága bokte buhtadit boraspirevaháigiid.

Láhkaárvalusa birra:

Sámediggi lea registreren ahte lea váttis caggat láhkamearrádusaid mat eai soaba árbevirolaš bargovugiide ja áddejumiide boazodoalus. Dán oktavuodas čujuha Sámediggi odđa láhkamearrádusaide elliidsuodjalanlágas, earret eará gáibádussii biebmát bohccuid ja gildosii gáldet bohccuid, ja dasto njuolggadussii mii giel dá njuovvamis bohccuid árbevirolaš vuogi mielde ja vuovdimis goike- ja suovastuvvon bohccobierggu, mii lea njuvvojuvvon ja buvttaduvvon árbevirolaš vuogi mielde. Danne dáhttu Sámediggi ahte ulbmilparagráfii heivehuvvo čuovvovaš lasáhus:

”Eiseválddit galget láhčēt dilálašvuodaid nu ahte boazodoallu sáhtta bargat árbevirolaš vuogi ja sámi riekteáddejumiid vuodul”.

Dasto lea Sámedikki mielas buorre go lágas áсахuvvo vuogiatvuohhta bálddalas rekrutterenoassi. Dát álkiduhtášii buolvamolsuma ja sihkkarasttášii oktilašvuoda.

Sámediggi evttoha lasáhusa §:ii 4-7 sihkkarastindihtii mánáide vuogiatvuoda boazodollui jus vánhemat jápmet ovdal mánáid.

”Jápmima oktavuodas sáhtta siidaoassi ráfáidabttjuvvot dassáži go mánna, mánáidmánná dahje eará dakkár olmmoš geas lea vuogiatvuohhta §4-9 mielde eaiggáduššat bohccuid siidaoasis, šaddá ollesolmmožin. Diehtu dán birra sáddejuvvo Boazodoallostivrii.”

§:s 4-1 vuogiatvuohhta eaiggáduššat bohccuid evttohit rievdadit goalmát lađđasa leat ná: ”Jus leat erenoamáš sivat nugo geahččobohccot (verddevuohhta),...

§6-5 Rátikkašeami dahje čanadeami ferte sáhttit čađahit dárbbu mielde ja almmá vuorddekeahttá dárbbášmeahttumit. Sáhtta leat juo menddo maŋŋit rátkkašišgoahtit juste ovdelis go eallu guođđá áigodatguohtonsaji. Mii oaivvildit ahte láhkateavstta ferte aiddostahttit. Danne áigut mii evttohit odđa cealkaga §6-5 vuosttas lađđasa lohppii: ”Rátikkašeami galgá sáhttit dahkat govttolaš áiggi siste”.

§:s 6- 2 lea evttohuvvon geavahišgoahtit fas doahpaga “guođoheapmi”. Sámediggi gal rávve ahte dát doaba ii eisege šat váldojuvvošii geavahussii, danne go dan oaivila álkidit sáhtta bálddastahttit ovddit boazodoallolágaid sisdoaluiguin.

Doaba ”guođoheapmi” áddejuvvui dávjá boastut ja dat buvttii dakkár signálaid ahte eallu galgai leat geahčus ja čoahkis čađa gaskka. Dát doaba ii soaba šat dáláš boazodollui, danne go bohccot dávjá dollojuvvojit eanadieđalaččat ráddjejuvvon guovllus nu ahte ravddaid fákte.

Sámediggi lea ovttaoaivilis §6-2 sisdoalu ektui, muhto oaivvilda ahte doahpaga “guođoheami” sadjái galggašii bidjat eará doahpaga, vai garvit boasttuáddejumiid.

Sámediggi lea ovttaoaivilis lávdegotti evttohusain ahte oalle muddui vuodđudit lága dasa ahte siida lea riekteobjeakta ja ovttasbargoarena. Eanadieđalaš vuogiatvuodát ja stuorát váldi siidii dávista sámi árbevieruide ja riekteáddejupmái. Lassi vuogiatvuodáid siidii ii leat man ge láhkai sámi vuogiatvuodáid privatiseren, muhto oktasaš boazosámi vuogiatvuodáid nannen guohtoneatnamiidda. Siida saji formaliserema oktavuodas lágas, šaddá muhtun oktavuodáin lassi mearrádusceahkki.

Sámedikki mielas ii buvtté dát váttisvuodaid, muhto deattuha ahte siidda ja orohaga gaskasaš oktavuoha ii dárbbáš juohke sajis leat ovttalágan. Ollu oktavuodain sáhtta siida ja orohat leat okta ja seamma, nu ahte okta ceahkki báhcá eret.

Láhkálávdegoddi evttoha ahte bearráigeahččandoaimmat boazodoalu ektui maid departemeanta lea mearridan lagat njuolggadusaid mielde, biddjojuvvojit Stáhtalaš luonddubearráigeahčču (Statens naturoppsyn). Sámediggi ii leat ovttaoaivilis dás ja evttoha ahte dát doaimmat bisuhuvvojit boazodoallohálddahusas ja boazopolitiijas.

Mii guoská Boazopolitiijaide, de leat dušše 3 500 diimmu oktiibuot 21 000 diimmus geavahuvvon bearráigeahččat ealáhusa 2001:s. Boazopolitiijat galggašedje oažžut resurssaid buoredit iežaset sámi kultur- ja giellagelbbolašvuoda, ja dasto boazodoallogelbbolašvuoda. Boazopolitiijaide doaimbguovlu viiddiduvvo vai maiddá dat guoskkašii olles boazodoalloguvlu.

Sámediggi doarju evttohusa mii guoská soabahanortnegii, go boazodoalus nugo eará ealáhusainge čuožžilit siskkáldas vuostálasvuodát. Dákkár soabahanortnega ásaheami oktavuodas ferte sámi giellagelbbolašvuoha, boazodoallogelbbolašvuoha ja kulturáddejupmi leat áibbas vealtameahttun gáibádussan. Sámediggi evttoha ahte áshuvvo neutrála orgána man ovddasvástádussan lea soabaheapmi ja nággioáššit. Dákká ferte árvvoštallat vástesaš ortnegiid maid boazoguohtonkomisjuvna lea evttohan Ruota ja Norgga gaskka.

Sámediggi doarju lávdegotti evttohusa addit stuorát válddi siskkáldas stivrenorgánaide nugo siidii ja orohahkii. Sámedikki áddejumi mielde galgá boazodoalus leat stuora iešmearridanváldi ealáhusa siskkáldas áššiin, nugo ođđa siidaosiid dohkkeheapmi, boazolohku, guohtoneatnamiid siskkáldasat juohkin mearriduvvon ceavzilis rámmaid siste, bargujuohku ja boazodoallobarggu siskkáldas organiseren nugo mearkun, njuovvan ja guohtoneatnamiid siskkáldas geavaheapmi.

Eanadoalodepartemeanta lea 01.03.02 beaiváduvvon reivves evttohan oppalaš instruksjuvnaválddi bajimus eiseváldái. Sámediggi ii sáhte dohkkehit dán, go dat sáhtta mearkkašit dan ahte addit oppalaš fápmudusa rievdadit mearrádusaid mat leat dahkkojuvvon maiddá Sámedikki váldesuorggi siskkobeaide, go Sámediggi nammada lahtuid stivrenorgánaide. Sámediggi deattuha garrasit dan ahte boazodoalus alddis galgá leat mearridanváldi siskkáldas áššiin. Bajimus eiseváldái oppalaš fápmudusa addin rievdadit boazodoalu iežas orgánaid dahkan mearrádusaid, váldá eret válddi boazodoalus. Sámediggi čujuha ahte boazodoalu iežaset orgánain lea kulturmáhtolašvuoha ja sii dovdet vuđolaččat dilálašvuodaid boazodoalus.

Muđui guorrassa Sámediggi Boazodoallostivrra ovttajenalaš mearrádussii, mii konkludere dainna ahte lágas dat galgá boahit ovdan makkár sierra ulbmiliid iešguđet stivrenorgánat galget doahhtalit mearrádusaid dagadettiineaset.

Sámediggi evttoha ahte paragrafa 10-1 (§ 15, 1978-lágas) rievdaduvvo nu ahte dábálaččat dohkkehuvvon prinsihpat Norgga rievttis geavahanvuogiatvuodaid bággolotnunnriektesuodjalus dohkkehuvvo dološ áiggi rájes geavaheami vuodul. Dán oktavuodas ferte erenoamážit vuhtii váldit eará sámi vuoddoealáhusaid.

Boazodoalu hálddašeapmi

Sámediggi deattuha boazodoalu mearkkašumi sámi kultuvrra ovdánahttimii. Das movt boazodoallu stivrejuvvo ja hálddašuvvo lea dehálaš mearkkašupmi sámi servodaga ovdáneapmái. Dasa lassin go boazodoallu lea mihtilmas ealáhus, de lea dat maiddá dehálas oassi sámi kultuvrra ávnnaslaš vuodus.

Láhkálávdegoddi deattuha garrasit ahte eiseválddit mat galget dahkat boazodollui mávssolaš mearrádusaid dárbašit oahpu boazodoalu birra. Dát ii guoskka dušše ieš boazodoallohálddahusa bargiide ja mielbargiide, muhto maiddá eará almmolaš hálddašeapmái dain guovlluin riikkas gos lea boazodoallu, dát guoská maiddá politijaiide ja riektelágádussii. Sámediggi doarju dán.

Boazodoalu hálddašeapmi

Lea dárbu eanet oktiortnejuvvon ja ollislaš sáme- ja eamiálbmotpolitihkkii, mas maiddá boazodoallu lea dehálaš oassi. Danne lea Sámediggi mearriduvvon boazodoallopolitihkastis dovddahan ahte Gielda- ja guovludpartemeanta galgašii váldit badjelasas bajimus stáhtalaš ovddasvástádusa boazodoalus.

Sámedikkis eamiálbmotorgánan lea beroštupmi suodjalit boazodoalloeatnamiid. Vealtameahttun boazodoalu boahteáigái lea beassat váikkuhit guovddáš eiseválddiid Sámedikki bokte. Sámedikkis leat sihke politihkalaš váikkuhanvejolašvuodát, juridihkalaš gelbbolašvuolta ja riikkaidgaskasaš eamiálbmotfierpmádat, mat leat ávkin boazodollui.

Boazodoallu ealáhussan lea unni ja rašši, muhto ealáhus lea dehálaš sámi kultuvrra ávnnaslaš vuodđun.

Sámediggi lea álbmotválljen orgána ja danne ferte ge oažžut válddi ja ovddasvástádusa ovddidit boahteáiggi sámi servodaga. Sámedikki saji boazodoalu ektui ferte ná geahččat.

Váilevaš áddejupmi boazodoalu árbevieruide ja riekteáddejumiide báidná boazodoalu hálddašeamis, jos hálddašanoovddasvástádus biddjojuvvo aivve ii-sámi eiseválddiide. Sámedikkis álbmotválljen sámi orgánan lea áibbas earálágan máhtolašvuolta ja áddejupmi sámi árbevieruin ja riekteáddejumiin go fylkkamánniin ja Norgga eiseválddiin. Sámediggi lea máhtolašvuodainis ja gelbbolašvuodainis sámi áššiin dáhkeaddjiin boazodoalu iešmearridanriektái siskkáldas áššiin.

Sámediggi ii doarjjo eanetlohkoárvalusa ahte báikkálaš boazodoallokantuvrrat galget leat oassin fylkkamanneámmáhis. Ovddeš ”sámefáldi sullasaš vuogá dahki” máhccan ii leat ulbmillaš ja sirre boazodoalu eret sámi servodagas. Sámedikki áddejumi mielde ii leat láhkálávdegoddi čielggadan gažaldaga mii guoská sámi iešmearrideapmái ja Sámedikki sadjái sámiid ovddasteaddji orgánan eamiálbmoga olis. Boazodoallu lea lassin go lea mihtilmas ealáhus maiddá dehálaš oassi sámi kultuvrra ávnnaslaš vuodđosis. Lávdegoddi ii leat árvvoštallan gažaldaga makkár váikkuhusat das leat boazodollui. Sámediggi lea mearkkašan ahte boazodoallostivrra eanetlohku gulaskuddancealkámušastis lea čujuhan dán váilevuoda láhkálávdegotti čielggadusas. Sámediggi bivdá ahte ráđdehus jođáneamos lági mielde ja ovttasráđiid Sámedikkiin čielggadišgoahtá

gažaldagaid mat čatnasit sámi iešmearrideapmái ja boazodoalu hálddašeapmái. Dán barggu ferte čadahit ovttasráđiid ealáhusain ja Sámedikkiin, ja ulbmilin ferte leat sihkkarastit boazodoalu iešmearrideami siskkáldas áššiin ja vuoigatvuoda bargat boazodoaluin árbevirolaš vugiid vuodul sámi riekteáddejumiid ektui.

Dásseárvu ja unnitlohkovuoigatvuodát

Láhkálávdegotti árvalusain ii ovddiduvvo olus nissonolbmuid ja albmáid gaskasaš dásseárvu. Mearrádušat leat vuolggasajisteaset sohka-beal-neutrála, muhto sáhttet gaskkustit nissonolbmuid ja albmáid gaskasaš heajos rekrutteren- ja searvanjuogu. Sámediggi deattuha ahte lea dárbu ekonomalaš ortnegiidda mat geasuhit nissonolbmuid searvat boazodollui.

Sámedikki áddejumi mielde fuonida dat evttohuvvon siidaoasseorganiseren nissoniid vuoigatvuodaid boazodoalus. Sámedikkis lea beroštupmi dasa ahte nissoniidda galget sihkkarastojuvvot vuoigatvuodát seamma dásis go mat albmáin leat searvat boazodollui. Evttohus ahte ovttaskas siidaeigát oažžu váikkuhanfápmu boazodoalu orgánain, dagaha nugo vásihusat čájehit dan ahte nissonolbmot čáhkejit saji albmáide. Náittosguoimmi/ássanguoimmi leat seamma ollu geatnegasvuodát ja seamma stuorra ovddasvástádus siidaoassedoaimmas, muhto náittosbeallalaččas/ássanguoimmi eai leat seammalágan vejolašvuodát váikkuhit. Dás čujuhuvvo ahte juohke siidaoasis leat 5 jiena jahkečoahkkimis, maiddái dalle go náittosbeallalačča/ássanguoimmi guovttos ovttas doaibmaba jodiheaddjin. Sámediggi evttoha ahte jos goappašat beallalaččat/ássanguoimmit ovttas leaba jodiheaddjin ja goappašagat bargaba olles áiggi boazodoalus, de oažžuba ovttas 10 jiena jahkečoahkkimis.

Sámediggi lea váldoáššis ovttaoavilis lávdegotti evttohusain 4. kapihttalis, mas lea sáhka das ahte geas lea vuoigatvuodta bargat boazodoaluin. Erenoamáš dehálaš lea sihkkarastit ahte olbmot geain leat bohccot ja boazomearka eai masse vuoigatvuoda eaiggáduššat bohccuid go heitet dahje loahpadit earáide siidaoasiset. Sámedikki mielas ii lea dárbu logahallat geat sáhttet eaiggáduššat bohccuid siidaoasis lassin ráddjejumiide §:s 4-1 gos daddjo ahte dušše sámi soga olbmuin lea vuoigatvuodta eaiggáduššat bohccuid sámi boazoguohtonguovllus

Sámediggi evttoha ahte náittosbeallalaččat/ássanguoimmit dalle go sudnos goappásge lea iežaska siidaoassi ovdal go náitaleaba/fárreba oktii, doalaheaba iežaska vuoigatvuodaid ollásit maiddái dan maŋŋá go leaba náitalan. Boazodoallostivrras maid lea dát oaidnu.

Dasa lassin evttoha Sámediggi ahte lága bokte mearriduvvo ahte stáhta ekonomalaš ortnegat galget guoskat goappašiidna jos náittosbeallalačča/ássanguoimmi guovttos ovttas leaba jodiheaddjin ja goappašagat bargaba olles áiggi ealáhusas.

Bargogeatnegasvuodát ja investeremat

§:s 8-16 evttoha lávdegotti eanetlohku ahte go siidaoassi heaittihuvvo, de lea jodiheaddjis vuoigatvuodta oažžut máksojuvvot dáláš árvvu mielde, oktasaš rusttegiid investeremiid ovddas. Sámediggi ii doarjjo dán. Dát geavahus ii dávis boazodoalu árbevieruide iige riekteáddejupmái. Boazodoalus lea ja lea leamaš čielga rádji dan gaskkas mii lea priváhta opmodat ja mii fas gullá orohakkii ja siidii.

Bohccot, luovos dávvirat ja ássanovttadagat leat leamaš priváhta, muhto áiddit ja rusttegat leat gullan siidii dahje orohahkii. Ii leat leamaš dábálaš lotnut rusttegiid ja áiddiid “priváhta” oasi go heaitá dahje fárra eará siidii dahje orohahkii. Dalle maiddá go fárra siidii dahje orohahkii dahje álggaha siiddas ii leat leamaš dábálaš ahte ferte oastit ossosiid áiddiin ja rusttegiin. Oktasaš áiddiid ja rusttegiid belohahkii privatiseren lea eahpeiddolaš ollu sivaid geažil. Earret eará lasiha dán lágan privatiseren nuoraid álggahangoluid ealáhusas, ja sáhtta buktit ekonomalaš gáibádusaid oastit oasi dan oktavuodas go árbe ja go siidaovttadat sirdojuvvo buolvvas nubbái. Mearrádus maid eanetlohku evttoha šattašii odđa riidogaskaoapmin ealáhusas. Prinsihppan ferte leat dat ahte siida ja orohat oamastastit 100% áiddiin ja rusttegiin.

Juohke áidna boazoeaiggádis lea vuoigatvuohta ávkašuvvat áiddiiguin ja rusttegiiguin nu guhká go bargá boazodoaluin orohagas dahje siiddas. Go heaitá boazodoaluin orohagas dahje siiddas, de lea ain siida/orohat mii oamasta áiddiid, rusttegiid ja guohtoneatnamiid, mat dárbbášuvvojit go galgá bargat boazodoaluin. Erenoamáš oktavuodain, dalle go jođiheaddji lea investereren juoidá, iige leat ožžon ávkki investeremis, máksojuvvo dat ruovttoluotta.

Loahpahus

Sámediggi oaivvilda ahte láhkalávdegotti árvalus lea buorre vuodđu odasmahttit boazodoallolága ja rávve ahte láhkarievdadus siskkáldas hálddašeami birra ovddiduvvo láhkaproposišuvdnan Stuorradiggái, nu johtilit go lea vejolaš. Sámediggi gáibida beassat leat mielde barggus viidáseappot odasmahttit boazodoallolága ja aktiivvalaččat searvat láhkaproposišuvdnabargui ja láhka-ásahusbargui viidáseappot.

Ášši meannudeapmi loahpahuvvui guovvamánu 28. b. 2003 dii. 11.50

Ášši 09/03

Buhtadusnjuolggadusat – áirasiid buhtadusaid rievdadeapmi

Ášši meannudeapmi álggahuvvui guovvamánu 27. b. 2003 dii. 1500

I. Áššebáhpirat

- Ášši R 14/03 Sámedikki politihkalaš dási njuolggadusat - revideren
- Sámedikki politihkalaš dási njuolggadusat mearriduvvon miessemánu 31.b. 2001

II. Evttohusat ja mearkašumit

Sámediggeráđi árvalus Sámediggái:

Sámedikki politihkalaš dási njuolggadusat

(Mearriduvvon Sámedikkis miessemánu 31. b. 2001, reviderejuvvon Sámedikkis guovvamánu ....b. 2003.)

1 Doaibmasuorgi

Dát njuolggadusat gusket Sámedikki politihkalaš dássái, nappo dalle Sámedikki áirasiidda, Sámediggeráđđái, Sámedikki joavkojodiheddjiide, politihkalaš ráđđeaddiide, čeahkkinjodihangoddái ja Sámedikki stivrraide.

Joavkojodiheddjin Sámedikkis áddejuvvo son gii lea nammaduvvon jodiheddjin áirrasčeahkkádussii mas leat guokte olbmo dahje eanet. Joavkojodiheddji stáhtusa dáid njuolggadusaid ektui oazžu go buktá čeahkkinjodihangoddái duođastusa das, ovdal 01.11. dan jagi go odđa sámediggi vuodđuduvvo. Odđa joavkkuid ásaheapmái ja go välljejuvvo odđa joavkojodiheddji, sáhtta addojuvvot stáhtus dáid njuolggadusaid mielde 01.01. rájes juohke jagi, eaktun lea ahte buktojuvvo duođastus dan birra čeahkkinjodihangoddái ovdal 15.12. ovddit jagi. Sámedikki ollesáiggipolitihkkariid jahkebuhtadusa mearrida Sámediggi jahkásaččat bušeahttameannudeami oktavuodas. Sámedikki politihkalaš dási njuolggadusat rievdaduvvojit maŋŋá juohke bušeahttameannudeami.

2 Jahkebuhtadus ja bálká

2.1 Sámediggeráđi lahtuide

Sámedikki presideantta jahkebuhtadus mearriduvvo jahkásaččat Sámedikki bušeahta meannudeames. Jahkebuhtadus máksojuvvo bálkán.

Sámedikki várrepreseantta jahkebuhtadus lea dál 95% sámedikki preseantta jahkebuhtadusas. Jahkebuhtadus máksojuvvo bálkán.

Sámedikki ráđđelahtuide, geain lea ollesáiggibargu máksojuvvo jahkebuhtadus mii lea dál 90% sámedikki preseantta jahkebuhtadusas.

Sámedikki ráđđelahtuide, geain ii leat ollesáiggibargu, máksojuvvo jahkebuhtadus mii lea dál 25% sámedikki preseantta jahkebuhtadusas.

2.2 Sámedikki čoahkkinjođihangotti lahtuide

Sámedikki čoahkkinjođiheaddjái máksojuvvo jahkebuhtadus mii lea dál 25% sámedikki preseantta jahkebuhtadusas.

Sámedikki eará lahtuide, geat leat mielde jođiheamen Sámedikki čoahkkimiid, máksojuvvo ru 1.500,- buhtadussan juohke dievasčoahkkima ovddas.

2.3 Sámedikki joavkojođiheaddjiide

Sámedikki joavkojođiheaddjiide máksojuvvo jahkebuhtadus mii lea dál 25% sámedikki preseantta jahkebuhtadusas.

2.4 Sámedikki eará áirasiidda

Sámedikki áirasiidda ja čoahkkinjođihangotti lahtuide, earret Sámediggeráđi lahtuide, čoahkkinjođiheaddjiide ja joavkojođiheaddjiide, máksojuvvo ru 48.000,00 jahkebuhtadussan.

Máksomearit Sámedikki eará áirasiidda ja čoahkkinjođihangotti eará lahtuide:

	Máksomearri:
Dievasčoahkkin, juohke dievasčoahkkima ovddas	ru 4.000,00
Joavkočoahkkin, juohke joavkočoahkkima ovddas	ru 1.550,00
Doaibmi čoahkkinjođihangoddelahattu, juohke dievasčoahkkima ovddas	ru 1.500,00

Fásta áirasiidda ja gohččojuvvon várrelahtuide máksojuvvo ru 4.000,- juohke dievasčoahkkima ovddas ja ru 1.550,- juohke joavkočoahkkima ovddas. Go ii leat čoahkkimis, de gessojuvvo áirasis ru 400,- bealle dievasčoahkkinbeaivvi ovddas ja ru 800,- olles dievasčoahkkinbeaivvi ovddas.

2.5 Politihkalaš ráđđeaddiide

Sámediggepreseanta mearrida buhtadusa politihkalaš ráđđeaddiide. Fásta buhtadus máksojuvvo bálkán. Politihkalaš ráđđeaddiide ii máksojuvvo buhtadus badjeláiggi ovddas.

Luopmolága njuolggadusat gustojit politihkalaš ráđđeaddiide daid heivehemiiuin, mat muđui gustojit stáhta ámmát- ja virgeolmuide.

2.6 Stivrraid ja lávdegottiid lahtuide

Sámedikki stivrraid ja lávdegottiid jodiheaddjiide ja lahtuide máksojuvvo buhtadus daid máksomeriid ja eavttuid mielde, mat bohtet ovdan áiggis áigái gustovaš Buhtadusregulatiivvas jna. lávdegottiid jodiheaddjiid, lahtuid ja čálliid várás (gč. Stáhta bargiidgiehtagirjji čuoggá 3.10.11).

2.7 Máksima birra

Buhtadus máksojuvvo dalle go stáhtabargiide máksojuvvo bálkka. Juohke mánus máksojuvvo seamma sturrosaš submi almmá luopmobálkálásáhusa ja luopmoruđaid haga. Muđui čujuhit čuoggái 6.

2.8 Eará virgedoaimmat (Sámedikki ovddasteamit)

Go ovddasta Sámedikki dahje oassálastá čoahkkimis Sámedikki ovddas – Presideantta dahje Čoahkkinjodihangotti jodiheaddji gohččuma mielde – sáhtta máksojuvvo čuovvovaš buhtadus:

	Máksomearri:
Virgedoaimma 0,5 beavve gitta 4 diimmu rádjái	ru 750,00
Virgedoaimma olles beaivi (máksomearri juohke čoahkkinbeaivvis)	ru 1.200,00

Buhtadus lea čoahkkima/ovddasteami ráhkkaneapmái ja čoahkkinoassálastimii.

Buhtadus gusto sihke sis- ja olgoriikka čoahkkinoassálastimii/ovddasteapmái.

2.9 Massojuvvon bargodietnasa birra

2.9.1 Duodaštus massojuvvon bargodietnasa ovddas

Massojuvvon bargodietnasa ovddas maid sáhtta duodaštit máksojuvvo gitta ru 1.500,- beaivái. Eaktun lea ahte massojuvvon bargodienas lea dohkálaččat duodaštuvvon.

Ferte juogo:

- buktit duodaštusa ahte bargoaddi lea geassán bálkkás, dahje juo
- buktit duodaštusa ahte lea máksán bálkká sadjásažžii dahje earáláhkai duodaštit (omd. livnnetduodaštusain). Dát guoská iešheanalis ealáhusdoalliide nugo omd. guolásteaddjiide, boazodoalliide, eanadoalliide, fitnodatjodiheaddjiide jna.

Sámediggi sáhtta máksit massojuvvon bargodietnasa ovddas njuolga bargoaddái (gildii dahje stáhta fitnodagaide) go refušuvdnagáibádus buktojuvvo, ja go dát lea šiehtaduvvon bargoaddi ja bargi gaskka.

2.9.2 Massojuvvon bargodienas duodaštusa haga

Ruovttus bargiin, studeanttain, penšonisttain ja earáin, geat eai sáhte duodaštit bargodietnasa massima, lea vuoigatvuohta oažžut buhtadusa massojuvvon bargodietnasa duodaštusa haga

máksomeriid mielde. Dát lea dál ru 800,- beaivái. Massojuvvon bargodietnasa ovddas duođaštusa haga ii máksojuvvo bálká bargiide.

Refušuvdna bargodietnasa duohta massimis fievrriduvvo skovvá „Lønn og godtgjørelse“.

3 Stáhta tariffašiehtadusaid birra

Sámedikki politihkalaš dássái ii guoskka Váldotariffašiehtadus eaige stáhta sierrašiehtadusat, muhto dat geavahuvvojit vástesaččat dađi mielde go dat sierra lea namuhuvvon vuolábealde. Dakko gokko stáhta tariffašiehtadusa njuolggadusat geavahuvvojit, de gustojit áiggis áigái gustovaš njuolggadusat. Go čujuhuvvo Váldomearrádusaide, de leat dat stáhta Váldotariffašiehtadusa Oktasašnjuolggadusat. Jos tariffašiehtadus heaitá gustomis, de eai gula Sámedikki politihkalaš dássái ge šat vástesaš vuoigatvuodát.

4 Fuollabargogoluid buhtadus (mánnageahčču, doaimmahehttejuvvon olbmui ja buohccii/dikšodárbašeaddjiin bearráigeahčču)

Sámedikki ollesáiggipolitiikkaat ja oasseáiggipolitiikkaat sáhttet dárbašlaš bargomátkkiid oktavuodas oažžut buhtaduvvot liigegoluid mánnagehčču, vejolaš mátkke- ja orrungoluid hárhjehalli ovddas. Sáhtta maiddái oažžut buhtadusa daid liigegoluid ovddas mat bohtet máná geažil. Ornet guoská gitta dassáži go máná deavdá jagi. Erenoamáš dilálašvuodain sáhtta Sámediggi árvoštallat buhtadit goluid badjel jahkásaš máná ovddas go lea dárbu.

Náittosbeallalaš/ovttasássi dahje muhtun eará geainna juogada máná beaivválaš fuola, sáhtta muhtun spiehkastagain leat mielde mátkkiin, go galgá máná geahččat, ja oažžut máksojuvvot mátkke- ja orrungoluid. Dát ráddjejuvvo gustot dušše dalle go lea deahtalaš ahte máná lea mielde, omd. njamaheami oktavuodas. Miedušteaddjái ii máksojuvvo massojuvvon bargodietnasa ovddas.

Áirasiidna, go sii leat dievasčoahkkimis, joavkočoahkkimiin, Sámedikki seminárain ja go muđui ovddastit Sámedikki, sáhtta máksojuvvot duođaštuvvon mánnagehččogoluid ovddas.

Goluid buhtadeapmi mánnageahču/fuollabarggu ovddas:

	Beaivemáksomearri:
1.mánás/1 olbmos	ru 600,00
2.mánás/2 olbmos – lassemáksu	ru 300,00
Čuovvovaččaid ovddas, beroškeahhtá logus	ru 300,00

Duođaštuvvon lassegoluit buhtaduvvojit sadjásačča ovddas eanemustá 1 500 ruvnnuin juohke čoahkkibeaivvi ovddas.

Rehkega čállá son, gii bearráigeaččá máná/olbmo, ja áirras duođašta bargooktavuođa „Lønn og godtgjørelse“-skovvá.

Duođaštuvvon goluit buhtaduvvojit buohcci, boarrása ja doaimmahehttejuvvon olbmo dárbašlaš divššu ovddas.

Áhčči/eadni dahje eará iežas bearraša lahttu ii sáhte oažžut buhtadusa mánnageahču/fuollabarggu ovddas.

5 Ásodat ja ruovttusfitnanmátkkit

Sámediggeráđi ollesáiggipolitihkkarat ja ráđi politihkalaš ráđđeaddit, geat orrot guhkkelis go 40 km eret bargosajis ja doalahit ásodaga ruovttubáikkis eai ge láigot dan eret, ožžot nuvttá geavahussii dakkár ásodaga mas leat eaŋkilis viessogálvvut, dasa gullá maiddái nuvttá elrávdnji, liekkas ja birrabassan oktii jagis ja fárrema oktavuodas.

Fárrengolut máksojuvvojit almmolaš bargiid fárrenbuhtadusregulatiivva mielde, gč. Stáhta Bargiidgiehtagirjji čuoggá 7.05.

Sámediggeráđi ollesáiggipolitihkkarat ja politihkalaš ráđđeaddit geat orrot guhkkelis go 40 km eret bargosajis, ožžot máksojuvvot ruovttumátkki ovddas oktii vahkkui. Mátki ruoktot, galgá nu guhkás go vejolaš heivehit bargomátkkiin. Stáhta mátkeregulatiiva sisriikkas biddjojuvvo vuodđun goluid máksimii. Dákkár mátkkiin máksojuvvo dušše seaiva mátkegoluid ovddas, borran-/idjadanlasáhus ii máksojuvvo.

6 Luopmovoigatvuodát

Luopmoláhka gusto Sámedikki ollesáiggipolitihkkariidda, maiddái politihkalaš ráđđeaddiide.

7 Permišuvnnat

Ollesáiggipolitihkkariidda geat ožžot ollislaš buhtadusa njuolga Sámedikkis, gusket čuovvovaš pearmišuvdnanjuolggadusat:

7.1 Riegádahttinpearmišuvdna

Riegádahttima oktavuodas sáhtta addit pearmišuvnna gitta 42 vahku rádjái olles bálkkáin dahje 52 vahku 80% bálkkáin. Riegádahttinpearmišuvdna bálkkáin sáhtta guhkeduvvot viđain vahkuin (7 vahku go lea 80% bálká) guđege máná nammii, jos oktanaga riegádahtta eanet go ovtta máná.

Jos deavdá álbmotoadjolága riegádahttinruhtaevttuid, de addojuvvo olles bálká Oktasašnjuolggadusaid § 19 mielde (gč. Stáhta Bargiidgiehtagirjji čuoggá 4.03). Dát guoská vaikko guoskevaš politihkar heaittášii ge áigodagas. Dalle jos oažžu eará bálkká, ealáhusdietnasa dahje sullasačča, de ii leat šat vuoigatvuohta oažžut bálkká Sámedikkis.

Áhččiin, geat leat ožžon bálkápearmišuvnna Váldotariffašiehtadusa ektui, dakkár oktavuodas masa álbmotoadjoláhka ii guoskka, lea vuoigatvuohta oažžut bálkká álggahuvvon pearmišuvdnaáigodaga lohppii.

Váldonjuolggadussan lea ahte áhčit galggašedje riegádahttima oktavuodas oažžut áimmahuššanpearmišuvnna fuolahit eatnis ja mánás.

7.2 Adopterenpearmišuvdna

Dan oktavuodas go adoptere máná gii lea vuollel 15 jagi, sáhtta oazžut pearmišuvnna gitta 39 vahku olles báلكkáin dahje gitta 49 vahku 80% báلكkáin. Adopterenpearmišuvdna báلكkáin sáhtta guhkeduvvot viđain vahkuin (7 vahku go lea 80% báلكká) guđege máná nammii, jos oktanaga adoptere eanet go ovttá máná.

Jos deavdá álbmotoadjolága adopterenruhtaeavttuid, de addojuvvo olles báلكká Oktasašnjuolggadusaid § 19 ektui (gč. Stáhta Bargiidgiehtagirjji čuoggá 4.03). Dát guoská vaikko guoskevaš politihkar heaittášii ge áigodagas. Dalle jos oazžu eará báلكká, ealahusdietenasa dahje sullasačča, de ii leat šat vuoigatvuohta oazžut báلكká Sámedikkis.

Áhčiin, geat leat ožžon báلكápearmišuvnna Váldotariffašiehtadusa ektui, dakkár oktavuodas masa álbmotoadjoláhka ii guoskka, lea vuoigatvuohta oazžut báلكká álggahuvvon pearmišuvdnaáigodaga lohppii.

7.3 Čálgopearmišuvdna

Jos leat dehálaš čalgoákkat, de sáhtta oazžut čálgopearmišuvnna báلكkáin gitta guokte vahku kaleanddarjagis, gč. Oktasašnjuolggadusaid § 22 (gč. Stáhta Bargiidgiehtagirjji čuoggá 4.03).

7.4 Jávkán máná buohcuvuođa geažil

Pearmišuvdna báلكkáin, Oktasašmearrádusaid § 20 njuolggadusaid mielde, sáhtta addojuvvot dalle go ferte áimmahuššat buohcci máná (gč. Stáhta bargiidgiehtagirjji čuoggá 4.03.)

8 Jávkán buohcuvuođa geažil

Sámedikki ollesáiggipolitihkkariidda, geat ožžot njuolga buhtadusa Sámedikkis, addojuvvo olles báلكká buohcuvuođa oktavuodas gitta 49 vahku ja 5 kaleandarbeaivvi rádjái, gč. Okasašmearrádusaid § 18 mii gusto vástesaččat. Dalle jos heaitá virggis ii leat šat vuoigatvuohta oazžut báلكká.

9 Bargomátkkit

Sámedikki politihkalaš doaimma bargomátkkiid/mátkkiid oktavuodas biddjojuvvojit vuodđun dat njuolggadusat mat leat Regulatiivvas sis- ja olgoriikka mátkkiid várás, go johtá stáhta rehkegi. Bargomátkkin lohko mátki mii lea badjel 15 km Sámedikki oassesáiggipolitihkkariid orrunsajis, ja Sámedikki ollesáiggipolitihkkariid orrunsajis ja/dahje bargosajis. Sámedikki ollesáiggipolitihkkarat sáhttet oazžut buhtadusa duodaštuvvon goluid ovddas mátkkiin mat leat vuollel 15 km bargosajis/orrunsajis, gitta 1000 ruvno rádjai jahkái. Sámedikki eará politihkkarat sáhttet oazžut buhtadusa duodaštuvvon goluid ovddas mátkkiin mat leat vuollel 15 km, dalle go sámedigepresideanta lea geatnegahtán sin mátkái. Golut joavkočoahkkimiin mat dollojuvvojit dievasčoahkkima oktavuodas, galggašedje bisuhuvvot nu vuollin go vejolaš.

9.1 Sámediggeráđi ollesáiggipolitihkkarat

Sámediggeráđi ollesáiggipolitihkkariid mátkkit lohkkovuvvojit bargomátkin. Spiehkastahkan leat seaiva priváhta mátkkit, main ii leat makkárga oktavuoha virgái ja doibmii.

9.2 Sámediggeráđi oasseáiggipolitihkkarat

Sámediggeráđi oasseáiggipolitihkkariid mátkkit Sámedikki barggu, joavkočoahkkimiid mat leat dievasčoahkkimiid oktavuodas ja dievasčoahkkimiid oktavuodas buhtaduvvojit. Sámediggi máksá goluid stáhta sisriikka mátkeregulatiivva mielde go oažžu rehkega.

9.3 Sámedikki čoahkkinjodihangoddi

Čoahkkinjodiheddjái ja čoahkkinjodihangoddái máksovuvvo mátkkiid ovddas mat dahkkovuvvojit čoahkkinjodihangotti barggu, joavkočoahkkimiid (dievasčoahkkima oktavuodas) ja dievasčoahkkima oktavuodas. Sámediggi máksá goluid stáhta sisriikka mátkeregulatiivva mielde go oažžu rehkega.

9.4 Sámedikki joavkojodiheddjiide

Joavkojodiheddjiide máksovuvvo mátkkiid ovddas mat leat joavkojodiheddjiid čoahkkimiid, joavkočoahkkimiid oktavuodas main lea oktavuoha dievasčoahkkimii, riikačoahkkimiid ja dievasčoahkkima oktavuodas. Sámediggi máksá goluid stáhta sisriikka mátkeregulatiivva mielde go oažžu rehkega.

9.5 Sámedikki eará áirasiidda

Sámedikki áirasiidda máksovuvvo mátkkiid ovddas mat leat joavkočoahkkimiid oktavuodas mat dollojuvvojit dievasčoahkkima oktavuodas. Sámediggi máksá goluid stáhta sisriikka mátkeregulatiivva mielde go oažžu rehkega.

9.6 Politihkalaš ráđđeaddiide

Politihkalaš ráđđeaddiid mátkkit lohkkovuvvojit bargomátkin. Spiehkastahkan leat seaiva priváhta mátkkit, main ii leat makkárga oktavuoha virgái ja doibmii. Sámediggi ii mávsse mátkkiid riikačoahkkimiidda, válgačoahkkimiidda ii ge eará seaiva bellodatpolitihkalaš čoahkkimiidda, dat eai lohkkovuvvo bargomátkin. Dain oktavuodain goas meannuduvvojit áššit maiguin Sámediggi aktiivvalaččat bargá, dahje go lea doaimmaheamen eará bálvalusbargguid mátkki oktavuodas, sáhtta mátki dattetge lohkkovuvvot bargomátkin. Jos lea eahpádus ahte sáhtta go oassi mátkkis dahje olles mátki lohkkovuvvot bargomátkin, mearrida sámediggepresideanta.

9.7 Ovddastus ja miedušteaddji goluid máksin

Sámediggeráđi lahtuid beallalaččat/ássanguoimmit sáhttet leat mielde ovddasteamen dakkár doaluin main lea erenoamáš našuvnnalaš dahje riikkaidgaskasaš mearkkašupmi. Sámedikki

presideanta/čoahkkinjodihangotti jodiheadđi galgá dakkár oktavuodain vuos árvvoštallat sáhtta go goluid beallalaččaid/ássanguoimmi ovddas máksit.

9.8 Buhtadeapmi sierra doaimmaid ovddas Sámedikkis

Sámedikki áirasiidda máksojuvvojit mátkegolut go leat doaimmas Sámedikki ovddas, dalle go dat lea siehtaduvvon Sámediggeráđiin ja/dahje čoahkkinjodihangottiin.

9.9 Bargomátkegoluid máksin

Sámediggeráđi lahtuide, politihkalaš ráđdeaddiide, čoahkkinjodihangoddái, joavkojodiheddjiide ja eará áirasiidda Sámedikkis máksojuvvo kredittkoartta jahkedivat. Oaivenjuolggadussan lea ahte mátkkiid ovddas ii oaččo ovdađihtii máksojuvvot. Mátkegolut máksojuvvojit go mátkerehket stáhta skovis lea sáddejuvvon ja golut leat duodaštuvvon.

10 Skeaŋkkat ja honorarat

10.1 Skeaŋkkaid oažžun

Buot skeaŋkkat maid oažžu dan olis go lea presideanta, várrepresideanta, sámediggeráđi lahttu, politihkalaš ráđdeaddi, čoahkkinjodiheddji dahje muđui áirras go lea ovddasteamen Sámedikki, lohkkajuovvojit skeaŋkan bargodilis ja dat galget fievrriiduvvot Sámedikki skeaŋkaprotokollii ja daid galgá Sámediggi hálddašit.

Skeaŋkkaid, mat leat peršuvnnalaččat ja daid árvu lea árvvoštallojuvvon leat vuollel 500 ruvno sáhtta vuostaiváldi ieš doallat.

10.2 Skeaŋkkat Sámedikkis

Sámediggi sáhtta addit skeaŋkkaid dehálaš gussiide, sáhkavuoruid doalliide ja earáide, ja daid árvu sáhtta leat gitta 2.500 ruvno rádjái. Skeaŋkkat mat addujuvvojit galget vuostažettiin leat sámi girjjálašvuohta-, dáidda- ja giehtaduojit.

10.3 Honorarat

Sámediggeráđi lahtuin ja politihkalaš ráđdeaddiin lea vejolašvuohta váldit buhtadusa daid artihkkaliid dahje áviisačállošiid ovddas maid ovddas dábalaččat máksojuvvo. Go doallá sáhkavuoru iežas bargosuorggi birra, de dan ovddas ii galgga váldit mávssu.

11 Goluid máksin telefonna ja teknihkalaš veahkkeneavvuid ovddas

11.1 Sámediggeráđi ollesáiggipolitihkkarat ja politihkalaš ráđdeaddit

Sámedikki ollesáiggipolitihkkariidda ja politihkalaš ráđdeaddiide máksojuvvojit mátketelefongolut ollásit ja eará telefongolut gitta 300 ruvno rádjái jahkenjealljehasas (gč. Stáhta Bargiidgiehtagirjji čuoggá 1.06). Eará teknihkalaš rusttegiid sáhttet geavahit Sámedikki kantuvrrain, maiddái mátk-PC interneahhtain.

11.2 Sámediggeráđi oasseáiggipolitihkkarat, čoahkkinjodiheaddji ja joavkojodiheaddjit

Sámediggeráđi oasseáiggipolitihkkariidda máksojuvvo ollásit mátketelefongoluid ovddas. Sámediggeráđi oasseáiggipolitihkkariidda, čoahkkinjodiheaddjái ja joavkojodiheaddjái máksojuvvojit golut ISDN-linjá bidjama ovddas dahje sullasaš dihtoroktavuođa ovddas, ja dasa lassin linnjágeavaheami ovddas gitta 300 ruvnno rádjái jahkenjealljehasas (gč. Stáhta Bargiidgiehtagiehtagirjji čuoggá 1.06). Sámediggi luoiká PC ja telefávssa jos lea dárbu.

11.3 Sámedikki eará fásta áirasat

Sámedikki eará fásta áirasat ožžot máksojuvvo telefontoluid ovddas gitta ru 300,- jahkenjealljehassii + doallandiva (gč. Stáhta Bargiidgirjji čuoggá 12.2). Máksojuvvo dušše ovttá telefontna ovddas.

12 Penšuvdna

Sámediggeráđi ollesáiggipolitihkkarat ja politihkalaš ráđđeaddit almmuhuvvojit Stáhta penšonkássii.

13 Doaimmas loahpan ja heaitin

Sámediggeráđi ollesáiggipolitihkkariidda addojuvvo maŋŋábáلكá ovttá mánu dan rájes go heaitá, muhto gitta golmma mánu rádjái jos sus ii leat báلكá-/ealáhusdianas, penšuvdna dahje sullasaš.

Politiهkalaš ráđđeaddiide sáhtá, go heitet, addit oasse- dahje ollesbáلكká gitta ovttá mánu, dán mearrida sámediggepresideanta juohke álo sierra, muhto gitta golmma mánu rádjái jos sus ii leat báلكá-/ealáhusdianas, penšuvdna dahje sullasaš.

Maŋŋábáلكká eanet go mánu ferte oهcat sámediggepresideanttas nu ahte buktá duodaštusa das ahte sus ii leat dias.

Njuolggadusat gustogohtet dan beaivvi rájes go Sámediggi mearrida.

Evttohus 1, áirasis Per Solli, BB:a sámediggejoavku ja Jánoš Trosten, NSR:a sámediggejoavku:

Rievdadus ja lasáhus čuokkis 2.1

Sámedikki várrepresideantta jahkebuhtadus mearriduvvo jahkásaččat Sámedikki bušehtameannudeami oktavuodas. Dát máksojuvvo báلكán.

Presideantta báلكá dagai vuodu eará buhtadusaid meroštallamii gitta 31.12.03 rádjai. 01.01.04 rájes galgá várrepresideantta báلكá dahkat vuodu daid eará buhtadusaid rehkenastimii.

Sámedikki ollesáiggipolitihkkarat ožžot máksojuvvo buhtadussan 90% vuđđosis

Lasáhus čuokkis 2.3

Joavkojođiheddjiid buhtadus earuhuvvo joavkkuid sturrodagaid mielde. Dat ferte váldot sierra áššiin.

Rievdadus 4. čuoggái

Vuosttaš sátni teavsttas rievdaduvvo: *Sámedikki...*

Evttohus 2, áirasis Per Solli, Bargiidbellodaga sámediggejoavku:

Ođđa čuokkis 12:

Sámediggeráđdi ávžžuhuvvo čielggadit Sámedikki oasseáiggepolitihkkáriid penšunortnegiid goluid, ja maddái luopmobálkáortnega.

III. Jienasteapmi

39 áirasis ledje 38 čoahkis.

Jienasteapmi čađahuvvui dáid vuoruid mielde:

20. Eattohus 1, č 2.1 mearriduvvui ovttajienalaččat
21. Evttohus 1, č 2.3 mearriduvvui 35 jienain
22. Evttohus 1, č 4 mearriduvvui ovttajienalaččat
23. Evttohus 1, č 12 hilgojuvvui 22 jienain
24. Sámediggeráđi árvalus oktan mearriduvvon rievdadusaiguin mearriduvvui ovttajienalaččat.

IV. Beavdegirjelasáhus

Dán áššis ii gáibiduvvon lasáhus čoahkkingirjái.

V. Sáhavuorrolistu ja replihkkavuorut

	Sáhkaovddideaddji	Replihkka
1.	Svein Peter Pedersen, áššeovddideaddji	
2.	Per Solli	
3	Janoš Trosten	Egil Olli Janoš Trosten
4	Terje Tretnes Svein Peter Pedersen	

Berit Ranveig Nilssen (čoahkkinnortnegii)	
Svein Peter Pedersen (čoahkkinnortnegii)	
Isak Mathis O. Hætta (čoahkkinnortnegii)	
Isak Mathis O. Hætta (čoahkkinnortnegii)	
Per Solli (čoahkkinnortnegii)	
Johan Mikkel Sara (čoahkkinnortnegii)	
Svein Peter Pedersen (čoahkkinnortnegii)	

VI. Sámedikki mearrádus:

Sámedikki politihkalaš dási njuolggadusat

Mearriduvvon Sámedikkis miessemánu 31. b. 2001, reviderejuvvon Sámedikkis guovvamánu 27. b. 2003.

1. Doaibmasuorgi

Dát njuolggadusat gusket Sámedikki politihkalaš dássái, nappo dalle Sámedikki áirasiidda, Sámediggeráđđái, Sámedikki joavkojodiheddjiide, politihkalaš ráđđeaddiide, čoahkkinnodihangoddái ja Sámedikki stivrraide.

Joavkojodiheddjin Sámedikkis áddejuvvo son gii lea nammaduvvon jodiheddjin áirrasčoahkkádussii mas leat guokte olbmo dahje eanet. Joavkojodiheddji stáhtusa dáid njuolggadusaid ektui oážžu go buktá čoahkkinnodihangoddái duodaštusa das, ovdal 01.11. dan jagi go odđa sámediggi vuodduuvvo. Odđa joavkkuid ásaheapmái ja go välljejuvvo odđa joavkojodiheddji, sáhtta addojuvvot stáhtus dáid njuolggadusaid mielde 01.01. rájes juohke jagi, eaktun lea ahte buktuojuvvo duodaštus dan birra čoahkkinnodihangoddái ovdal 15.12. ovddit jagi. Sámedikki ollesáiggipolitiikkariid jahkebuhtadusa mearrida Sámediggi jahkásaččat bušeahtameannudeami oktavuodas. Sámedikki politihkalaš dási njuolggadusat rievdaduvvojit maŋŋá juohke bušeahtameannudeami.

2. Jahkebuhtadus ja bálká

2.1 Sámediggeráđi lahtuide

Sámedikki presideantta jahkebuhtadus mearriduvvo jahkásaččat Sámedikki bušeahta meannudeames. Jahkebuhtadus máksojuvvo bálkán.

Sámedikki várrepreseantta jahkebuhtadus mearriduvvo jahkásaččat Sámedikki bušeahttameannudeami oktavuodas. Sámedikki várrepreseantta jahkebuhtadus lea dál 95% sámedikki presideantta jahkebuhtadusas. Jahkebuhtadus máksojuvvo bálkán.

Sámedikki ráđđelahtuide, geain lea ollesáiggibargu máksojuvvo jahkebuhtadus mii lea dál 90% sámedikki presideantta jahkebuhtadusas.

Sámedikki ráđđelahtuide, geain ii leat ollesáiggibargu, máksojuvvo jahkebuhtadus mii lea dál 25% sámedikki presideantta jahkebuhtadusas.

Presideantta bálká dagai vuoddu eará buhtadusaid meroštallamii gitta 31.12.03 rádjai. 01.01.04 rájes galgá várrepreseantta bálká dahkat vuoddu daid eará buhtadusaid rehkenastimii. Sámedikki ollesáiggipolitihkkárat ožžot máksojuvvot buhtadussan 90% vuđđosis

2.2 Sámedikki čoahkkinjođihangotti lahtuide

Sámedikki čoahkkinjođiheaddjái máksojuvvo jahkebuhtadus mii lea dál 25% sámedikki presideantta jahkebuhtadusas.

Sámedikki eará lahtuide, geat leat mielde jođiheamen Sámedikki čoahkkimiid, máksojuvvo ru 1.500,- buhtadussan juohke dievasčoahkkima ovddas.

2.3 Sámedikki joavkojođiheaddjiide

Sámedikki joavkojođiheaddjiide máksojuvvo jahkebuhtadus mii lea dál 25% sámedikki presideantta jahkebuhtadusas. Joavkojođiheddjiid buhtadus earuhuvvo joavkkuid sturrodagaid mielde. Dat ferte váldot sierra áššiin.

2.4 Sámedikki eará áirasiidda

Sámedikki áirasiidda ja čoahkkinjođihangotti lahtuide, earret Sámediggeráđi lahtuide, čoahkkinjođiheaddjiide ja joavkojođiheaddjiide, máksojuvvo ru 48.000,00 jahkebuhtadussan.

Máksomearit Sámedikki eará áirasiidda ja čoahkkinjođihangotti eará lahtuide:

	Máksomearri:
Dievasčoahkkin, juohke dievasčoahkkima ovddas	ru 4.000,00
Joavkočoahkkin, juohke joavkočoahkkima ovddas	ru 1.550,00
Doaibmi čoahkkinjođihangoddelahattu, juohke dievasčoahkkima ovddas	ru 1.500,00

Fásta áirasiidda ja gohččojuvvon várrelahtuide máksojuvvo ru 4.000,- juohke dievasčoahkkima ovddas ja ru 1.550,- juohke joavkočoahkkima ovddas. Go ii leat čoahkkimis, de gessojuvvo áirasis ru 400,- bealle dievasčoahkkinbeaivvi ovddas ja ru 800,- olles dievasčoahkkinbeaivvi ovddas.

2.5 Politihkalaš ráđdeaddiide

Sámediggepresideanta mearrida buhtadusa politihkalaš ráđdeaddiide. Fásta buhtadus máksojuvvo bálkán. Politihkalaš ráđdeaddiide ii máksojuvvo buhtadus badjeláiggi ovddas.

Luopmolága njuolggadusat gustojit politihkalaš ráđdeaddiide daid heivehemiiguin, mat muđui gustojit stáhta ámmát- ja virgeolmuide.

2.6 Stivrraid ja lávdegottiid lahtuide

Sámedikki stivrraid ja lávdegottiid jodiheaddjiide ja lahtuide máksojuvvo buhtadus daid máksomeriid ja eavttuid mielde, mat bohtet ovdan áiggis áigái gustovaš Buhtadusregulatiivvas jna. lávdegottiid jodiheaddjiid, lahtuid ja čálliid várás (gč. Stáhta bargiidgiehtagirjji čuoggá 3.10.11).

2.7 Máksima birra

Buhtadus máksojuvvo dalle go stáhtabargiide máksojuvvo bálká. Juohke mánus máksojuvvo seamma sturrosaš submi almmá luopmobálkálásáhusa ja luopmoruđaid haga. Muđui čujuhit čuoggái 6.

2.8 Eará virgedoaimmat (Sámedikki ovddasteamit)

Go ovddasta Sámedikki dahje oassálastá čoahkkimis Sámedikki ovddas – Presideantta dahje Čoahkkinjodihangotti jodiheaddji gohččuma mielde – sáhtta máksojuvvot čuovvovaš buhtadus:

	Máksomearri:
Virgedoaimma 0,5 beavve gitta 4 diimmu rádjái	ru 750,00
Virgedoaimma olles beaivi (máksomearri juohke čoahkkinbeaivvis)	ru 1.200,00

Buhtadus lea čoahkkima/ovddasteami ráhkkaneapmái ja čoahkkinoassálastimii.

Buhtadus gusto sihke sis- ja olgoriikka čoahkkinoassálastimii/ovddasteapmái.

2.9 Massojuvvon bargodietnasa birra

2.9.1 Duodaštus massojuvvon bargodietnasa ovddas

Massojuvvon bargodietnasa ovddas maid sáhtta duodaštit máksojuvvo gitta ru 1.500,- beaivái. Eaktun lea ahte massojuvvon bargodienas lea dohkálaččat duodaštuvvon.

Ferte juogo:

- buktit duodaštusa ahte bargoaddi lea geassán bálkkás, dahje juo
- buktit duodaštusa ahte lea máksán bálkká sadjásažžii dahje earáláhkai duodaštit (omd. livnnetduodaštusain). Dát guoská iešheanalis ealáhusdoalliide nugo omd. guolásteaddjiide, boazodoalliide, eanadoalliide, fitnodatjodiheaddjiide jna.

Sámediggi sáhtta máksit massojuvvon bargodietnasa ovddas njuolga bargoadái (gildii dahje stáhta fitnodagaide) go refušuvdnagáibádus buktuojvvo, ja go dat lea šiehtaduvvon bargoadi ja bargi gaskka.

2.9.2 Massojuvvon bargodienas duođaštusa haga

Ruovttus bargiin, studeanttain, penšonisttain ja earáin, geat eai sáhte duođaštit bargodietnasa massima, lea vuoigatvuohta oažžut buhtadusa massojuvvon bargodietnasa duođaštusa haga máksomeriid mielde. Dát lea dál ru 800,- beaivái. Massojuvvon bargodietnasa ovddas duođaštusa haga ii máksuojvvo bálká bargiide.

Refušuvdna bargodietnasa duohta massimis fievrriduvvo skovvá „Lønn og godtgjørelse“.

3. Stáhta tariffašiehtadusaid birra

Sámedikki politihkalaš dássái ii guoskka Váldotariffašiehtadus eaige stáhta sierrašiehtadusat, muhto dat geavahuvvojit vástesaččat dađi mielde go dat sierra lea namuhuvvon vuolábealde. Dakko gokko stáhta tariffašiehtadusa njuolggadusat geavahuvvojit, de gustojit áiggis áigái gustovaš njuolggadusat. Go čujuhuvvo Váldomearrádusaide, de leat dat stáhta Váldotariffašiehtadusa Oktasašnjuolggadusat. Jos tariffašiehtadus heaitá gustomis, de eai gula Sámedikki politihkalaš dássái ge šat vástesaš vuoigatvuođat.

4. Fuollabargogoluid buhtadus (mánnageahčču, doaibmahehttejuvvon olbmui ja buohcciin/dikšodárbašeaddjiin bearráigeahčču)

Sámedikki ollesáiggi politihkkarat ja oasseáiggi politihkkarat sáhttet dárbašlaš bargomátkkiid oktavuodas oažžut buhtaduvvot liigegoluid mánnagehčču, vejolaš mátkke- ja orrungoluid hárrjehalli ovddas. Sáhtta maiddái oažžut buhtadusa daid liigegoluid ovddas mat bohtet máná geažil. Ornet guoská gitta dassáži go máná deavdá jagi. Erenoamáš dilálašvuodain sáhtta Sámediggi árvoštallat buhtadit goluid badjel jahkasaš máná ovddas go lea dárba.

Náittosbeallalaš/ovttasássi dahje muhtun eará geainna juogada máná beaivválaš fuola sáhtta muhtun spiehkastagain leat mielde mátkkiin, go galgá máná geahččat, ja oažžut máksuojvvo mátkke- ja orrungoluid. Dát ráddjejuvvo gustot dušše dalle go lea deaŋalaš ahte máná lea mielde, omd. njamaheami oktavuodas. Miedušteaddjái ii máksuojvvo massojuvvon bargodietnasa ovddas.

Áirasiidna, go sii leat dievasčoahkkimis, joavkočoahkkimiin, Sámedikki seminárain ja go muđui ovddastit Sámedikki, sáhtta máksuojvvo duođaštuvvon mánnageahččogoluid ovddas.

Goluid buhtadeapmi mánnageahču/fuollabarggu ovddas:

	Beaivemáksomearri:
1.mánás/1 olbmos	ru 600,00
2.mánás/2 olbmos – lassemáksu	ru 300,00
Čuovvovaččaid ovddas, beroškeahčča logus	ru 300,00

Duodaštuvvon lassegolut buhtaduvvojit sadjásačča ovddas eanemustá 1 500 ruvnnuin juohke čoahkkinbeaivvi ovddas.

Rehkega čállá son, gii bearráigeaččá máná/olbmo, ja áirras duodašta bargooktavuođa „Lønn og godtgjørelse“-skovvá.

Duodaštuvvon golut buhtaduvvojit buohcci, boarrása ja doaibmahehttejuvvon olbmo dárbbaslaš divššu ovddas.

Áhčči/eadni dahje eará iežas bearraša lahttu ii sáhte oazžut buhtadusa mánnageahču/fuollabarggu ovddas.

5. Ásodat ja ruovttusfitnanmátkkit

Sámediggeráđi ollesáiggipolitihkkarat ja ráđi politihkalaš ráđdeaddit, geat orrot guhkkelis go 40 km eret bargosajis ja doalahit ásodaga ruovttubáikkis eai ge láigot dan eret, ožžot nuvtá geavahussii dakkár ásodaga mas leat earkilis viessogálvvut, dasa gullá maiddái nuvtá elrávdnji, liekkas ja birrabassan oktii jagis ja fárrema oktavuodas.

Fárrengolut máksojuvvojit almmolaš bargiid fárrenbuhtadusregulatiivva mielde, gč. Stáhta Bargiidgiehtagirjji čuoggá 7.05.

Sámediggeráđi ollesáiggipolitihkkarat ja politihkalaš ráđdeaddit geat orrot guhkkelis go 40 km eret bargosajis, ožžot máksojuvvot ruovttumátki ovddas oktii vahkkui. Mátki ruoktot, galgá nu guhkás go vejolaš heivehit bargomátkkiin. Stáhta mátkeregulatiiva sisriikkas biddjojuvvo vuodđun goluid máksimii. Dákkár mátkkiin máksojuvvo dušše seaiva mátkegoluid ovddas, borran-/idjadanlasáhus ii máksojuvvo.

6. Luopmovuoigatvuodát

Luopmoláhka gusto Sámedikki ollesáiggipolitihkkariidda, maiddái politihkalaš ráđdeaddiide.

7. Permišuvnnat

Ollesáiggipolitihkkariidda geat ožžot ollislaš buhtadusa njuolga Sámedikkis, gusket čuovvovaš pearmišuvdnanjuolggadusat:

7.1 Riegádahttinpearmišuvdna

Riegádahttima oktavuodas sáhtá addit pearmišuvnna gitta 42 vahku rádjái olles bálkkáin dahje 52 vahku 80% bálkkáin. Riegádahttinpearmišuvdna bálkkáin sáhtá guhkeduvvot viđáin vahkuin (7 vahku go lea 80% bálká) guđege máná nammii, jos oktanaga riegádahtta eanet go ovtta máná.

Jos deavdá álbmotoadjolága riegádahttinruhtaeavttuid, de addojuvvo olles bálká Oktasašnjuolggadusaid § 19 mielde (gč. Stáhta Bargiidgiehtagirjji čuoggá 4.03). Dát guoská vaikko

guoskevaš politihkar heaittášii ge áigodagas. Dalle jos oázžu eará bálkká, ealáhusdietnasa dahje sullasačča, de ii leat šat vuoigatvuohta oázžut bálkká Sámedikkis.

Áhčiin, geat leat ožžon bálkápearmišuvnna Váldotariffašiehtadusa ektui, dakkár oktavuodas masa álbmotoadjoláhka ii guoskka, lea vuoigatvuohta oázžut bálkká álggahuvvon pearmišuvdnaáigodaga lohppii.

Váldonjuolggadussan lea ahte áhčit galggašedje riegádahttima oktavuodas oázžut áimmahuššanpearmišuvnna fuolahit eatnis ja mánás.

7.2 Adopterenpearmišuvdna

Dan oktavuodas go adoptere máná gii lea vuollel 15 jagi, sáhtta oázžut pearmišuvnna gitta 39 vahku olles bálkkáin dahje gitta 49 vahku 80% bálkkáin. Adopterenpearmišuvdna bálkkáin sáhtta guhkeduvvot viđain vahkuin (7 vahku go lea 80% bálká) guđege máná nammi, jos oktanaga adoptere eanet go ovtta máná.

Jos deavdá álbmotoadjolága adopterenruhtaeavttuid, de addojuvvo olles bálká Oktasašnjuolggadusaid § 19 ektui (gč. Stáhta Bargiidgiehtagirjji čuoggá 4.03). Dát guoská vaikko guoskevaš politihkar heaittášii ge áigodagas. Dalle jos oázžu eará bálkká, ealáhusdietnasa dahje sullasačča, de ii leat šat vuoigatvuohta oázžut bálkká Sámedikkis.

Áhčiin, geat leat ožžon bálkápearmišuvnna Váldotariffašiehtadusa ektui, dakkár oktavuodas masa álbmotoadjoláhka ii guoskka, lea vuoigatvuohta oázžut bálkká álggahuvvon pearmišuvdnaáigodaga lohppii.

7.3 Čálgopearmišuvdna

Jos leat dehálaš čalgoákkat, de sáhtta oázžut čálgopearmišuvnna bálkkáin gitta guokte vahku kaleanddarjagis, gč. Oktasašnjuolggadusaid § 22 (gč. Stáhta Bargiidgiehtagirjji čuoggá 4.03).

7.4 Jávkan máná buohcuvuođa geažil

Pearmišuvdna bálkkáin, Oktasašmearrádusaid § 20 njuolggadusaid mielde, sáhtta addojuvvot dalle go ferte áimmahuššat buohcci máná (gč. Stáhta bargiidgiehtagirjji čuoggá 4.03.)

8. Jávkan buohcuvuođa geažil

Sámedikki ollesáiggipolitihkkariidda, geat ožžot njuolga buhtadusa Sámedikkis, addojuvvo olles bálká buohcuvuođa oktavuodas gitta 49 vahku ja 5 kaleanddarbeaivvi rádjái, gč.

Okasašmearrádusaid § 18 mii gusto vástesaččat. Dalle jos heaitá virggis ii leat šat vuoigatvuohta oázžut bálkká.

9. Bargomátkkit

Sámedikki politihkalaš doaimma bargomátkkiid/mátkkiid oktavuodas biddjojuvvojit vuodđun dat njuolggadusat mat leat Regulatiivvas sis- ja olgoriikka mátkkiid várás, go johtá stáhta rehkegi. Bargomátkkin lohko mátki mii lea badjel 15 km Sámedikki oasseáiggipolitihkkariid orrunsajis, ja Sámedikki ollesáiggipolitihkkariid orrunsajis ja/dahje bargosajis. Sámedikki ollesáiggipolitihkkarat sáhttet oažžut buhtadusa duođastuvvon goluid ovddas mátkkiin mat leat vuollel 15 km bargosajis/orrunsajis, gitta 1000 ruvno rádjai jahkái. Sámedikki eará politihkkarat sáhttet oažžut buhtadusa duođastuvvon goluid ovddas mátkkiin mat leat vuollel 15 km, dalle go sámediggepresideanta lea geatnegahttan sin mátkái. Golut joavkočoahkkimiin mat dollojuvvojit dievasčoahkkima oktavuodas, galggašedje bisuhuvvot nu vuollin go vejolaš.

9.1 Sámediggeráđi ollesáiggipolitihkkarat

Sámediggeráđi ollesáiggipolitihkkariid mátkkit lohkojuvvojit bargomátkkin. Spiehkastahkan leat seaiva priváhta mátkkit, main ii leat makkárga oktavuoha virgái ja doibmii.

9.2 Sámediggeráđi oasseáiggipolitihkkarat

Sámediggeráđi oasseáiggipolitihkkariid mátkkit Sámedikki barggu, joavkočoahkkimiid mat leat dievasčoahkkimiid oktavuodas ja dievasčoahkkimiid oktavuodas buhtaduvvojit. Sámediggi máksá goluid stáhta sisriikka mátkeregulatiivva mielde go oažžu rehkega.

9.3 Sámedikki čoahkinjođihangoddi

Čoahkinjođiheaddjái ja čoahkinjođihangoddái máksojuvvo mátkkiid ovddas mat dahkojuvvojit čoahkinjođihangotti barggu, joavkočoahkkimiid (dievasčoahkkima oktavuodas) ja dievasčoahkkima oktavuodas. Sámediggi máksá goluid stáhta sisriikka mátkeregulatiivva mielde go oažžu rehkega.

9.4 Sámedikki joavkojođiheaddjiide

Joavkojođiheaddjiide máksojuvvo mátkkiid ovddas mat leat joavkojođiheaddjiid čoahkkimiid, joavkočoahkkimiid oktavuodas main lea oktavuoha dievasčoahkkimii, riikačoahkkimiid ja dievasčoahkkima oktavuodas. Sámediggi máksá goluid stáhta sisriikka mátkeregulatiivva mielde go oažžu rehkega.

9.5 Sámedikki eará áirasiidda

Sámedikki áirasiidda máksojuvvo mátkkiid ovddas mat leat joavkočoahkkimiid oktavuodas mat dollojuvvojit dievasčoahkkima oktavuodas. Sámediggi máksá goluid stáhta sisriikka mátkeregulatiivva mielde go oažžu rehkega.

9.6 Politihkalaš ráđdeaddiide

Politihkalaš ráđdeaddiid mátkkit lohkojuvvojit bargomátkkin. Spiehkastahkan leat seaiva priváhta mátkkit, main ii leat makkárga oktavuoha virgái ja doibmii. Sámediggi ii mávsse mátkkiid

riikačoahkkimiidda, válgačoahkkimiidda ii ge eará seaiva bellodatpolitihkalaš čoahkkimiidda, dat eai lohkkovuvvo bargomátkin. Dain oktavuodáin goas meannuduvvojit áššit maiguin Sámediggi aktiivvalaččat bargá, dahje go lea doaimmaheamen eará bálvalusbargguid mátkki oktavuodas, sáhtta mátki dattetge lohkkovuvvot bargomátkin. Jos lea eahpádus ahte sáhtta go oassi mátkkis dahje olles mátki lohkkovuvvot bargomátkin, mearrida sámediggepresideanta.

9.7 Ovddastus ja mieđušteaddji goluid máksin

Sámediggeráđi lahtuid beallalaččat/ássanguoimmit sáhttet leat mielde ovddasteamen dakkár doaluin main lea erenoamáš našuvnnalaš dahje riikkaidgaskasaš mearkkašupmi. Sámedikki presideanta/čoahkkinjodihangotti jodiheddji galgá dakkár oktavuodáin vuos árvoštallat sáhtta go goluid beallalaččaid/ássanguoimmi ovddas máksit.

9.8 Buhtadeapmi sierra doaimmaid ovddas Sámedikkis

Sámedikki áirasiidda máksovuvvojit mátkegolut go leat doaimmas Sámedikki ovddas, dalle go dat lea siehtaduvvon Sámediggeráđiin ja/dahje čoahkkinjodihangottiin.

9.9 Bargomátkegoluid máksin

Sámediggeráđi lahtuide, politihkalaš ráđdeaddiide, čoahkkinjodihangodái, joavkojodiheddjiide ja eará áirasiidda Sámedikkis máksovuvvo kredittkoartta jahkedivat. Oaivenjuolggadussan lea ahte mátkkiid ovddas ii oaččo ovdagihitii máksovuvvot. Mátkegolut máksovuvvojit go mátkerehket stáhta skovis lea sáddejuvvon ja golut leat duodaštuvvon.

10. Skeaŋkkat ja honorarat

10.1 Skeaŋkkaid oažžun

Buot skeaŋkkat maid oažžu dan olis go lea presideanta, várrepresideanta, sámediggeráđi lahttu, politihkalaš ráđdeaddi, čoahkkinjodiheddji dahje muđui áirras go lea ovddasteamen Sámedikki, lohkkovuvvojit skeaŋkan bargodilis ja dat galget fievrriiduvvot Sámedikki skeaŋkaprotokollii ja daid galgá Sámediggi hálddašit.

Skeaŋkkaid, mat leat peršuvnnalaččat ja daid árvu lea árvoštallojuvvon leat vuollel 500 ruvno sáhtta vuostáiváldi ieš doallat.

10.2 Skeaŋkkat Sámedikkis

Sámediggi sáhtta addit skeaŋkkaid dehálaš gussiide, sáhkavuoruid doalliide ja earáide, ja daid árvu sáhtta leat gitta 2.500 ruvno rádjái. Skeaŋkkat mat addovuvvojit galget vuosttažettiin leat sámi girjjálašvuohta-, dáidda- ja giehtaduojit.

10.3 Honorarat

Sámediggeráđi lahtuin ja politihkalaš ráđđeaddiin lea vejolašvuohta váldit buhtadusa daid artihkkaliid dahje áviisačállosiid ovddas maid ovddas dábálaččat máksojuvvo. Go doallá sáhkavuoru iežas bargosuorggi birra, de dan ovddas ii galgga váldit mávssu.

11. Goluid máksin telefonna ja teknihkalaš veahkkeneavvuid ovddas

11.1 Sámediggeráđi ollesáiggipolitihkkarat ja politihkalaš ráđđeaddit

Sámedikki ollesáiggipolitihkkariidda ja politihkalaš ráđđeaddiide máksojuvvojit mátketelefonolul ollásit ja eará telefonolul gitta 300 ruvnu rádjái jahkenjealljehasas (gč. Stáhta Bargiidgiehtagirjii čuoggá 12.). Eará teknihkalaš rusttegiid sáhttet geavahit Sámedikki kantuvrrain, maiddáit mátk-PC interneahhtain.

11.2 Sámediggeráđi oasseáiggipolitihkkarat, čoahkkinjođiheaddji ja joavkojođiheaddjit

Sámediggeráđi oasseáiggipolitihkkariidda máksojuvvo ollásit mátketelefonolulid ovddas. Sámediggeráđi oasseáiggipolitihkkariidda, čoahkkinjođiheaddjái ja joavkojođiheaddjái máksojuvvojit golul ISDN-linjá bidjama ovddas dahje sullasaš dihtoroktavuođa ovddas, ja dasa lassin linnjágeavaheami ovddas gitta 300 ruvnu rádjái jahkenjealljehasas (gč. Stáhta Bargiidgiehtagirjii čuoggá 12.2). Sámediggi luoiká PC ja telefávssa jos lea dárbu.

11.3 Sámedikki eará fásta áirasat

Sámedikki eará fásta áirasat ožžot máksojuvvot telefonolulid ovddas gitta ru 300,- jahkenjealljehassii + doallandiva (gč. Stáhta Bargiidgirjii čuoggá 12.2). Máksojuvvo dušše ovttá telefonna ovddas.

12. Penšuvdna

Sámediggeráđi ollesáiggipolitihkkarat ja politihkalaš ráđđeaddit almmuhuvvojit Stáhta penšonkássii.

13. Doaimmas loahpan ja heaitin

Sámediggeráđi ollesáiggipolitihkkariidda addojuvvo maŋŋábáلكá ovttá mánu dan rájes go heaitá, muhto gitta golmma mánu rádjái jos sus ii leat báلكá-/ealáhusdianas, penšuvdna dahje sullasaš.

Politihkalaš ráđđeaddiide sáhtta, go heitet, addit oasse- dahje ollesbáلكká gitta ovttá mánu, dán mearrida sámediggepresideanta juohke álo sierra, muhto gitta golmma mánu rádjái jos sus ii leat báلكá-/ealáhusdianas, penšuvdna dahje sullasaš.

Maŋŋábáلكká eanet go mánu ferte ohcat sámediggepresideanttas nu ahte buktá duodaštusa das ahte sus ii leat dias.

Njuolggadusat gustoghtet dan beaivvi rájes go Sámediggi mearrida.

Ášši meannudeapmi loahpahuvvui guovvamánu 27. b. 2003 dii. 15.45.

Ášši 10/03

Sámedikki nuoraidpolitihkalaš lávdegoddi - bargoortnet

Ášši meannudeapmi álggahuvvui guovvamánu 27. b. 2003 dii. 15.50.

I. Áššebáhpirat

- Ášši R 06/03 Sámedikki nuoraidpolitihkalaš lávdegoddi - bargoortnet
- Čoahkkingirji 3/2000 Sámedikki dievasčoahkkin, Ášši 37/00 Sámedikki mánáid- ja nuoraidprošeakta – raporta ja čuovvoleapmi
- Čoahkkingirji 6/01 Sámediggeráđđi, Ášši R 92/01 Sámedikki nuoraidpolitihkalaš lávdegoddi
- Sámedikki nuoraidpolitihkalaš lávdegotti árvalusat

II. Evttohusat ja mearkašumit

Sámediggeráđi árvalus Sámediggái:

1. Doaibma/mandáhta

Sámedikki nuoraidpolitihkalaš lávdegoddái addojuvvo čuovvovaš doaibma/mandáhta 2003 rájes:

Sámedikki nuoraidpolitihkalaš lávdegoddi galgá:

- Searvat Sámedikki nuoraidkonfereanssaid plánemii, čadaheapmái ja bargui maŋŋá konfereanssaid.
- Váikkuhit sámi nuoraid mieldemearrideami ja váikkuhanfámu nannema Sámedikki politihkas dan bokte ahte:
  - veahkeha Sámedikki barggus movttiidahttit eanet nuorra sápmelaččaid bargagoahhtit servodat- ja politihkkabargguiguin, oččodit eanet nuoraid sámi jienastuslohkui, oččodit eanet nuoraid searvat sámediggeválggaide ja oččodit eanet nuorra áirasiid Sámediggái ja dikki stivraide ja lávdegottiide.
  - veahkeha Sámedikki hábmet dikki boahtteáiggi nuoraidprofiilla ja nuoraidpolitihka, nu ahte dan sáhtta hábmet nu viidát go lea vejolaš, ja dat galgá doaibmat oktavuohtalađđasin Sámediggái Sámedikki ja sámi nuoraid gaskka, ja gulaskuddanáshussan (siskkáldasat ja olggosguvlui) áigeovdilis áššiin.
  - čuovvu mielde ja čuovvola Sámedikki barggu áššiin mat gusket nuoraide

- Sámedikki nuoraidpolitihkalaš lávdegoddái sáhtta bidjat dakkár barggaid mat leat áigeuovdilát nuoraidpolitihkalaš áššiin. Lávdegoddi sáhtta iešge vuolggahit áššiid mat lávdegotti mielas leat áigeuovdilát.

2. Organiseren

- Sámedikki nuoraidpolitihkalaš lávdegotti nammada Sámediggeráđi.
- Guktii juohke jagis dollojuvvo čoahkkin Sámediggeráđi ja nuoraidpolitihkalaš lávdegotti gaskka. Sámediggeráđi bidjá ovtta ráđđelahtu fásta nuoraidpolitihkalaš lávdegotti. Oktavuohaolmmožin. Áššiid vuoruheapmi maŋit jahkái lávdegottis šiehtaduvvo Sámediggeráđi ja nuoraidpolitihkalaš lávdegotti gaskka jagi vuosttas fásta čoahkkimis.
- Sámedikki nuoraidpolitihkalaš lávdegoddi sáhtta bivdit čoahkkimiid Sámedikki iešguđet orgánaiguin nuoraidpolitihkalaš áššiid meannudeami oktavuodas. Lávdegottis ii leat sátnevuoru váldin vuoigatvuohta Sámedikki dievasčoahkkimiin.
- Sámediggi áigu láchit dilálašvuodaid nu ahte lávdegotti lahtut besset oahpásmuvvat sámediggevuogádahkii, ja addit lávdegotti lahtuide vejolašvuoda čuovvut mielde mii Sámedikkis dáhpáhuvvá.
- Dušše Sámedikki dievasčoahkkima mearrádusain sáhtta Sámedikki nuoraidpolitihkalaš lávdegotti heaittihit.

Evttohus 1, áirasis Anders Urheim, SVL sámediggejoavku, Johttisámiid listu, Olgešbellodat, Guovdageaidnu Dáloniid listu ja BB:a sámediggejoavku:

Sámedikki nuoraidpolitihkalaš lávdegotti namma evttohuvvo rievdaduvvot Sámedikki sámpolitihkalaš nuoraidráđi.

1 Doaibma

Sámedikki sámpolitihkalaš nuoraidráđái addojuvvo čuovvovaš doaibma:

Sámedikki sámpolitihkalaš nuoraidráđi galgá:

- váldit váldoovddasvástádusa plánemis, čađaheamis ja barggus maŋjel Sámedikki nuoraidkonferánssa, ja geatnegahtto addit divaslaš dieđuid dan birra Sámediggái.
- váikkuhit sámi nuoraid mielmearrideami ja váikkuhanfámu nannemii Sámedikki politihkas dan bokte ahte veahkeha Sámedikki hábmet dikki boahhteáiggi nuoraidprofilla ja nuoraidpolitihka, nu ahte dan sáhtta hábmet dan nu viidát go lea vejolaš, ja dat galgá doaibmat oktavuohalađasin Sámediggái Sámedikki ja sámi nuoraid gaskka, ja gulaskuddanáshussan (siskkáldasat ja olggosguvlui) áigeuovdilis áššiin.

- veahkehit Sámedikki barggus movttiidahttit eanet nuorra sápmelaččaid bargagoahhtit servodat- ja politihkkabargguiguin, oččodit eanet nuoraid sámi jienastuslohkui, oččodit eanet nuoraid searvat sámediggeválggaide ja oččodit eanet nuorra áirasiid Sámediggái ja dikki stivrraide ja lávdegottiide muđui.
- Sámedikki sámpolitiikalaš nuoraidráđđi sáhtta juohkit bargguid dehálaš nuoraidpolitiikalaš áššiid oktavuodas. Nuoraidráđđi sáhtta maiddá iežas álgaga bokte bargat áššiiguin maid ráđđi gávnna dehálaš.
- Nuoraidráđđi sáhtta friddja cealkit mediaide ja sáhtta váldit ovdan eará instánsaiguin áššiid, maid gávnnahit dehálaš.
- Sámedikki sámpolitiikalaš nuoraidráđđi galgá oažžut dieđu áigevuodilis áššiid birra mat sáhttet guoskat nuoraid, nu árrat go vejolaš, nu ahte nuoraidráđđái addo vejolašvuohka meannudit dáid ovdalگو dat čilgejuvvojit dievasčoahkkimis.

2 Organiseren

Sámedikki dievasčoahkkin nammada Sámedikki sámpolitiikalaš nuoraidráđi gorreloguprinsihpaid mielde, ja das leat 5 lahtu geain guđesge lea persovnnalaš várrelahttu. Sámi mánáid- ja nuoraidorganisašuvnnat, ovddimustá sii geat ožžot doaibmadoarjaga Sámedikki bušehta badjel, namalassii davvi-, julev-, ja lullisámi guovlluin, evttohit ieža iežaset ovddasteddjiid. Sámedikki jahkásaš nuoraidkonferánsa evttoha lahtuid ja várrelahtuid.

- Nuoraidráđi mandáhta galgá nuoraidráđđi ieš mearridit.
- Sámediggi mearrida jahkásaččat Sámedikki sámpolitiikalaš nuoraidráđi bušehta.
- Sámedikki sámpolitiikalaš nuoraidráđđi sáhtta ieš ásahtit lávdegottiid ja/dahje bargolávdegottiid dan bušehta siskkobealde maid Sámediggi ain mearrida.
- Juohke jagi lágiduvvojit unnimustá guokte čoahkkima gaskkal Sámediggeráđi ja sámpolitiikalaš nuoraidráđi. Sámediggeráđđi vállje Sámedikki ráđđeláhtuin ovttá olbmo fásta gulahallanolmmožin nuoraidráđđái, ja ovttá hálldáhusbargi fásta gulahallanolmmožin. Čoahkkimat adnojuvvojit bargočoahkkimin gos ráđit gaskaneaset juogadit dieđuid. Čoahkkimiid beavdegirji biddjo ovdan dievasčoahkkimii unnimusat guovtte gearde jagis.
- Sámedikki sámpolitiikalaš nuoraidráđis lea riekti deaivvadit Sámedikki iešguđet orgánaiguin, politihkalaš joavkkuiguin (ja lávdegottiiguin - jus ođđasisorganiserenevttohus mearriduvvo) dan oktavuodas go giedahallet nuoraidpolitiikalaš áššiid, ja áššiid maid ráđđi atná lunddolažžan ja dárbbaslažžan.
- Sámediggi áigu láchit dilálašvuoda vai nuoraidráđi lahtut ja várrelahtut besset oahpásnuvvat Sámedikki vuogádagain, ja áigu maid addit sidjiide vejolašvuoda oažžut dađistaga dieđuid ja čuovvut mielde mii Sámedikkis dáhpáhuvvá.

- Sámedikki sámepolitihkalaš nuoraidráđđi galgá beassat čuovvut dievasčohkkimiid go dievasčoahkkin gieđahallá dehálaš nuoraidpolitihkalaš áššiid.
- Dárbblaš hálldahuslaš resurssat várrejuvvojit nuoraidráđi doibmii, badjelis namuhuvvon áigumušaid mielde.
- Sámedikki sámepolitihkalaš nuoraidráđi lahtut, geat servet čoahkkimiidda, ožžot lávdegoddebuhtádusa ja ožžot gokčojuvot mátkegoluid Sámedikki njuolggadusaid mielde.
- Dušše Sámedikki dievasčohkkima mearrádusain sáhtta Sámedikki sámepolitihkalaš nuoraidráđi heaittihit.

III. Jienasteapmi

39 áirasis ledje 38 čoahkis.

Jienasteapmi čađahuvvui dáid vuoruid mielde:

25. Evttohus 1 biddjui Sámediggeráđi árvalusa vuostá. Ráđi árvalus dohkkehuvvui 21 jienain.

IV. Beavdegirjelasáhusat

Dán áššis ii gáibiduvvon lasáhus čoahkkingirjái.

V. Sáhkavuorrolistu ja replihkkavuorut

	Sáhkaovddideaddji	Replihkka
1.	Ragnhild Lydia Nystad (áššeovddideaddji)	
2.	Anders Urheim	
3	Jon Harald Skum	
4	Åge Nordkild	
5	Anders Urheim	
6	Ragnhild Lydia Nystad, ášševddideaddji	

VI. Sámedikki mearrádus

1. Doaibma/mandáhta

Sámedikki nuoraidpolitihkalaš lávdegoddái addojuvvo čuovvovaš doaibma/mandáhta 2003 rájes:

Sámedikki nuoraidpolitihkalaš lávdegoddi galgá:

- Searvat Sámedikki nuoraidkonfereanssaid plánemii, čađaheapmái ja bargui maŋŋá konfereanssaid.
- Váikkuhit sámi nuoraid mieldemearrideami ja váikkuhanfámu nannema Sámedikki politihkas dan bokte ahte:
  - veahkeha Sámedikki barggus movttiidahttit eanet nuorra sápmelaččaid bargagoahtit servodat- ja politihkkabargguiguin, oččodit eanet nuoraid sámi jienastuslohkui, oččodit eanet nuoraid searvat sámediggeválggaide ja oččodit eanet nuorra áirasiid Sámediggái ja dikki stivrraide ja lávdegottiide.
  - veahkeha Sámedikki hábmet dikki boahhteáiggi nuoraidprofilla ja nuoraidpolitihka, nu ahte dan sáhtta hábmet nu viidát go lea vejolaš, ja dat galgá doaibmat oktavuohkalađđasin Sámediggái Sámedikki ja sámi nuoraid gaskka, ja gulaskuddanáshussan (siskkáldasat ja olggosguvlui) áigeovuodilis áššiin.
  - čuovvu mielde ja čuovvola Sámedikki barggu áššiin mat gusket nuoraide
- Sámedikki nuoraidpolitihkalaš lávdegoddi sáhtta bidjat dakkár bargguid mat leat áigeovuodilat nuoraidpolitihkalaš áššiin. Lávdegoddi sáhtta iešge vuolgahit áššiid mat lávdegotti mielas leat áigeovuodilat.

2. Organiseren

- Sámedikki nuoraidpolitihkalaš lávdegotti nammada Sámediggeráđdi.
- Guktii juohke jagis dollojuvvo čoahkkin Sámediggeráđi ja nuoraidpolitihkalaš lávdegotti gaskka. Sámediggeráđdi bidjá ovttá ráđđelahtu fásta nuoraidpolitihkalaš lávdegotti. oktavuohkalađđasin. Áššiid vuoruheapmi maŋit jahkái lávdegottis siehtaduvvo Sámediggeráđi ja nuoraidpolitihkalaš lávdegotti gaskka jagi vuosttas fásta čoahkkimis.
- Sámedikki nuoraidpolitihkalaš lávdegoddi sáhtta bivdit čoahkkimiid Sámedikki iešguđet orgánaiguin nuoraidpolitihkalaš áššiid meannudeami oktavuodas. Lávdegottis ii leat sátnovuoru váldin vuogávuohka Sámedikki dievasčoahkkimiin.
- Sámediggi áigu láchit dilálašvuodaid nu ahte lávdegotti lahtut besset oahpásmuvvat sámediggevuogádhkii, ja addit lávdegotti lahtuide vejolašvuoda čuovvut mielde mii Sámedikkis dáhpáhuvvá.
- Dušše Sámedikki dievasčoahkkima mearrádusain sáhtta Sámedikki nuoraidpolitihkalaš lávdegotti heaittihit.

Ášši meannudeapmi loahpáhuvvui guovvamánu 27. b. 2003 dii. 16.35.

Ášši 11/03

Sámedikki organiseren - ságastallan

Ášši meannudeapmi álggahuvvui guovvamánu 27. b. 2003 dii. 17.00.

I. Áššebáhpirat

- Sámedikki boahttevaš organiseren, addon ođđajagimánu 17. b. 1997
- Ođđasisorganiseren – ekonomalaš ja hálldahuslaš váikkuhusat

II. Evttohusat ja mearkašumit

Sámediggeráđđi ovddida čuovvovaš ságastallanárvalusa:

1 Áššeovddidus

Sámedikki presideanta lea moatti oktavuodas dieđihan joavkojodiheddjiide, ahte Sámediggeráđđi lea ráhkkanahhtimin ášši Sámedikki organiserema joatkima birra. Sámediggi lea 2003 bušehtas mearridan ahte (geahča čuoggá 3.1.12 Reserva-politihkalaš organiseren):

” Sámediggi áigu joatkit politihkalaš organiserenbargguin 2003:s. Sámediggi bivdá Sámediggeráđi ovttasráđiid joavkojodiheddjiiguin ovddidit ášši dán birra dievasčoahkkimii vuosstas jahkebealis 2003. Dasto bivdit ráđi erenoamážit árvvoštallat leago dárbu áсахit lávdegottiid Sámedikkis”.

Sámedikki presideanta ságastalai ášši birra joavkojodiheddjiiguin čoahkkimis 16.01.2003. Ságastallamiid vuodul rievdaduvvui presideantta notáhta veaháš ja sáddejuvvui Sámedikki politihkalaš joavkkuide.

Joatkkan dasa ovddida Sámediggeráđđi Sámedikki organiserenášši Sámedikki dievasčoahkkimii ságastallama váste. Presideantta notáhta ektui leat ovddiduvvon mánga molssaektosaš málle ságastallamii. Danin vai Sámedikki dievasčoahkkin ságastallá dan birra nu viidát go vejolaš. Fuomášuhtit ahte Sámediggeráđđi ii leat mearridan loahpalaččat málliid välljema hárrái.

Mii guoská čađahanáigái, orru ahte dárbbášuvvo guhkit áigi politihkalaččat ságastallat ja árvvoštallat ášši, go mii presideantta notáhtas árvaluvvo. Dát guoská maiddái ekonomalaš ja hálldahuslaš váikkuhusaid árvvoštallamii, ja bargiidorganisašuvnnaid searvamii. Sámediggeráđđi hálidage danne doaistázii ságastallat ášši birra vuos guovvamánu dievasčoahkkimis ovdal go lagabui mearriduvvo áigemearri goas ášši loahpalaččat meannuduvvo ja goas dat ollašuhthtojuvvo.

Sámedikki organiseren lea mearriduvvon Sámedikki vuoddonjuolggadusain. Vuoddonjuolggadusaid § 5-4 vuosttas lađđasis čuožžu ahte guokte čuovvovaš Sámedikki galget meannudit vuoddonjuolggadusaid rievdadusárvalusaid ovdal go dat leat gustovaččat. Dán áššis ii leat sáhka evttohit vuoddonjuolggadusaid rievdadit, muhto evttohit ahte geahččalit ođđa organiseremálla [geahččalanortnegin](#).

Dát danin vai oažžut vásáhusaid vuoddonjuolggadusaid vejolaš rievdadusárvalusain, mat mañimustá galget ovddiduvvot Sámedikki dievasčoahkkimii miessemánus 2005, vai daid sáhtta meannudit ja vejolaččat rievdadit boahtte válgaáigodagas.

2 Árvoštallan

2.1 Ođđasisorganiserendárbbu duogáš

Sámedikki organiserenbarggus lea Dievasčohkkima ja Sámediggeráđi gaskavuolta leamaš stuorámuš gažaldahkan. Gažaldahkan leamaš galgá go Sámediggi organiserjuvot parlamentáralaš prinsihpa mielde vai ovdagottemálla mielde. Sámediggi lea mearridan ahte galgá leat organiserjuvvon parlamentáralaš prinsihpa mielde. Dát bealli ii árvoštallo šat ođđasis dán áššis. Danne lea parlamentarisma vuodđun organiserema viidáset ságastallamis. Nubbi bealli mii maid lohkkada čuovvovaččas lea dat ahte Sámediggi lea vuodđuduvvon eanetlogus ja unnitlogus mañjá 1997 Sámediggeválgga. Dát vuodđudeapmi lea mearriduvvon ja lea ságastallama eaktun viidáseappot. Nugo maiddái dáláš dásseadeaddu Sámedikki eanetlogu ja unnitlogu gaska.

Ovdal ledje maiddái Sámedikki vuollásaš ráđit oassin “ollislaš govas” main lei juoga dahkamuš “parlamentáralaš dásseadeattuin” eanetlogu ja unnitlogu gaska. Go vuollásaš ráđit heaittihuvvojedje, de šattai Sámedikki doarjjastivra oassin dán dásseadeattus. Sámedikki giellastivra lea dál [fágastivra](#), ja maid Sámi giellalávdegotti oassi. Lea mearriduvvon ahte Sámi giellalávdegoddi lea Sámi parlamentáralaš ráđi vuollásaš. Sámediggeráđđi nammada Giellastivrra, [iige](#) dat galgga leat oassi eanetlogu ja unnitlogu (posišuvdna ja opposišuvdna) gaskasaš “dásseadeattus”. Go juo giellastivra lea parlamentáralaš dásseadeattu oassi eanetlogu ja unnitlogu gaska Sámedikkis, de ferte maiddái doarjjastivrra – ja olles Sámedikki doarjjahálldašeapmi – leat oassi Sámedikki organiserema ságastallamis.

Sámediggi lea doaimmastis oalle guhkás “gáidan eret” dáláš politihkalaš organiseremis. Dasa orrot leamen ain juo guokte siva:

- Sámediggi lea váldán badjelasaš, - ja dasa leat fievrividuvvon eanet barggut go mat ovdal leamaš. Sámedikki áirasat maid ovddidit ollu ođđa áššiid mat leat dehálaččat sámi servodatbeliid ovdáneapmái. Goappašagat iešalddis gáibidit stuorát kapasitehta Sámedikkis čuovvolit daid.
- Go leat šaddan ođđa ovddasvástádusasuorggit ja doaimmat, de lea lassánan dárbu meannudit áššiid detáljjaid. Dát lea váttasmahttán áššiid ollu eanet dan ektui jos daid meannudivččii dušše prinsihpalaš dásis. Dát iešalddis gáibida maiddái lasi kapasitehta Sámedikkis čuovvoleapmái.

Dat kapasitehta maid Sámediggi dárbbasa dákkár oktavuodas lea sihke politihkalaš ja hálddahuslaš kapasitehta. Sámediggi lea dássáži vuoruhan hukset hálddahuslaš kapasitehta birgehallet dáiguin hástalusaiiguin.

Sámediggeráđđi lea dat orgána mii vuosttažin lea fuomášan ahte lea dárbu oažžut stuorát kapasitehta meannudit áššiid. Lassin dasa mii lea namahuvvon guovtti čuoggás ovddabealde, lei maidái viehka čielggas ahte Sámedikki hálddahusa maŋimuš odđasisorganiseren gáibidi lasi kapasitehta maidái Sámediggeráđis. Dát seamma dárbu oažžut lasi kapasitehta lea maidái bohtán oidnosii Sámedikki dievasčoahkkimis. Áirasat maid muhtumin ožžot menddo unnán áiggi oahpásmuvvat áššiide, ja bargat daiguin politihkalaš joavkkuin. Dasa lassin lea joavkkuin šaddan eanet dárbu čoahkkanit politihkalaš rájiid rastá. Dán duodásta earret eará go dievasčoahkkin eanet ja eanet lea ferten maŋidit jienastemiid stuorra áššiin maŋja ságastallama, “iskat ahte sáhttet go gávdnat oktasaš oainnuid dain áššiin main evttohusat eai leat nu iešguđetláganat”.

2.2 Doaibmamolssaeavttut

Hui oppalaččat leat guokte vuogi lahkanit dán dili:

1. Bisuhit dáláš organiserema ja ollu čavgadeappot vuoruhit áššemeriid ja -šlájaid Sámediggeráđi ja dievasčoahkkima meannudeapmái. Molssaeaktun dáláš organiseremis lasihit Sámedikki kapasitehta, livččii fievrridit eanet resurssaid politihkalaš dássái áššiid meannudeami vástte. Dát várra ii livčče doarvái. Jos politihkalaš dásái galgá nagodit meannudit eanet áššiid go dál, vaikko vel stuorát resurssaiguin, de sáhtášii dat dagahit dan ahte Sámediggeráđis ja dievasčoahkkimis šaddá stuorát dárbu doallat čoahkkimiid dávjjit. Dát buvttášii fas dárbbu oažžut eanet resurssaid hálddáhussii. Dat makkár resurssaid dárbbasivččii čuovvoleapmái geavahas, lea dan duohken makkár čoavddus áibbas konkrehta välljejuvvo.
2. Dahkat juoidá struktuvrrain movt Sámediggi meannuda áššiid politihkalaš dásis. Dáláš dili orru leamen nu ahte struktuvra iešalddis lea hehtten Sámedikki sáhttimis váldit geavahussii dan politihkalaš kapasitehta ja gelbbolašvuoda mii Sámedikkis lea oktiibuot Sámedikki áirasiid gaskkas. Dát guoská sihke eanetlohkojovkui ja unnitlohkui. Kapasitehta perspektiivvas go geahččá, de lea sihke dehálaš ja riehta geavahit daid. Dasa lassin čatnasit dasa muhtun politihkalaš bealit mat gusket demokratiijai ja searvamii dan ektui ahte eanet Sámedikki áirasat gessošedje vuđoleappot mielde Sámedikki doibmii. Dás galggašii ideálaččat leat stuorát deaddu go kapasitehta gažaldagas. Muhto jos nagodit gávdnat dakkár organisatuvrralaš bargovugiid, man oktavuodas goappašat dát bealit leat eanet čoahkis go dál, de leat vuoitán ollu. Áidna realisttalaččamus organisatuvrralaš vuohki láchit dilálašvuodaid buorebut Sámedikki áirasiidda vai sii vuđoleappot sáhttet searvat Sámedikki bargui, lea Sámediggáis asahit lávdegottiid. Mii guoská resurssaid dárbut čuovvolit dán, de lea dat dan duohken movt bargu áibbas konkrehta čađahuvvo.

Dán guovtti doaibmamolssaeavttu välljemis šaddet almmatge váikkuhusat. Ja lea rabas gažaldat leatgo dát guokte vuogi rievtti mielde ovttárvosaš doaibmamolssaeaktun Sámediggái. Go geahččá organisatuvrralašteorehtalaš perspektiivvas, de sáhttet mángasat čuoččuhit ahte Sámedikki dáláš

organiseren (čuo. 1) lea eaktun viidásetovddideapmái (čuo. 2). Earát fas sáhttet čuoččuhit ahte Sámediggi lea dange vásihan praktihkalaš doaimmastis. Juoga ferte dahkkot dáláš diliin.

Dán vuodul lea čuovvovaš mielde Sámedikki organiserema viidásetovddideamis:

Lávdegottiid ásaheapmi (čuo. 2.3)

Sámedikki sadji ja doaimmat (čuo. 2.4)

Sámedikki doarjjahálddašeami barggu organiseren (čuo. 2.5)

2.3 Lávdegottiid ásaheapmi

Sámedikki áirasat juogaduvvojit lávdegottiide. Sámediggeráđđi galgá ain ovddidit mearrádusárvalusa, mii meannuduvvo lávdegotti árvalusas. Čoahkkinjođihangoddi mearrida makkár áššit sáddejuvvojit guoskevaš lávdegottiide. Ovddidit guokte molssaektosaš málle lávdegoddečoahkádussan.

2.3.1 Golbma lávdegotti

Ásahuvvojit golbma lávdegotti maidda čoahkkinjođihangoddi sádde áššiid. Lávdegottit čohkkejuvvojit buot Sámedikki áirasiin, nugo oidno tabeallas vuolábealde:

Áirraslohku goappásge:

Eanetlohku	Unnitlohku	Submi	Lávdegotti namma	Geas jođiheaddji:
7	7	14	Plána ja finánsa	Eanetlohku, jođiheaddjis duppaljietna
6	6	12	Bajásšaddan ja oahpahus	Eanetlohku, jođiheaddjis duppaljietna
7	6	13	Ealáhus ja kultuvra	Unnitlohku
20	19	39		Submi

Dain lávdegottiin main leat ovttamađe áirasat eanetlogus ja unnitlogus, galgá dat jođiheaddji jođihit, gii gullá eanetlohkui ja sus lea duppaljietna. Danin vai lávdegotti árvalusat dievasčoahkkimii speadjalastet dan eanetlogu (posišuvdna) ja unnitlogu (opposišuvdna) mii lea dievasčoahkkimis. Dán málle geažil ferte nubbinjođiheaddjiid maid válljet eanetlogus, ja dan lávdegottis maid unnitlohku jođiha ferte nubbijodheaddji maid leat unnitlogus. Sámedikki bearráigeahččanlávdegoddi lea čohkkejuvvon vástesaš vuogi mielde. Jođiheaddji ja nubbinjođiheaddji leaba unnitlogus.

Sámi parlamentáralaš ráđi (SPR) Sámedikki sáttagoddi ovddida iežas áššin árvalusaidis dievasčoahkkimii.

2.3.2 Njeallje lávdegotti

Ásahit njeallje lávdegotti maidda čoahkkinjođihangoddi sádde áššiid. Lávdegottiid čoahkádusas leat buot Sámedikki áirasat earret presideanta. Sámedikki dáláš bearráigeahččanlávdegoddi viiddiduvvo guvttiin lahtuin ja dat šaddá bearráigeahččan- ja vuodđudanlávdegoddin (meannuda áššiid maid dál ge dahká, čoahkkinortnega, buhtadusaid ja sullasaččat.)

Eanetlohku	Unnitlohku	Submi	Lávdegotti namma	Geas jodiheaddji:
6	5	11	Plána ja finánsa	
6	5	11	Bajásšaddan ja oahpahus	
6	5	11	Ealáhus ja kultuvra	
1	4	5	Bearráigeahččan ja vuodđudeapmi	Unnitlohku
19	19	38		Submi

Dainna málliin garvit jodiheaddjiid duppaljena. Dalle sáhtta lonuhallat jodiheaddji/nubbijodiheaddji posišuvnna ja opposišuvnna gaskka. Golmma lávdegottis guoktása jodiha posišuvdna ja ovttá jodiha opposišuvdna lagat šiehtadallama mielde.

Sámi parlamentáralaš ráđi (SPR) Sámedikki sáttagoddi ovddida iežas áššin árvalusaidis dievasčoahkkimii.

2.3.3 Áššejohtu lávdegottis

Áššejohtu ja áššemeannudeapmi lávdegottis dan rájes go oazžu ášši gitta árvalusa ráđjai dievasčoahkkimii lea gárvvis, lea hui oppalaččat čuovvovaš:

Sámediggeráđdi meannuda ášši dábalaš vuogi mielde ja ovddida mearrádusárvalusa. Dasto sáddejuvvo ášši čoahkkinjodihangodái. Dán sáhtta dahkat jeavddalaččat birra jagi, iige nugo dál juste ovddabealde dievasčoahkkima. Čoahkkinjodihangoddi sádde ášši guoskevaš lávdegodái meannudeapmái ja mearrida goas dievasčoahkkin galgá meannudit ášši. Lávdegotti jodiheaddjai dieđihuvvo goas ášši meannuduvvo. Eaktuduvvo ahte lávdegottit galget meannudit dušše daid áššiid mat galget meannuduvvot dievasčoahkkimis.

Lávdegottit galget välljet jodiheaddji, nubbinjodiheaddji ja čáli. Politihkalaččat välljejuvvon čáli bargun ii leat rievtti mielde eará go ovttasráđiid jodiheaddjin ja áššejodiheaddjin vuolláičállit árvalusa.

Lávdegotti jodiheaddji gohčču telefončoahkkimii, gos áššái välljejuvvo áššejodiheaddji. Storra áššiin välljejuvvo dávjá áššejodiheaddji juohke kapihttala dahje juohke áššesuorggi várás. Lávdegotti čáli čállá referáhta ášši kapihttaliin mii lea árvalusa álggahus. Áššejodiheaddji mearkkašumit leat dávjá ”objektiiivlaččat” vuosttas árvalusas, vai lea vejolaš oazžut nu buori doarjaga go vejolaš mearkkašumiide. Danne lea dávjá vuosttas árvalusas: Lávdegoddi dan sadjai go joavku: Lávdegoddi oavvilda ahte ... Maŋŋá čállá maiddái áššejodiheaddji: ”(Joavkku namma) joavku doarju ...” Ná dahkkojuvvo jos áššejodiheaddji ii oáččo eanetlogu iežas vuosttas mearkkašumiide.

Áššejodiheaddji čállá vuosttas árvalusa vejolaš mearkkašumiide mat sáddejuvvojit lávdegotti lahtuide. Lávdegotti jodiheaddji gohčču čoahkkimii ovdal dievasčoahkkima, goas eará joavkkut buktet vejolaš mearkkašumiid áššái. Dál álggahuvvo mearkkašumiid oktiordnen dakko gokko dat lea ulbmillaš. Joavkkut sáhttet maiddái ovddidit vuosteárvalusa Ráđi evttohussii. Áddojuvvo

maidái vejolašvuohta sáddet gažaldagaid Ráđđái, dahje gohččut Ráđi čielggadit eahpečielggasvuodaid.

Joavkkut čállet ieža mearkkašumiideaset. (Jos háliidit, de galggašii sidjiide fálluojuvvot oahpahus dán ektui). Mearkkašumit addojuvvojit lávdegotti čállái (hálddahusa bealis), guhte čállá daid áššebáhpirii, ja merke mat leat ođđa mearkkašumit. Jos lávdegottis eai leat makkárga mearkkašumit, de čállojuvvo: Lávdegottis eai leat makkárga mearkkašumit áššái. Eanetlohkoárvalus čállojuvvo unnitlohkoárvalusa ovddabeallái. Lávdegotti čállí fuolaha áššebáhpiris.

Buot smávva joavkkut eai leat ovddastuvvon buot lávdegottiin. Daidda, main ii leat ovddastus lávdegottis, addojuvvo áššis árvalus dábálaš vuogi mielde nugo dál ge.

Ovdal go lávdegoddi lea geargan bargguinis, galggašedje joavkkut doallat čoahkkima, ja jos buot lávdegottiin lea čoahkkin oktanaga, de sáhttet lávdegottit váldit bottu ja dalle doallat joavkkuid gaska čoahkkima.

Muhtun sajiin nugo ovdamearkka dihte Norlánda fylkkagielddas, leat lávdegottiid čoahkkimat rahpasat, Stuorradikkis fas leat gittačoahkkimat. Galggašii lágabui ságastallat dan birra ahte heivešedje go lávdegottiid čoahkkimat leat rahpasat almmolašvuhtii, ja čatnet go rabas čoahkkimat áirasiid eanet go gitta čoahkkimat. Čoahkkimiid ulbmilin galggašii leat ahte dat leat kreatiiva bargočoahkkimat, gos maidái lea lohpi divaštallat. Rabas čoahkkimat sáhtášedje maidái sirdit beroštumi eret dievasčoahkkimis lávdegottiid čoahkkimii.

Go lávdegoddi lea geargan árvalusain, de sáddejuvvo dat čoahkkinjođihangoddái, mii ovddida áššiid áirasiidda. Dákko ferte maidái čoahkkinortnega rievdadit, dan geažil go áigemearri rievdá, jáhkkinis ii eanet go 24 diimmu. Dat mearkkaša ahte ášši lea leamaš áirasiid luhtte (24 diimmu).

2.3.4 Čoahkkinjođihangoddi

Sámedikki čoahkkinjođihangoddi bisuha daid bargguid mat leat dál, ja dasa fievrriiduvvo lassin ovddasvástádus ja doaimmat mat gusket áirasiid ja politihkalaš joavkkuid dárbbuide.

2.4 Sámediggeráđi sadji ja barggut

Sámediggeráđi sadiin ja bargun galget ain leat ”*doaimmahit ja jođihit Sámedikkei doaimma*”, nugo lea čállojuvvon Sámedikki čoahkkinortnega § 20 vuosttas lađđasis. Lávdegottiid ásaheami geažil nohká das bargu ”*ovddidit árvalusaid dievasčoahkkimii*” dain áššiin mat oidnojit njealját lađđasis. Dáláš bargu hábmet sisdoalu ja árvalusaid áššiin doalahuvvo, muhto áššit sáddejuvvojit Sámedikki čoahkkinjođihangoddái. Dasto lea čoahkkinjođihangottis ovddasvástádus viidáset jođihit áššiid dievasčoahkkimii.

Mearrádus viđát lađđasis ahte ovddidit dieduid iešguđet politihkkasurggiid birra ferte ain gustot. Seamma guoská maidái guđat lađđasii ahte ovddidit diedáhusa Sámediggeráđi doaimma birra dievasčoahkkimiid gaskkas. Mearrádus ahte ráđđi sáhtta ovddidit čilgehusaid dievasčoahkkimii iešguđet áššesurggiid birra, maŋimus lađas bisuhuvvo.

Oaivil ovddabealde namahuvvon evttohusas lea maiddá dat ahte bidjat Sámediggeráđi eanet seiva ”ráđdehusposišuvnii”. Ráđdejahtut galget ain searvat dievasčoahkkimiidda ja lávdegottiide.

2.5 Sámedikki doarjjahálddašeapmi

Sámedikki doarjagiid hálldašit dál dievasčoahkkinn, doarjjastivrra, SPR sáttagoddi, ja muhtun muddui maiddá Sámediggeráđi. Go juo Sámediggeráđi ”massá” lávdegottiid ásahanárvalusain juoidá iežas posišuvnnas dievasčoahkkima ektui, de ferte dat buhtaduvvot dainna lágiin ahte dáláš dásseaddu eanetlogu ja unnitlogu gaska bisuhuvvo. Go juo Sámedikki doarjjahálddašeapmi lea šaddan oktan oassin dán dásseadeattus, de evttohuvo ahte dát buhtaduvvo doarjjahálddašanvuogádaga siskkobealde.

Gávdnojit mánnga molssaeavttu doarjjahálddašeami organiseremii, muhto beroškeahhtá molssaeavttus: Dievasčoahkkinn galgá ain juogadit Sámedikki juolludusaid eanaš vejolaš ulbmiliidda nugo dál ge. Gažaldat guoská daid doarjagiid juogadeapmái mat juolluduvvojit ohcama mield.

2.5.1 Doalahit dáláš doarjjastivrra

Okta molssaeaktu sáhtášii leat doalahit dáláš doarjjastivrra, mas Sámediggeráđi lea váidinorgánan, nugo dálge. Dát ii oro leamen nu realisttalaš. Geavahusas ii buhtaduvvo Sámediggeráđái movtge dat mii guoská parlamentáralaš oktavuhtii eanetlogu ja unnitlogu gaska.

Dáláš ortnegis juogada Sámi parlamentáralaš ráđi Sámedikki sáttagoddi ruđaid poasttas 57 Riikkaidgaskasaš ovttasbargu (geahča čuoggá 2.5.2 nr. 4 vuolábealde).

2.5.2 Doarjjastivra guovluguovddáštahtto (lávdaduvvo)

- 1 Doarjjaohcamiid meannudeapmi ealáhusulbmiliidda ja ovttaskas kulturprošeavttaide guovluguovddáštahtto. Norga juhkkovuvvo golbman eanadieđálaš doarjjaguovlun. Guovllustivrraid lahttolohku váldá vuolggasaji Sámediggeválgga válgabiiriid logus geografalaš guovllu ektui.

A: Válgabiirret 1-6 (olles Finnmárkku fylka)

Guovlustivra: 6 sámedikki áirasa/várrelahtut

Áššemeannudankantursadji: Kárašjohka

B: Válgabiirret 7-9 (olles Romssa fylka)

Guovlustivra: 3 sámedikki áirasa/várrelahtut

Áššemeannudankantursadji: Gáivuotna¹

C: Válgabiirret 10-13 (D-N, G-N, Oarjelsámi ja Máttá-N)

Guovlustivra: 4 sámedikki áirasa/várrelahtut

Áššemeannudankantursadji: Divttasvuotna

---

¹ Dát kantuvra ii leat vel fárrehuvvon Romssas Gáivuotnii. Ája sámi guovddáža viiddidanplánaid čadaheapmi váikkuha geavtlaš čadaheami áigeperspektiivva.

Dievasčoahkkinnammada guovlustivrraid gorrelohkomálla mielde.
Dievasčoahkkinnmearrida jahkásaš juolludusa juohke guovlustivrii jahkásaš bušeahttajuogadeami oktavuodas čuovvovaš jagi bušeahntas skábmamánuš. Sáhtttá guođđit sierra unna lasi man Sámedikki dievasčoahkkinn bušeahttareguleremis miessemánuš juogada guovlustivrii/guovlustivrraide mas/main lea stuorámuš dárbu.
Váidalanorgán: Sámediggeráđđi

- 2 Sámediggi dahká ovttasbargošiehtadusa sámi dáiddárganisašuvnnaiguin Dikki doarjjaortnega hálddašeami ektui sámi dáiddafágalaš ja kulturfágalaš prošeavttaide ja doaibmabijuide. Šiehtadus sisttisdoallá mihttomeriid, strategijaid, doarjjaortnega čoahkádusa, áššemeannudeami, hálddahusa ja eará dárbbalaš mearrádusaid.
Dievasčoahkkinnmearrida jahkásaš juogadansupmi sturrodaga.
- 3 Sámedikki giellastivrii fievrriiduvvo sámi giellaprošeavttaid sámegeala hálddašanguovllu siskko- ja olggbeale doarjjaortnet (poasttat 53.2 ja 53.3). (Dát galggašii árvvoštallojuvvot beroškeahttá málla válljemis).
Váidinorgána: Sámediggeráđđi
- 4 SPR sáttagoddi doalaha poastta 57 *Riikkaidgaskasaš bargu* juogadeami nugo dálge lea. Sámi organisašuvnnat ja searvvit mat dál ožžot doarjaga ovttasbargui riikkarájiid rastá poasttas 55.1 Sámi váldoorganisašuvnnat, sirdojuvvo postii 57. (Dán sirdima galggašii čadahit beroškeahttá málla válljemis.)
- 5 Sámediggeráđđi doalaha doarjjaruđaid:
  - Sámi dearvvasvuoda- ja sosiáldoaibmabijut
  - ”Politiikalaš álgagat” (smávva soaittahat doaibmabijut)
  - Sámi váldoorganisašuvnnat

Dasa lassinn biddjo Sámediggeráđđái ruhta:

- Dutkan- ja čielggadandoaibmabijuide (FoU)
- Guovllulaš ovddidandoaimmaide
- Dásseárvodoaimmaide
- Diehtajuohkindoaibmabijuide
- Vuoddo- ja joatkkaskuvla oahpahusa oahpponeavvuide
- Gelbbolašvuoda bajideapmái
- Doarjja sámi mánáidgárdái
- Mobiila biblioteahkabálvalusat (sámi girjebusset)

2.5.3 Doarjastivrra barggut sirdojuvvojit Sámediggeráđđái

Okta molssaeaktu sáhtášii leat ahte doaimmat sirdojuvvojit doarjastivrras Sámediggeráđđái. Dan sáhtttá čadahit nu ahte:

1. Sámediggeráđđi ieš juogada ruđaid ohcamiid mielde. Giellastivra juogada ruđaid giella- prošeavttaide ohcamiid mielde, geahča čuo. 2.5.2 nr 3 ovddabealde. SPR sáttagoddi juogada ruđaid nugo oidno čuoggás 2.5.2 nr 4 ovddabealde.

Kapasitehtasivaid geažil, sáhtta geavatlačcat doarjja juogaduvvot ná ahte:

2. Ráđđi nammada doarjjastivrra masa gullet kulturbargit, ealáhusolbmot ja politihkkárat, geat fuolahit ruđaid geavatlaš juogadeami ohcamiid mielde. Giellastivra juogada ruđaid giella-
proševttaide ohcamiid mielde, geahča čuoggá 2.5.2 nr. 3 ovddabealde. SPR sáttágoddi
juohká ruđaid nugo oidno čuoggás 2.5.2 nr. 4 ovddabealde.
3. Dáiddárorganisašuvnnat sáhttet geavahit oasi kulturruđain nugo oidno čuoggás 2.5.2 nr. 2
ovddabealde. Giellastivra juogada ruđaid giellaproševttaide ohcamiid mielde, geahča
čuoggá 2.5.2 nr. 3 ovddabealde. SPR sáttágoddi juogada ruđaid nugo oidno čuoggás 2.5.2
nr. 4 ovddabealde. Sámediggeráđđi juogada ruđaid ealáhusaide.

2.5.4 Doarjjastivrras bissot ealáhuslaš ruđat, loahppa fievrriduvvo Sámediggeráđđái

Okta molssaeaktu sáhtášii leat ahte doalahit doarjjastivrra čoahkádusa nu movt dat dál lea. Dat juogada ruđaid dušše ealáhuslaš ulbmiliidda (ealáhusstivra). Loahppa ruđat fievrriduvvojit Sámediggeráđđái. Giellastivra ja SPR sáttágoddi juogadit ruđaid nugo oidno čuoggás 2.5.2 nr. 3 ja 4 ovddabealde.

3 Ekonomalaš ja hálddahušlaš váikkuhusat

Sámediggeráđđi ii leat árvoštallan sierra málliid ekonomalaš ja hálddahušlaš váikkuhusaid. Ráđđi áiggošii ovddidit das hui oppalašsárggastusa dievasčoahkkimii.

III. Jienasteapmi

39 áirasis ledje 39 čoahkis.

Ášši loahpahuvvui jienasteami haga.

IV. Beavdegirjelasáhusat

Dán áššis ii gáibiduvvon lasáhus čoahkkingirjái.

V. Sáhavuorrolistu ja replihkkavuorut

	Sáhkaovddideaddji	Replihkka
1.	Sven-Roald Nystø, áššeovddideaddji	
2.	Egil Olli	
3.	Jon Erland Balto	
4.	Birger Nymo	

5	Svein Peter Pedersen	Steinar Pedersen
		Birger Nymo
		Svein Peter Pedersen
6	Berit Ranveig Nilssen	Stig Eriksen
7	Ove Johnsen	Åge Norkild
		Birger Nymo
		Sven-Roald Nystø
		Ove Johnsen
8	Janoš Trosten	
9	Willy Ørnebakk	
10	Geir Tommy Pedersen	Egil Olli
		Geir Tommy Pedersen
11	Ragnhild Lydia Nystad	
12	Ann-Mari Thomassen	
13	Terje Tretnes	
14	Willy Olsen	
15	Isak Mathis O. Hætta	Svein Peter Pedersen
		Berit Ranveig Nilssen
		Ole Henrik Magga
		Isak Mathis O. Hætta
16	Sven-Roald Nystø, áššeoivddideaddji	

VI. Sámedikki mearrádus

Geahča čuoggá III.

Ášši meannudeapmi loahpahuuvui guovvamánu 27. b. 2003 dii. 18.30.

Ášši 12/03

Álbmotmehciid ja eatnadatsuodjalanguovlluid ásaheapmi ja viiddideapmi

Ášši meannudeapmi álggahuvvui guovvamánu 28. b. 2003 dii. 08.31

I. Áššebáhpirat

1. Sámedikki mearrádus áššis 31/92 Stuorradiggedieđáhus nr. 62 (1991-92) Álbmotmehciid ja eará stuorát suodjalanguovlluid ođđa riikkaplána Norggas
2. Sámedikki mearrádus áššis 24/02 Rávttošnjárgga álbmotmeahcci ja suodjalanguovlu
3. Sámedikki mearrádus áššis 34/02 – Stuorradiggedieđáhus nr. 55 (2000-2001) Sámedipolitiikka birra ja stuorradiggedieđáhus nr. 33 (2001-2002) Lassidieđáhus stuorradiggedieđáhussii nr 55 Sámedipolitiikka birra Kap. *Areálahálddašeapmi sámi geavahan- ja ássnguovlluin ja biraspolitihkeka*
4. Sámedikki mearrádus áššis R 117/00 Julggaštus ceavzilis ovdáneami birra
5. Sámedikki mearrádus áššis R 43/01 Divttasvuona-Hellemo suodjalanplánaproseassa
6. Sámedikki mearrádus áššis R 72/02 Álbmotmehciid, eatnadatsuodjalanguovlluid ja luonddureserváhta árvalus Verdál/Snása/Lierne ja Hartkjølen. Gulaskuddan
7. Sámedikki mearrádus áššis R 73/02 evttohus ásaht Møysalen álbmotmeahci ja Møysalen eatnadatsuodjalanguovllu. Gulaskuddan.
8. Sámedikki mearrádus áššis R 112/02 Evttohus Skarvan-Roltdalen álbmotmeahci ektui, Máttá- ja Davvi-Trøndelága fylkkas. Gulaskuddan.
9. Sámedikki presideantta 04.01.02 beaiváduvvon notáhta stáhtaráđđái Børge Brende
10. Sámedikki presideantta 09.12.02 beaiváduvvon notáhta stáhtaráđđái Børge Brende
11. 20.12.02 Gonagaslaš resolušuvdna Rávttošnjárgga suodjalanplána birra, Rávttošnjárgga álbmotmeahci viiddidemiin, mielddusin láhkaásahus Sametingspresidentens brev av 30.01.03 til statsråd Børge Brende
12. Sámedikki presideantta 30.01.03 beaiváduvvon reive stáhtaráđđái Børge Brende
13. Ášši 13/03 Álbmotmehciid ja eatnadatsuodjalanguovlluid ásaheapmi ja viiddideapmi

II. Evttohusat ja mearkkašumit

Sámediggeráđi árvalus Sámediggái:

1. Sámi areálaberoštumit ja vuoigatvuodát luondduresurssaid oktavuodas leat mánggábealát, dás sáhttit namuhit sámi meahccealáhusaid, boazodoalu, luossabivddu, riddo- ja vuotnabivddu, kultureatnadagaid ja kulturmuittuid. Sámedikki mielas lea hui dehálaš ahte boazodoalu vuoigatvuodát eai gáržžiduvvo suodjalanguovlluid viiddidemiid geažil. Dasto lea šállošahtti ja cuiggodan veara go suodjalemiid oktavuodas eai dohkálaččat vuhtii válđojuvvo eará sámi

beroštumit go boazodoallu. Orru maid dego báikegottiid olbmuid sáváldagat ja beroštumit oppalaččat eai deattuhuvvo nugo galggašii. Dáid áiggiid leat jođus viiddis barggut mat gusket álbmotmehciid ja eatnadatsuodjalanguovlluid ásaheapmái ja viiddideapmái sámi guovlluin, Stuorradiggedieđáhusa nr 62 (1991-92) čuovvoleapmin, Álbmotmehciid ja eará stuorát suodjalanguovlluid odđa riikaplána. 50 suodjalanplánaproseassa gaskkas mat leat plánejuvvon, leat jođus ja čađahuvvon, leat 18 sámi geavahan- ja ássanguovlluin. Sámediggi vuostálastá dan go suodjalanplánabargu dáhpáhuvá almmá ahte riikkaidgaskasaš birasriekti ja riikkaidgaskasaš eamiálbmotriekti gozihuvvo dárbbášlaččat ja ollislaččat.

2. Sámediggi diehtá ahte bargu stuorradiggedieđáhusa nr 62 (1991-92) čađahemiin lea okta oassi Norgga riikkaidgaskasaš birasáddjás ja ceavzilis biraskonvenšuvnnaid ovdáneami čuovvoleamis (earret eará biologalaš šláddjivuoda konvenšuvnna ja UNESCO-konvenšuvnna máilmmi luonddu ja kulturárbbi birra). Sámediggi ii sáhte dattetge dohkkehit ráđđehusa riikkaidgaskasaš birasgeatnegasuodáid čuovvoleami nu guhká go riikkaidgaskasaš eamiálbmotvuoigatvuođat das eai vuhtii váldojuvvo.
3. Sámediggi oaivvilda ahte Ráđđehus dáinna rihkku Norgga geatnegasuodáid ILO konvenšuvnna nr. 169 ektui, go álggaha stuorát suodjalanplánaproseassaid almmá ahte diktet eamiálbmogiid searvat vieljaveardásaččat plánabarggu buot dásiin, nugo ILO konvenšuvdna 7. artihkkal nr 1 gáibida. Sámediggi lea ollu oktavuodáin čielgasit dovddahan dán earret eará dan bokte go lea gáibidan ahte sámi báikegottit ja Sámediggi váldojuvvojit mielde ja dat galget vieljaveardásaččat beassat searvat suodjalanplánaproseassaide.
4. Sámediggi deattuha ahte 1966 ON-konvenšuvnna artihkal 27 siviilla ja politihkalaš vuoigatvuođaid birra suodjala sámiid árbevirolaš ealáhusvugiid, sámi kultuvrra ávnnaslaš kulturvuodu. 27. artihkal suodjala stáhtalaš duohtademiin dalle go dat ráddjejit joavkku kulturdoaimmama ja stáhtas lea maiddá geatnegasuoha viidát sihkkarastit ahte eamiálbmogat ožžot aktiivvalaš doarjaga, earret eará ožžot ekonomalaš doarjaga ja vai besset searvat mearrádusaide main lea mearkkašupmi eamiálbmoga kultuvrii.
5. Sámediggi áigu maiddá deattuhit makkár mearkkašupmi Biologalaš šláddjivuoda 1992 konvenšuvnna, 8j. artihkkalis lea, mas lea sáhka eamiálbmogiid máhtolašvuođaid, rievdamiid ja geavahusaid birra biologalaš šláddjivuoda suodjaleamis. Stáhtat mat leat dohkkehan konvenšuvnna geatnegahttojuvvojit našuvnnaš lágaideaset bokte suodjalit ja doalahit eamiálbmogiid- ja báikegottiid máhtolašvuođaid, ođastemiid ja geavahusaid, dakkár árbevirolaš eallinvugiid main lea mearkkašupmi biologalaš šláddjivuoda nana ceavzilis suodjaleapmái. Suodjalanproseassat ja suodjalanmearrádusat maid áigumuš ii leat láchit duođašteami, mearrádusproseassaid ja hálldašanvugiid nu ahte dat váikkuhit sámi máhtolašvuođaid ja ođasmahttimiid suodjaleami ja doalaheami, leat Sámedikki áddejumi mielde vuostá biokonvenšuvnna.
6. Sámediggi oaivvilda ahte suodjaleapmi sámi guovlluin sáhtta váikkuhit sámi kultuvrra ávnnaslaš eavttuid doalaheami ja gaskkusteami suodjaleami. Dát eaktuda dattetge vieljaveardásaš searvama

suodjalanprosessii, suodjalansisdollui ja hálddašanvuohkáii mii ii amasmuhte, muhto baicce váikkuha nannet sámi kultuvrra ealáhusaiguin ja servodateallimiin.

7. Ráđđehus dagai mearrádusa Rávttosnjárgga álbmotmeahci suodjaleamis juovlamánus 2002. Sámedikki mearrádusas Rávttosnjárgga álbmotmeahci áhahanevttohussii dovddahuvvui čielgasit ahte suodjalanplánaproseassa ii dávis ILO konvenšuvdnii. Sámediggi gáibidii dán áššis ahte plánabargu bissehuvvo ja ahte ságastallamiid/šiehtadallamiid bokte Sámedikki ja Ráđđehusa gaskka čielggaduvvojit suodjalanplánabarggu eavttut ja movt proseassat áššiin mat gusket álbmotmehciid ja suodjalanguovlluid ásaheapmái ja suodjaleapmái galget čađahuvvot vai sámi vuoigatvuođat sihkkarastojuvvojit. Ráđđehus lea deattuhan sámi kultuvrra ja ealáhusgeavaheami luondduvuođu álbmotmehciid ulbmilparagráfas. Dán ferte dárkileappot čilget. Eará suodjalanmearrádusaid oktavuodas lea ráđđehus menddo unnán vuhtii váldán sámi meahccealáhusaid. Ráđđehus ii leat láchčán dilálašvuodaid nu ahte sámi báikegottit ja Sámediggi livččii beassan searvat vieljaveardásaččat mearrádusprosessii ovdal go mearrádus Rávttosnjárgga suodjaleami birra dahkkojuvvui. Dán geažil vuostálastáge Sámediggi hui sakka ráđđehusa suodjalanmearrádusa. Sámediggi gáibida jođáneamos lági mielde beassat ságastallat ráđđehusain dan birra movt buoremusat sáhttá láchčit dilálašvuodaid nu ahte sámi ealáhusat ain sáhttet geavahit guovllu. Sámediggi dáhttu maiddá geahčadit fas suodjalanmearrádusa dalle go Stuorradiggi lea mearridan ”Finnmárkku lága”.
8. Sámediggi gáibida ođđasis árvvoštallat daid guovlluid mat leat evttohuvvon suodjaluvvot sámi guovlluin ovdal go ođđa suodjalanmearrádusat dahkkojuvvojit. Ferte ráhkadit čielga njuolggadusaid dasa movt vejolaš suodjalanproseassat galget čađahuvvot vai sámi vieljaveardásaš searvan sihkkarasjojuvvo. Sámediggi gáibida ahte ođđasis árvvoštallan dahkkojuvvo ovttasráđiid Sámedikki ja ráđđehusa gaskka, ja ahte Sámediggái addojuvvojit resurssat bargat birasáššiguin sámi guovlluin ollislaš vugiin.

Evttohus 1 áirasis Jánoš Trosten, NSR:a ovttasbargojoavku ja GB:a sámediggejoavku

Lassi 6. čuoggái:

“Eiseválddit leat geatnegahtton vuodđolága paragrafa 110a, ILO-konvenšuvnna nr. 169 ja ON-konvenšuvnna artihkal 27 Sivila ja politihkalaš vuoigatvuođaid vuodul hápmet nášuvnna suodjalasproseassaplánaid sámi guovlluin ovttasráđi ja oktasáš áddejumiin Sámedikkiin dego sámi álbmoga oktasáš jietna.”

Evttohus 2, áirasis Olaf Eliassen, Gasska-Norlándda sijdda ja Dáloniid listu, Sámi válgalihttu, Bargiidbellodaga sámediggejoavku, Guovddášbellodat ja NSR sámediggejoavku

Čuokkis 1 vuosttas, nuppi ja goalmát cealkaga sadjái biddjojuvvo čuovvovaš teaksta:

Sámi areálaberoštumit ja vuoigatvuođat mat čatnasit luondduresurssaide leat mánggabealágat, dás sáhttá namuhit árbevirolaš luondduresurssaiguin ávkkástallama, boazodoalu, luossabivddu, riddo- ja

vuotnabivddu, kultureanadagaid ja kulturmuittuid. Sámediggi oaivvilda ahte lea hui dehálaš ahte dát beroštumit ja vuoigatvuoddat eai gáržžiduvvo suodjalanguovlluid ásaheami ja viiddidemiid oktavuodas.

Čuokkis 4, cealkka rievdaduvvo ná:

Sámediggi deattuha ahte ON 1966 konvenšuvnna siviila ja politihkalaš vuoigatvuodaid hárrái 27. artihkkal suodjala sámiid árbevirolaš vugiid ávkástallat meahcceresurssaiguin, kulturdoaimma ja ealáhusbarggu, mii lea mielde bidjamin vuođu sámi kultuvrra ávnnašlaš kulturvuđđui.

Čuokkis 7 sihkkojuvvo ja dan sadjái biddjojuvvo:

Sámediggi gáibida ahte ráđđehus geassá mearrádusa mii lea dahkkojuvvon gonagaslaš resolušuvnna bokte juovlamánu 20. b. 2002, ja guoská Rávttosnjárgga álbmotmeahci ja Rávttosnjárgga luonddusuodjalanguovllu viiddideapmái.

Duogázin Sámedikki gáibádussii lea čujuhus Vuodđolága paragrafii 110a, ILO-konvenšuvdnii nr 169 ja ON-konvenšuvdnii siviila ja politihkalaš vuoigatvuodaid hárrái.

Sámedikki mielas ii leat ráđđehusa mearrádus legitiima sámi álbmoga ektui. Danne go Sámediggi ii leat dohkálaččat beassan leat mielde plánabarggus ja mearrádusproseassain.

Evttohus 3, áirasis Willy Ørnebakk, Sámi válgalihttu, Gasska-Norlánda sijdda, Dáloniid listu, Bargiibellodaga sámediggejoavku

Čuokkis 6 rievdaduvvo ná:

Sámediggi lea šállošemiin registreren ahte luondduguovlluid suodjaleapmi lea gáržžidan ja hehtten báikegottiid olbmuid guovllus árbevirolaš geavaheami. Sámediggi oaivvilda ahte suodjaleapmi sámi guovlluin sáhhtá dattetge váikkuhit suodjalit ávnnašlaš eavttuid sámi kultuvrra doalaheapmái, ovddideapmái ja gaskkusteapmái. Dát eaktuda ovttárvosaš searvama suodjalanprosessii, suodjalan-sisdoalu ja hálddašanvuogi mii ii amasmuhte, muhto nanne sámi kultuvrra ealáhusaiguin ja servodateallimiin. Eiseválddit galget ovttasráđiid Sámedikkiin ráhkadit málle movt suodjalan-proseassat sámi geavahan- ja ássanguovlluin galget čađahuvvot.

Ođđa čuokkis 9:

Divttasvuona-Oarjevuona suodjalanplána ja ássan Oarjevuonas.

Sámediggi lea čakčamánu 2002 dievačoahkkimis áššis 34/02 meannudan ráđđe husa stuorradiggediedáhusa sámepolitihka birra. Kapihttalis eanahálddašeapmi sámi geavahan- ja ássanguovlluin lea Sámediggi cealkán Divttasvuona-Oarjevuona-guovllu suodjalanproseassa birra ja konkluderen čuovvovaččat: *Dan suodjalanplána-proseassa, mii dál dáhpáhuvvá Divttasvuona-Hellemo-guovllus, sadjái lonubuvvo našunálalaš proseassa, mas suodjaleapmi ja seammás guovlluid geavaheapmi gebččojuvvo ollislaš oktavuodas. Proseassa galgá maiddái fakkastuvvot Sámi vuoigatvuodalávdegotti čielggadussii Romssa, Norlánda ja*

oarjelsámeguovllu ektui ovdal go stuorra sámi geavabus- ja resursaguovllut árvvoštallojuvvojit giddejuvnot ja abte molssaektosaš čovdosat árvvoštallojuvvojit.

Sámediggi čujuha árvalussii S nr 110 – Stuorradikki gieldakomitea árvalus sámepolitihka birra mas Divttasvuona-Oarjevuona suodjalanplána lea namuhuvvon. Sámediggi registrere šallošemiin ahte gieldakomitea ii leat čuovvolan Sámedikki ávžžuhusa ahte Luonddusuodjalanlága mielde molst suodjalanproseassa našuvnnalaš proseassan mas suodjaleapmi ja geavaheapmi galget boahtit ovdan fárrrolagaid.

Dán lágan našuvnnalaš proseassa oktilaččat livččii lean ollu buoret gaskaoapmi gávnnahtit buriid málliid luondduburiid hálddašeapmái Divttasvuona-Hellemoguovllus, ja dasa lassin das livččii lean viehka stuorra fievrriidarárvu areálahálddašeapmái eará sámi ássan- ja geavahanguovlluin.

Sámediggi lea maddái ávžžuhan árvvoštallat molssaektosaš čovdosiid maiguin sáhtášii geassit Oarjevuona ássan- ja resursaguovllu eret suodjalanplánas dahje diktit dan suodjalanproseassa vuordit dassáži go Sámi vuoigatvuodálávdegoddi lea geargan bargguinis.

Sámedikki mielas lea buorre go gieldakomitea eanetlohku lea ovddidan árvalusa ahte Oarjevuotna ollislaččat gessojuvvo eret suodjalanplánaproseassas, muhto šalloša go Stuorradikki eanetlohku orru vuostálastimin dan.

Dan vuodul go lea našuvnnalaš mihttomearri sihkarastit ja ovddidit ássama Oarjevuonas, ávžžuha Sámediggi ahte Stuorradiggi:

1. Prinsihpalaččat geassá Oarjevuona biras guovlluiguin eret Divttasvuona-Oarjevuona suodjalanplánas,
2. dahje juo vuordá dainna suodjalanproseassain mii lea jođus dassáži go Sámi vuoigatvuodálávdegoddi lea ovddidan barggus bohtosiid, mat dál leat álggahuvvon ja maid vuodul lea áigumuš *čelggadit ja buktit árvalusaid movt sihkekarastit sámi álbmoga vejolašvuodaid geavahit luondduresursaid iežaset geavabusguovlluin* – nugo earret eará čuožžu lávdegotti mandáhtas

Evttohus 4 áirasis: Willy Ørnebakk, BB:a sámediggejoavku:

Čuokkis 1 ođđa goalmmat cealkka:

Sámediggi oaivvilda ahte ii leat vuodđu gáržžidit boazodoallovuoigatvuodaid suodjalanguovlluid ásaheami ja viiddideami oktavuodas.

III. Jienasteapmi

39 áirasis ledje 38 čoahkis.

Evttohus 3 č. 9 ja Sámediggeráđi árvalus č. 6 ja 7 gessojuvvojedje

Jienasteapmi čađahuvvui dáid vuoruid mielde:

26. Evttuhus 1 mearriduvvui 36 jienain
27. Evttuhus 2 mearriduvvui 36 jienain
28. Evttuhus 3 mearriduvvui 36 jienain
29. Evttuhus 4 mearriduvvui 34 jienain
30. Sámediggeráđi árvalus mearriduvvon rievdadusaiguin mearriduvvui 36 jienain.

IV. Beavdegirjelasáhusat

Dán áššis ii gáibiduvvon lasáhus čoahkkingirjái.

V. Sáhavuorrolistu ja replihkkavuorut

	Sáhkaovddideaddji	Replihkka
1.	Sven-Roald Nystø, áššejodih.	Anders Urheim
		Sven-Roald Nystø
2.	Isak Mathis O. Hætta	
3.	Olaf Eliassen	Anders Urheim
		Olaf Eliassen
4.	Willy Ørnebakk	Sven-Roald Nystø
		Per A. Bæhr
		Willy Ørnebakk
5.	Per A. Bæhr	Olaf Eliassen
		Egil Olli
		Willy Ørnebakk
		Isak Mathis O. Hætta
		Per A. Bæhr
6.	Willy Olsen	
7.	Sten Erling Jønsson	
8.	Janoš Trosten	Willy Ørnebakk
9.	Olaf Eliassen	
10.	Willy Ørnebakk (čoahkkinortn.)	
11.	Per A. Bæhr (jienasteapmái)	
12.	Sven-Roald Nystø	
13.	Olaf Eliassen (jienastepmái)	
14.	Sven-Roald Nystø(jienastepmái)	
15.	Willy Ørnebakk(jienastepmái)	
16.	Sven-Roald Nystø	

VI. Sámedikki mearrádus:

1. Sámi areálaberoštumit ja vuoigatvuodát luondduresurssaid oktavuodas leat mánggábealát, dás sáhttit namuhit sámi meahcceealáhusaid, boazodoalu, luossabivddu, riddo- ja vuotnabivddu, kultureatnadagaid ja kulturmuittuid. Sámedikki mielas lea hui dehálaš ahte boazodoalu vuoigatvuodát eai gáržžiduvvo suodjalanguovlluid viiddidemiid geažil. Dasto lea šállošahtti ja cuiggodan veara go suodjalemiid oktavuodas eai dohkálaččat vuhtii váldojuvvo eará sámi beroštumit go boazodoallu. Orru maid dego báikegottiid olbmuid sáváldagat ja beroštumit oppalaččat eai deattuhuvvo nugo galggašii. Dáid áiggiid leat jođus viiddis barggut mat gusket álbmotmehciid ja eatnadatsuodjalanguovlluid ásaheapmái ja viiddideapmái sámi guovlluin, Stuorradiggediedáhusa nr 62 (1991-92) čuovvoleapmin, Álbmotmehciid ja eará stuorát suodjalanguovlluid ođđa riikaplána. 50 suodjalanplánaproseassa gaskkas mat leat plánejuvvon, leat jođus ja čađahuvvon, leat 18 sámi geavahan- ja ássanguovlluin. Sámediggi vuostálastá dan go suodjalanplánabargu dáhpáhuvvá almmá ahte riikkaidgaskasaš birasriekti ja riikkaidgaskasaš eamiálbmotriekti gozihuvvo dárbbaslaččat ja ollislaččat.
2. Sámediggi diehtá ahte bargu stuorradiggediedáhusa nr 62 (1991-92) čađahemiin lea okta oassi Norgga riikkaidgaskasaš birasáddjás ja ceavzilis biraskonvenšuvnnaid ovdáneami čuovvoleamis (earret eará biologalaš šláddjivuoda konvenšuvnna ja UNESCO-konvenšuvnna máilmmi luonddu ja kulturárbbi birra). Sámediggi ii sáhte dattetge dohkkehit ráđđehusa riikkaidgaskasaš birasgeatnegasvuodaid čuovvoleami nu guhká go riikkaidgaskasaš eamiálbmotvuoigatvuodát das eai vuhtii váldojuvvo.
3. Sámediggi oaivvilda ahte Ráđđehus dáiinna rihkku Norgga geatnegasvuodaid ILO konvenšuvnna nr. 169 ektui, go álggaha stuorát suodjalanplánaproseassaid almmá ahte diktet eamiálbmogiid searvat vieljaveardásaččat plánabarggu buot dásiin, nugo ILO konvenšuvdna 7. artihkkal nr 1 gáibida. Sámediggi lea ollu oktavuodáin čielgasit dovddahan dán earret eará dan bokte go lea gáibidan ahte sámi báikegottit ja Sámediggi váldojuvvojit mielde ja dat galget vieljaveardásaččat beassat searvat suodjalanplánaproseassaide.
4. Sámediggi deattuha ahte 1966 ON-konvenšuvnna artihkkal 27 siviilla ja politihkalaš vuoigatvuodaid birra suodjala sámiid árbevirolaš ealáhusvugiid, sámi kultuvrra ávnnaslaš kulturvuodu. 27. artihkkal suodjala stáhtalaš duohtademiin dalle go dat ráddjejit joavkku kulturdoaimbama ja stáhtas lea maiddá geatnegasvuoha viidát sihkkarastit ahte eamiálbmogat ožžot aktiivvalaš doarjaga, earret eará ožžot ekonomalaš doarjaga ja vai besset searvat mearrádusaide main lea mearkkašupmi eamiálbmoga kultuvrii.
5. Sámediggi áigu maiddá deattuhit makkár mearkkašupmi Biologalaš šláddjivuoda 1992 konvenšuvnna, 8j. artihkkalis lea, mas lea sáhka eamiálbmogiid máhtolašvuodaid, rievdamiid ja geavahusaid birra biologalaš šláddjivuoda suodjaleamis. Stáhtat mat leat dohkkehan konvenšuvnna geatnegahttojuvvojit našuvnnaš lágaideaset bokte suodjalit ja doalahit eamiálbmogiid ja báikegottiid máhtolašvuodaid, ođastemiid ja geavahusaid, dakkár árbevirolaš eallinvugiid main lea mearkkašupmi biologalaš šláddjivuoda nana ceavzilis suodjaleapmái. Suodjalanproseassat ja suodjalanmearrádušat maid áigumuš ii leat láchit duođašteami, mearrádušproseassaid ja hálldašanvugiid nu ahte dat váikkuhit sámi máhtolašvuodaid ja

odasmahttimiid suodjaleami ja doalaheami, leat Sámedikki áddejumi mielde vuostá biokonvenšuvnna.

6. Sámediggi lea šallošemiin registreren ahte luondduguovlluid suodjaleapmi lea gáržžidan ja hehtten báikegottiid olbmuid guovllus árbevirolaš geavaheami. Sámediggi oaivvilda ahte suodjaleapmi sámi guovlluin sáhtta dattetge váikkuhit suodjalit ávnnaslaš eavttuid sámi kultuvrra doalaheapmái, ovddideapmái ja gaskkusteapmái. Dát eaktuda ovttárvosaš searvama suodjalanprosessii, suodjalansidoalu ja hálddašanvuogi mii ii amasmuhte, muhto nanne sámi kultuvrra ealahusaiguin ja servodateallimiin. Eiseválddit galget ovttasráđiid Sámedikkiin ráhkadit málle movt suodjalanprosessat sámi geavahan- ja ássanguovlluin galget čađahuvvot..
7. Sámediggi gáibida ahte ráđdehus geassá mearrádusa mii lea dahkkojuvvon gonagaslaš resolušuvnna bokte juovlamánu 20. b. 2002, ja guoská Rávttošnjárgga álbmotmeahci ja Rávttošnjárgga luonddusuodjalanguovllu viiddideapmái. Duogážin Sámedikki gáibádussii lea čujuhus Vuodđolága paragrafii 110a, ILO-konvenšuvdnii nr 169 ja ON-konvenšuvdnii siviila ja politihkalaš vuoigatvuođaid hárrái. Sámedikki mielas ii leat ráđdehusa mearrádus legitiima sámi álbmoga ektui. Danne go Sámediggi ii leat dohkálaččat beassan leat mielde plánabarggus ja mearrádusprosessain.
8. Sámediggi gáibida odđasis árvvoštallat daid guovlluid mat leat evttohuvvon suodjaluvvot sámi guovlluin ovdal go odđa suodjalanmearrádusat dahkkojuvvojit. Ferte ráhkadit čielga njuolggadusaid dasa movt vejolaš suodjalanprosessat galget čađahuvvot vai sámi vieljaveardásaš searvan sihkkarasjuovvo. Sámediggi gáibida ahte odđasis árvvoštallan dahkkojuvvo ovttasráđiid Sámedikki ja ráđdehusa gaska, ja ahte Sámediggái addojuvvojit resurssat bargat birasáššiguin sámi guovlluin ollislaš vugiin.

Ášši meannudeapmi loahpahuvvui guovvamánu 28.b 2003 dii. 10.28

Ášši 13/03

Luvven čoahkkinjođihangotti lahttuvuođas

Ášši meannudeapmi álggahuvvui guovvamánu 25. b. 2003 dii. 19.10

I. Áššebáhpirat

- Ole Henrik Magga ođđajagimánu 31. b. 2003 ohcan – luvven čoahkkinjođihangotti lahttuvuođas
- Per Bjørn Lakselvnes guovvamánu 22. b. 2003 ohcan – luvven čoahkkinjođihangotti lahttuvuođas

II. Evttohusat ja mearkkašumit

Čoahkkinjođihangotti árvalus Sámediggái:

- A. Ole Henrik Magga luvvejuvvo čoahkkinjođihangotti lahttuvuođas ja nubbinjođiheaddjin.
- B. Per Bjørn Lakselvnes luvvejuvvo čoahkkinjođihangotti lahttuvuođas.

III. Jienasteapmi

39 áirasis ledje 37 čoahkis.

Jienasteapmi čađahuvvui dáid vuoruid mielde:

- 31. Čoahkkinjođihangotti árvalus luvvet lahttuvuođas mearriduvvui ovttajienalaččat
- 32. Válgalávdegotti evttohus dohkkhuvvui ovttajienalaččat..

IV. Beavdegirjelasáhusat

Dán áššis ii gáibiduvvon lasáhus čoahkkingirjái.

V. Sáhavuorrolistu ja replihkkavuorut

	Sáhkaovddideaddji	Replihkka
1.	Josef Vedhugnes, áššeovddideaddji	

IV. Sámedikki mearrádus jienasteami maŋŋá:

- a. Ole Henrik Magga luvvejuvvo čeahkinjodihangotti lahttuvuođas ja nubbinjodiheddjin.
- B. Per Bjørn Lakselvnes čeahkinjodihangotti lahttuvuođas.

Ášši meannudeapmi loahpahuvvui guovvamánu 25. b. 2003 dii. 19.15.

Ášši 14/03

Vefsnčázádaga suodjaleapmi el-rávdnjehuksemis

Ášši meannudeapmi álggahuvvui guovvamánu 28. b. 2003 dii. 08.12

I. Áššebáhpirat

II. Evttohusat ja mearkkašumit

Evttohus 1, áirasis Per Solli, Bargiidbellodaga sámediggejoavku

Ođđajagimánu 27. b. dán jagi diedibii NVE abte Vefsnčázádat lea váldojuvvon eret "Čázádat suodjalanplánas", ja abte sávaldahkan lea proseassa mii sáhtta dagahit abte čázádat muddejuvvo el-rávdnjehuvttadeapmái.

Vefsnčázádat lea maŋimus stuora čázádat Norggas mii ii leat suodjaluvvon dahje huksejuvvon.

Árvvoštallojuvvo ahte dán čázádagas lea hirbmat stuora suodjalanárvu buot daid kategoriijaid ektui mat leat iskkaduvvon, dat leat geologalaš šláddjivuhta, biologalaš šláddjivuhta, eatnadatgovva, astoáiggeallin, kulturbiras, eanadoallu ja sámi beroštumit.

Sámi beroštumit leat hui šláddjái maidda gullet sihke boazodoallu, eanadoallu, meahccealáhusat ja kulturmuittut. Buot dát gusket áigodahkii mii lea máŋga čuohte jagi. Sámediggi gáibida ahte Vefsnčázádat suodjaluvvo bissovaččat buot el-rávdnjehuksemiin.

III. Jienasteapmi

39 áirasis ledje 36 čeahkis.

Jienasteapmi čađahuvvui dáid vuoruid mielde:

33. Eavttuhus 1 mearriduvvui 35 jienain.

IV. Beavdegirjelasáhusat

Dán áššis ii gáibiduvvon lasáhus čeahkkingirjái.

V. Sáhavuorrolistu ja replihkkavuorut

	Sáhkaovddideaddji	Replihkka
1.	Per Solli	
2.	Sven-Roald Nystø	

VI. Sámedikki mearrádus:

Ođđajagimánu 27. b. dán jagi diedibii NVE ahte Vefsnčázádat lea váldojuvvon eret "Čázádat suodjalanpláνας", ja ahte sávaldabkan lea proseassa mii sáhtá dagahit ahte čázádat muddejuvvo el-rávdnjebuvttadeapmái.

Vefsnčázádat lea maŋimuš stuora čázádat Norggas mii ii leat suodjaluvvon dahje huksejuvvon.

Árvvoštallojuvvo ahte dán čázádagas lea hirbmat stuora suodjalanárvu buot daid kategoriijaid ektui mat leat iskkaduvvon, dat leat geologalaš šláddjivuohta, biologalaš šláddjivuohta, eatnadatgovva, astoáiggeallin, kulturbiras, eanadoallu ja sámi beroštumit.

Sámi beroštumit leat hui šláddjái maidda gullet sihke boazodoallu, eanadoallu, meahcceealáhusat ja kulturmuittut. Buot dát gusket áigodahkii mii lea máŋga čuohte jagi. Sámediggi gáibida ahte Vefsnčázádat suodjaluvvo bissovaččat buot el-rávdnjehuksemiin.

Ášši meannudeapmi loahpahuvvui guovvamánu 28. b. 2003 dii. 08.15

Ášši 15/03

Irak soađi vuostálasti

Ášši meannudeapmi álggahuvvui guovvamánu 28. b. 2003 dii. 08.16

I. Áššebáhpirat

II. Evttohusat ja mearkkašumit

Evttohus 11, áirasis Berit Ranveig Nilssen, NSR sámediggejoavku ja GB sámediggejoavku:

Sámediggi lea fuolastuvvan máilmmi servodaga ovdáneamis, go ráfi máilmmis orru áiton. Sámediggi háhida ávžžuhit ON'a dahkat buot maid sáhtta hehtendihte soađi Irakas. Juohke soahtedilis lea siviilaálbmot, nissonat ja mánát, geat eanemusat šaddet gillát. Irakas lea siviilaálbmot jo gillán garrasit mánggaid jagiid diktatuvrralaš stivrejumi ja ránggáštusaid dihte. Sámediggi lea sakka fuolastuvvan go dát konflikta sáhtta erenoamážit dagahit ahte váldet atnui álbmotsorbmenvearjjuid dego atom-, biologalaš- ja kemijalaš vearjjuid mat sáhttet dagahit stuorra lassiváikkuhusaid olles máilbmái.

Sámediggi lea maiddái fuolastuvvan dan duohtaáššis ahte riikkaidgaskasaš veahkkeorganisašuvnnain eai leat ekonomalaš návccat ráhkkanit humanitáralaš heahdedillái jus šaddá soahti. Sámediggi ávžžuha earenoamážit Davviriikkaid addit mealgadaš stuorra doarjaga veahkkeorganisašuvnnaide, vai sii buoremus lági mielde sáhttet ráhkkanit dán heahdedillái.

Sámedikkis lea vuđolaš jáhkku dasa ahte riidduid sáhtta čoavdit šiehtadallamiiguin ja ráfalaš čovdosiguin, ja ávžžuha Norgga ráđdehusa aktiivvalaččat váikkuhit ON'a válljet ráfalaš čovdosa Irak konflikttas.

III. Jienasteapmi

39 áirasis ledje 37 čoahkis.

Jienasteapmi čađahuvvui dáid vuoruid mielde:

34. Eavttuhus 1 mearriduvvui ovttajienalaččat.

IV. Beavdegirjelasáhusat

Dán áššis ii gáibiduvvon lasáhus čoahkkingirjái.

V. Sáhkavuorrolistu ja replihkkavuorut

	Sáhkaovddideaddji	Replihkka
1.	Berit Ranveig Nilssen, áššeovddideaddji	
2.	Janoš Trosten, čohkkinjoddi.	
3.	Willy Olsen, čohkkinjoddi.	
4.	Janoš Trosten(čohkkinjoddi.)	
5.	Ragnhild Lydia Nystad (čoahkkinjoddi.	
6.	Svein Peter Pedersen	
7.	Terje Tretnes	
8.	Janoš Trosten	

VI. Sámedikki mearrádus:

Sámediggi lea fuolastuvvan máilmmi servodaga ovdáneamis, go ráfi máilmmis orru áiton. Sámediggi háhida ávžžuhit ON'a dahkat buot maid sáhtta hehttendihte soadi Irakas. Juohke soahtedilis lea siviilaálbmot, nissonat ja mánát, geat eanemusat šaddet gillát. Irakas lea siviilaálbmot jo gillán garrasit mánggaid jagiid diktatuvrralaš stivrejumi ja ránggáštusaid dihte. Sámediggi lea sakka fuolastuvvan go dát konflikta sáhtta erenoamážit dagahit ahte váldet atnui álbmotsorbmenvearjjuid dego atom-, biologalaš- ja kemijalaš vearjjuid, mat sáhttet dagahit stuorra lassiváikkuhusaid olles máilbmái.

Sámediggi lea maiddái fuolastuvvan dan duohtaáššis ahte riikkaidgaskasaš veahkkeorganisašuvnnain eai leat ekonomalaš návccat ráhkkanit humanitáralaš heahdedillái jus šaddá soahti. Sámediggi ávžžuha earenoamážit Davviriikkaid addit mealgadaš stuorra doarjaga veahkkeorganisašuvnnaide, vai sii buoremus lági mielde sáhttet ráhkkanit dán heahdedillái.

Sámedikkis lea vuđolaš jáhkku dasa ahte riidduid sáhtta čoavdit siehtadallamiiguin ja ráfálaš čovdosiguin, ja ávžžuha Norgga ráđđehusa aktiivvalaččat váikkuhit ON'a válljet ráfálaš čovdosa Irak konflikttas.

Ášši meannudeapmi loahpahuuvui guovvamánu 28. b. 2003 dii. 08.30